

Arhimandrit
Teofil Pârâian

Din vistieria inimii mele

CUPRINS

Către cititorii mei

Pomenirea sfântului Macarie

Femeia păcătoasă

Hristos în mijlocul nostru

Dragostea este născută de nepătimire

Fericiți cei curați cu inima

Sus să avem inimile

Ortodocși și catolici

Intrarea în biserică a Maicii Domnului

Pilda cu bogatul căruia i-a rodit țarina cu belșug

Cuvinte de la Athos

Să tacă tot trupul omenesc

Maica Domnului – ocrotitoarea noastră

Icoana Maicii Domnului nefăcută de mână omenească
 Despre mănăstire și călugări
 Cinstitorii Maicii Domnului
 Pace, bucurie și binecuvântare
 Pilda fiului risipitor
 Înfricoșata Judecată
 Comorile credinței
 Sfinții Trei Ierarhi
 Biserica și lumea
 Despre deplinătate
 Despre iubire
 Să mulțumim Domnului
 Psalmul 22
 Întâmpinarea Domnului
 Cuvânt la înmormântare
 Psalmul 102
 Vuietul Duhului

CĂTRE CITITORII MEI

Iubite Cititor,

Cartea aceasta este pregătită anume pentru tine. Din clipa în care o vei citi, ea nu va mai fi numai a mea, ci va fi și a ta. Cele „din vistieria inimii mele” vor intra și în „vistieria inimii tale”.

Cuvântările și cuvintele, câte sunt cuprinse în cartea de față, au fost rostite în fața unor ascultători. Cele mai multe

dintre ele au fost revărsări de suflet, spre bucuria și în folosul obștii Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, cu prilejul spovedaniei. Obişnuiesc ca în zilele hotărâte pentru spovedanie, să rostesc un cuvânt de învățătură. Aceste cuvinte de învățătură au fost considerate de către ascultători – și de ce n-aș spune-o – și de mine, „binevenite și dorite”. Unii dintre ascultători mi-au propus să adun aceste cuvinte într-o carte și să le trimit la propovăduire, ceea ce, cu ajutorul lui Dumnezeu, am și făcut.

Este o bucurie pentru mine să știu că aceste cuvântări ale mele n-au rămas numai cuvânt vorbit, care poate fi uitat, ci au putut fi date scrisului, ca să rămână, după spusa strămoșilor noștri latini, care ziceau: „Verba volant, scripta manent”.

De acum, din clipa existenței acestei cărți, cuvântările mele de odinioară pot fi citite și recitite, pot fi impropriate și întrebuințate. Ele pot fi revăzute și asimilate și, în felul acesta, nu sunt expuse uitării.

Cărții de față i-am dat titlul „Din vistieria inimii mele”. Titlul acesta mi-a fost sugerat de cuvântul Domnului Hristos păstrat în Evanghelia de la Luca, unde citim: „Omul bun, din vistieria cea bună a inimii sale, scoate cele bune, pe când omul rău, din vistieria cea rea a inimii lui, scoate cele rele” (Luca 6, 45). Eu am conștiința că am scos din vistieria inimii mele ceea ce am mai bun și am oferit ascultătorilor mei, iar acum, prin cartea aceasta, ofer ce am mai bun și cititorilor, deci în mod special ție, Iubite Cititor.

Orice cuvânt vorbit sau scris este „din prisosul inimii” (Matei 12, 34). „Din prisosul inimii” mele este și cartea de față. Fiecare dintre cuvântările care alcătuiesc cartea se vrea o atenționare, o aducere aminte în vederea progresului sufletesc. Și, pentru că alcătuirile pe care le cuprinde cartea de față îmi sunt dragi mie, după cum sunt dragi și celor care au dorit să

existe această carte, le-am cuprins sub titlul „Din vistieria inimii mele”. Poate că cititorii mei se vor opri mai mult asupra uneia sau alteia dintre cuvântări sau dintre răspunsuri. Toate fiind „din prisosul inimii”, le recomand pe toate!

Deci, Iubite Cititor, ia aminte la cele scrie de mine, la cele ce le-am pregătit pentru tine și, împreună, în fața lui Dumnezeu, să ne arătăm recunoștința față de cei care au contribuit în vreun fel ca această carte să existe și să-și facă lucrarea de îmbunătățire sufletească, pentru ca și în aceasta să se preamărească Prea Cinstitul și de Mare Cuviință Nume al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Fie Numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac!

*Arhimandrit
Teofil Părăian*

POMENIREA SFÂNTULUI MACARIE

Mănăstirea Brâncoveanu

19 ianuarie 1996

Astăzi este ziua de pomenire a unui fericit cu numele „Fericit”. Este ziua de pomenire a Sfântului Macarie. „Macarie” în limba greacă înseamnă „Fericit”. Sfântul Macarie a fost fericit în această viață slujind lui Dumnezeu, și este fericit în viața de dincolo, ca unul care este la Dumnezeu. Îl cinștim ca pe cineva primit de Dumnezeu, fericit de Dumnezeu, fericit prin Dumnezeu.

Când pomenim un fericit cu nume de „Fericit”, este firesc să ne întrebăm cum am putea fi și noi fericiți. Dacă am sluji Mântuitorului nostru Iisus Hristos împlinind cele pentru care Domnul Hristos îi fericește pe oameni, am putea să fim fericiți și să avem nume de fericiți.

Cele nouă fericiri cuprinse în Sfânta Evanghelie de la Matei, Capitolul V, pe care le auzim la fiecare Sfântă Liturghie, sunt un urcuș spre bucurie, un urcuș spre fericire:

„Fericiți cei săraci cu duhul”. Pentru smerenia lor, pentru lipsa lor de îndeșulare, în înțelesul că nu se mulțumesc cu puțin, ci vor totdeauna să facă mai mult și mai mult, Domnul Hristos îi fericește și le spune că „a lor va fi împărăția cerurilor”.

Îi fericește Domnul nostru Iisus Hristos pe „cei ce plâng”, ca pe unii care vor fi mângâiați. Domnul Hristos nu vrea să fim în plângere, ci vrea să fim în bucurie: „Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri” – a zis El după cele nouă fericiri, făgăduind

fericirea din mângâiere celor care au întristare în lumea aceasta.

Îi fericește Domnul Hristos pe cei blânzi, spunându-le că ei „vor moșteni pământul”; dacă Domnul Hristos îi fericește pe „cei blânzi”, înseamnă că toți trebuie să ne străduim să fim blânzi.

Îi fericește Domnul Hristos pe „cei ce flămânzesc și însetoșează de dreptate”, adică pe cei care simt trebuința de a fi drepți, pe cei care caută toată dreptatea („Să împlinim toată dreptatea” (*Matei 3, 15*) cum a zis Domnul Hristos la botezul Său). Dreptatea aceasta trebuie să fie o necesitate a sufletului omenesc; dacă nu este o necesitate, înseamnă că nici nu o căutăm.

Fericiți sunt cei milostivi, că „aceia se vor milui”. Îi fericește Domnul Hristos pe cei blânzi, pe cei milostivi, pe cei binevoitori, pe cei înțelegători cu lipsurile oamenilor, pe cei care adaugă ceva celor ce nu au (există și o milostivire sufletească și, dacă nu o ai, nu ai nici lucruri de dat).

Îi fericește Domnul Hristos pe „cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”. Grijă noastră, ca unii care vrem să-L vedem pe Dumnezeu, este aceea de a ne curăți inima, de a înlătura din inima noastră toate lucrurile pe care nu le binecuvintează Dumnezeu.

Îi fericește Domnul Hristos pe „făcătorii de pace”, care se vor chema „fiii lui Dumnezeu”; așadar și noi trebuie să fim doritori de a înmulți binele, de a înmulți pacea între oameni.

Îi fericește Domnul Hristos pe cei „prigoniți pentru dreptate”, adică pe cei care sunt statornici în dreptate, care se silesc pentru dreptate și atunci când au împotriviri, care nu caută dreptatea cu comoditate, ci caută dreptatea

cu silință („Împărăția lui Dumnezeu se ia cu năvală” - *Matei 11, 12*).

Îi ferește Domnul Hristos pe cei care, statornici fiind în bine, pot suporta să fie batjocoriți de oameni fără a se clinti din bine, pot să sufere orice cuvânt rău (minciună, neadevăr) spus împotriva lor. Pe aceștia Domnul Hristos îi îndeamnă la bucurie: „Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri”. Este sigur că Sfântul Macarie, cel cu nume de „Fericit”, a fost lucrătorul acestor bunuri sufletești care aduc fericirea.

L-a fericit Domnul Hristos pe Apostolul Toma, care a vrut să se încredințeze de Învierea Mântuitorului, Care a spus cu prilejul acesta: „Ferițiți sunt cei ce n-au văzut și au crezut” (*Ioan 20, 29*). Deci sunt fericiți cei ce cred, pentru că dacă nu crezi, nu te silești prin credință pentru cele pe care le aduce credința.

L-a fericit Domnul Hristos pe Sfântul Apostol Petru, care a făcut mărturisirea: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu” (*Matei 16, 16*), după care Domnul Hristos a zis: „Fericit ești Simone, că nu trup și sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri”. Dumnezeu Însuși i-a descoperit adevărul că Domnul Hristos este Fiul lui Dumnezeu Celui viu!

A fericit Domnul Hristos pe ucenicii Săi, pe ascultătorii Săi, când a zis: „Ferițiți sunt ochii voștri că văd și urechile voastre că aud. Căci adevărat grăiesc vouă că mulți prooroci și drepti au dorit să vadă cele ce priviți voi, și n-au văzut, și să audă cele ce auziți voi, și n-au auzit” (*Matei 13, 16-17*).

A fericit Domnul Hristos pe Maica Sa preasfântă și pe cei care cunosc cuvântul Evangheliei și se silesc pentru păzirea lui: când o femeie a ridicat glasul din popor și a zis „Fericit este pântecul care Te-a purtat și fericiți sunt sânii

pe care i-ai supt”, Domnul Hristos a răspuns „adevărat”, deci a fericit pe Maica Domnului, și a adăugat: „Fericiți sunt și cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc” (*Luca 11, 28*).

Și, în sfârșit, a mai avut Domnul Hristos un cuvânt rămas în Sfânta Evanghelie: „Fericit este acela care nu se va sminti întru Mine” (*Matei 11, 6*) adică acela care are siguranța adevărului că Domnul Hristos este Mântuitorul nostru.

Pe toate acestea sigur le-a împlinit Sfântul Macarie, cel cu nume de „Fericit”, și de aceea este fericit.

Cred că vă mai aduceți aminte că v-am spus eu o cale spre fericire; anume, o cale care începe cu credința în Dumnezeu: cel care vrea să fie fericit trebuie neapărat să fie credincios, pentru că fericirea o dă Dumnezeu. Am zis că în limba greacă „credincios în Dumnezeu” se numește „Teopist”. Cine are credință în Dumnezeu, se silește să împlinească voia lui Dumnezeu, se supune lui Dumnezeu și devine „rob al lui Dumnezeu”, adică „Teodul”. Cel care împlinește poruncile lui Dumnezeu, pe măsură ce le împlinește, Îl cunoaște pe Dumnezeu și devine „Teognost”. Cine-L cunoaște pe Dumnezeu, acela Îl iubește pe Dumnezeu pe măsura cunoașterii Lui, și devine „Teofil”. Și cine este „iubitor de Dumnezeu”, pentru că aceasta înseamnă „Teofil”, sigur este fericit, pentru că iubirea aduce totdeauna fericire. Și acela este „Macarie”.

Pentru că astăzi este pomenit Sfântul Macarie, pe lângă cele ce vi le-am spus, vreau să mai adaug și faptul că în alcătuirea numită tropar avem prilejul să vorbim cu Sfântul Macarie și să zicem: „Locuitor pustiului și înger în trup și de minuni făcător te-ai arătat, de Dumnezeu

purtătorule părintele nostru Macarie. Cu postul, cu privegherea, cu rugăciunea, cereștile daruri luând, vindeci pe cei bolnavi și sufletele celor ce aleargă la tine cu credință. Mărire Celui ce ți-a dat ție putere, mărire Celui ce te-a încununat pe tine, mărire Celui ce lucrează prin tine, tuturor, tămăduiri". Vorbim cu Sfântul Macarie și spu-nem despre el că este locuitor pustiului. Noi nu suntem în pustiu, dar putem să fim într-un pustiu gândit. Sfântul Andrei al Cezareei spune, în Comentariul la Apocalipsa, că „unii se retrag în pustia simțită, alții se retrag în pustia gândită, iar alții sunt vitejii care se prezintă cu credința lor oriunde și oricând". Sfântul Macarie a fost în pustia simțită, a fost locuitor al pustiului. Zicem despre el mai departe că este „înger în trup", adică purtând trup, a trăit în lumea aceasta ca un înger: cu gândul la Dumnezeu, slăvindu-L pe Dumnezeu.

Sfântul Macarie a avut și puterea de vindecător, a fost și „de minuni făcător"; acestea le-a primit de la Dumnezeu prin post, prin priveghere și prin rugăciune: „Cu postul, cu priveghe-rea și cu rugăciunea, cereștile daruri luând". A primit daruri de la Dumnezeu și de aceea a vindecat pe cei bolnavi, a vindecat sufletele celor ce aleargă la Dumnezeu. Pentru toate acestea aducem mărire lui Dumnezeu și zicem: „Mărire Celui ce ți-a dat ție putere (pentru că nu din putere omenească a avut el darul acesta), mărire Celui ce te-a încununat pe tine (Dumnezeu l-a încununat pe Sfântul Macarie pentru viața lui cinstită), mărire Celui ce lucrează prin tine, tuturor, tămăduiri" (pe sfinți îi cinstim întotdeauna în legătură cu Dumnezeu).

Să-I dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate aceste rânduieli de slujbă, pentru toate gândurile sfinte, pentru tot ce ne poate îndruma spre bine și să avem încredințarea

că având în ajutor astfel de oameni fericiți, putem ajunge și noi la liniște sufletească. Liniștea sufletească este cel dintâi semn al faptului că suntem în legătură cu Dumnezeu, că suntem sub binecuvântarea lui Dumnezeu.

Dumnezeu să ne ajute, prin rugăciunile Sfântului Macarie, să fim și noi fericiți!

FEMEIA PĂCĂTOASĂ

Mănăstirea Brâncoveanu

15 aprilie 1998

Cu ziua de astăzi se sfârșește vremea în care se face Liturghia Darurilor mai înainte sfințite. Aceasta înseamnă că până în Postul Paștilor din anul viitor nu vom mai auzi spunându-se în biserică: „Acum, puterile cerești împreună cu noi slujesc. Că iată, intră Împăratul mării, iată Jertfa cea de taină săvârșită se înconjoară. Cu credință și cu dragoste să ne apropiem, ca să fim părtași vieții celei veșnice. Aliluia, aliluia, aliluia!” sau: „Pâinea cea cerească și Paharul Vieții gustați și vedeți că bun este Domnul. Aliluia, aliluia, aliluia!”. Nu se va mai spune în sfânta biserică: „Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea, pururea lauda Lui în gura mea”.

Și pentru că până în Postul Paștilor din anul viitor nu se va mai face această dumnezeiască Liturghie a Domnului nostru Iisus Hristos, înseamnă că nu vom mai auzi spunându-se în biserică, vorbind cu Dumnezeu Tatăl: „Cu înțelepciunea Sa a zidit toată făptura. Cu nespusa Sa purtare de grijă și pentru multă bunătatea Sa ne-a adus pe noi în aceste cinstite zile, spre curățirea sufletului și a trupului, spre nădejdea Învierii, spre înfrânarea poftelor”. Nu ne vom mai ruga până atunci să ne dea Dumnezeu „Lupta cea bună să o luptăm, calea postului să o săvârșim, credința nedespărțită să o păzim, capetele nevăzuților

balauri să le sfărâmăm, biruitori asupra păcatului să ne arătăm și fără de osândă să ajungem a ne închina și Sfintei Învieri”.

Biserica nu va mai zice aceste cuvinte, dar este bine ca noi să le avem în vedere. Să ne gândim mereu că la Sfânta Liturghie nu suntem singuri, ci suntem împreună cu îngerii, că puterile cerești slujesc împreună cu noi, că avem posibilitatea să ne împărtășim cu Pâinea cea cerească și cu Paharul Vieții. Este bine să ne gândim că avem datoria să binecuvântăm pe Domnul în toată vremea, să avem în vedere că nu numai zilele Sfântului Post sunt cele preacinstite, că nu numai zilele acestea sunt cele în care ni se cere să ne curățim sufletele și trupurile, să avem nădejdea Învierii, să luptăm lupta cea bună, să săvârșim calea mântuirii, ci toate celelalte zile. În toată vremea să ne arătăm cu grijă să fim biruitori asupra păcatului, să călcăm peste capetele nevăzuților balauri, peste răutățile de toate felurile. Să nu uităm aceste lucruri și să ducem mai departe dorința noastră de a-I sluji lui Dumnezeu.

Întru această zi de miercuri din Săptămâna Sfintelor Patimi, Biserica ne-a pus înaintea exemplul de întoarcere la Mântuitorul nostru Iisus Hristos a unei femei cinstitoare a Mântuitorului, femeia păcătoasă.

Cinstiri aduse Mântuitorului nostru Iisus Hristos prin mir au fost mai multe, iar Sfânta noastră Biserică stăruie în chip deosebit asupra faptului că una dintre femeile care l-a adus cinstire Mântuitorului nostru Iisus Hristos a fost o păcătoasă. Unii fac legătură între Sfânta Maria Magdalena, pe care Biserica o pomenește în 22 iulie, și femeia păcătoasă, care a turnat peste Mântuitorul nostru Iisus Hristos, în semn de cinstire, mir de mare preț. Nu știm dacă este așa! Știm că în Evanghelia de la Luca se istorisește despre cinstirea adusă Mântuitorului nostru

Iisus Hristos de către o femeie păcătoasă care a uns cu mir picioarele Domnului Hristos, care a plâns și a udat cu lacrimi picioarele Mântuitorului, care le-a șters cu părul din capul ei și le-a sărutat.

Pentru că în Sfânta Evanghelie de la Luca se spune că erau și ucenițe care L-au urmat pe Domnul Hristos, între care și Maria Magdalena, unii au făcut legătura între Maria Magdalena (cf. *Luca 8, 2*) - păcătoasa din vremea aceea devenită sfântă mai târziu - și între păcătoasa care a udat cu lacrimi picioarele Domnului Hristos (cf. *Luca 7, 38*). Însă aceasta s-a întâmplat pe la mijlocul propovăduirii Domnului nostru Iisus Hristos, nu către sfârșit, în fața Sfințelor Pătimiri. De fapt, în Sfânta Evanghelie nu ni se spune dacă femeia aceea a fost sau nu păcătoasă, ci doar că L-a cinstit pe Mântuitorul. Sfânta noastră Biserică ne-o pune în conștiință cu dorința de a ne trezi să ne recunoaștem păcatele și să avem nădejde la mila lui Dumnezeu.

Este bine să reținem faptul că, în timp ce Iuda L-a vândut pe Domnul Hristos pe 30 de arginți, o femeie păcătoasă a primit dar de la Domnul nostru Iisus Hristos, și că Domnul Hristos a rânduit ca acea femeie și fapta ei să fie cunoscută de mulți: „Oriunde se va propovădui Evanghelia aceasta, în toată lumea, se va spune și ce a făcut ea, spre pomenirea ei” (*Matei 26, 13*). Este un îndemn de a-i fi recunoscători ei și celor care ne-au făcut într-un fel sau altul vreun bine în viața noastră.

Sfânta noastră Biserică, pomenind pe femeia care a cinstit pe Domnul Hristos cu mir de mare preț, care L-a udat picioarele cu lacrimi, care L-a sărutat picioarele Domnului nostru Iisus Hristos, are o alcătuire minunată: „Doamne, femeia ceea ce căzuse în păcate multe, simțind dumnezeirea Ta și luând rânduială de mironosiță, a adus

Ție mir înainte de îngropare”. Pomenind pe această femeie, Domnul Hristos a primit-o, iar noi, vorbind cu Domnul Hristos, spunem că femeia aceea a simțit dumnezeirea Mântuitorului, a simțit că Domnul Hristos nu este om de rând: „Simțind dumnezeirea Ta și luând rânduială de mironosiță (adică fiind cinstitoare și prin mir) a adus Ție mir înainte de îngropare, zicând (deși în Sfânta Evanghelie nu ni se spune că ar fi zis ceva, însă se fac niște legături minunate): «Vai mie, că noapte îmi este mie înfierbântarea desfrâului și întunecată și fără lună, pofta păcatului»”. Aseamănă pornirile cele rele cu o noapte întunecată, cu o noapte fără lună, cu o noapte în care nu se vede răutatea: „Noapte îmi este mie înfierbântarea desfrâului și întunecată și fără lună, pofta păcatului. Primește izvoarele lacrimilor mele, Cea ce scoți cu norii - apă din mare”.

S-a gândit sau nu s-a gândit femeia păcătoasă la acestea? Nu știm! Dar știm că este adevărat că Domnul Hristos, cu puterea Lui, scoate apa mării, o ridică în nori și o preface în ploaie. „Primește izvoarele lacrimilor mele, pleacă-Te peste suspinurile inimii mele, Cea ce ai plecat cerurile cu nespusa plecăciune”. Venind Dumnezeu în lumea aceasta din cer, a adus cerul pe pământ, a plecat cerurile cu „nespusa Lui plecăciune”. „Și-mi dă să-Ți sărut preacuratele Tale picioare și să le șterg cu părul capului meu, pe care auzindu-le [suspınurile] Eva în rai, întru amiază-zi, de frică, s-a ascuns”. Și-apoi minunându-se de păcatele ei și de măreția Domnului Hristos, zice: „Cine va cerca mulțimea păcatelor mele și adâncul judecăților Tale? De suflete Mântuitorule, Izbăvitorul meu, nu mă trece cu vederea pe mine, roaba Ta, Cel ce ai nemăsurată mare milă”.

Știind noi cuvintele acestea ale Sfintei Biserici, este bine să ne cercetăm pe noi înșine și să ne gândim ce putem

face pentru a aduce cinstire Mântuitorului Iisus Hristos, ce putem să aducem noi în loc de mir: „Viață curată, întru pocăință agonisită, cântare de biruință”. Ce putem noi să aducem în loc de lacrimi, pe care nu le avem? Dorința de a avea ce încă nu avem. În orice caz, să ne gândim mai mult și mai bine că păcatul este întunecat, că Hristos este lumină și să cerem lumina lui Hristos în viața noastră. Să ne gândim că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om și a plecat cerurile pentru noi, că se cuvine să ne scufundăm întru smerenie ca să ne ridice Mântuitorul nostru Iisus Hristos mai presus de noi înșine. Să ne gândim la nemăsurata milă a Mântuitorului nostru Iisus Hristos și să avem încredințarea că Domnul Hristos ne primește și pe noi, El, care are „nemăsurată mare milă”.

Trecem de ziua de astăzi, vor veni și alte zile, mereu altele, fiecare dintre ele fiind pentru noi o zi de mântuire, în care trebuie să ne aducem aminte de ceea ce trebuie să purtăm în suflet, în nădejdea mântuirii noastre, amin!

HRISTOS ÎN MIJLOCUL NOSTRU

Mănăstirea Brâncoveanu

5 septembrie 1997

Săptămâna trecută am slujit la mănăstirea Bogdana, de lângă Onești, unde am întâlnit o stareță care se numea Hristofora. Când am auzit că o cheamă Hristofora (*purtătoare de Dumnezeu*), i-am zis: „Maică, să-L arăți pe Hristos pe care-L porți!” Adică să nu aibă nume mincinos, ci să aibă nume real, care să se manifeste în viață. Dacă te numești Hristofor – trebuie să-L porți pe Hristos, și dacă-L porți pe Hristos, aceasta trebuie să se vadă. Fiecare dintre noi trebuie să fie un „hristofor”. Chiar dacă nu ne cheamă Hristofor, trebuie să fim purtători de Hristos. Poate că unii dintre voi știți că, în 16 august, Sfânta noastră Biserică pomeneste Chipul cel nefăcut de mână al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, chip pe care Domnul Hristos L-a imprimat pe o pânză pe care i-a trimis-o apoi regelui Avgar din Edessa. Chipul acela s-a păstrat și este o istorie întreagă în legătură cu el.

Când se face pomenirea acestei minuni a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, se citește din Sfânta Evanghelie ceva din care înțelegem despre Chipul cel nevăzut al Domnului Hristos, despre Chipul lăuntric, despre profilul sufletesc al Domnului Hristos. Anume, se citește o istorisire în care se spune că odată, pe când Domnul Hristos mergea spre Ierusalim, a trecut printr-un sat din Samaria, unde oamenii n-au vrut să-L primească. Doi dintre ucenicii Domnului Hristos, care erau mai râvnitori, au zis: „Doamne, vrei să zicem să se pogoare foc

din cer și să-i mis-tuiască?” (cum a făcut cândva Ilie). Domnul Hristos a zis: „Nu știți, oare, fiii căruia duh sunteți? Căci Fiul Omului n-a venit ca să piardă sufletele oamenilor, ci ca să le mântuiască” (Luca 9, 55) . Cu alte cuvinte – „Dacă ați cunoaște Chipul Meu cel dinlă-untru, n-ați putea pune o astfel de problemă. N-ați putea cere ceea ce vreți voi să faceți. N-aș fi de acord să fie nimiciți cei care Mi se-mpotrivesc. Nu vor să Mă primească – nu-i pedepsesc, ci sunt bun și cu ei”.

Cineva care nu este bun cu toți, nu-i bun. În Pateric este o zicere a Sfântului Macarie: „Cu un cuvânt bun – și pe cel rău îl faci bun, iar cu un cuvânt rău – și pe cel bun îl faci rău”. Bineînțeles, este vorba de o răutate relativă și de o bunătate relativă, oscilantă și fluctuantă. Noi trebuie să fim totdeauna buni. Cine e și rău, nu se aseamănă cu Domnul Hristos, pentru că Domnul Hristos este totdeauna bun.

Cel care a rânduit să se citească chiar acest loc din Sfânta Evanghelie de la Luca, a vrut probabil să ne pună în conștiință trăsătura cea mai de căpetenie a Domnului Hristos – bunătatea. Bunătatea cuprinde și îngăduința, și înțelegerea, și smerenia, și blândețea și multe altele. Ucenicilor care aveau totuși răutate în suflet („Doamne, vrei să zicem să se pogoare foc din cer și să-i mistuiască, pentru că nu Te-au primit?”), Domnul Hristos le-a răspuns: „Nu aveți duhul Meu! Nu știți ce duh purtați în voi, dacă vreți un astfel de lucru! N-ar trebui să vreți așa ceva! Prin urmare, fiți buni, ca să vă asemenați cu Mine! Că Fiul Omului n-a venit să piardă sufletele, a venit să le mântuiască. Și dacă vreți să vă asemenați cu Mine, Fiul Omului (Fiul Omului fiind un titlu mesianic al Domnului Hristos), atunci să nu vă mai vină în inimă astfel de gânduri și astfel de dorințe! Fiți buni!”

La sfintele slujbe este o alcătuire: „Preacuratului Tău chip ne închinăm Bunule, cerând iertare greșelilor noastre, Hristoase Dumnezeule. Că de voie bine ai voit a Te sui cu trupul pe cruce, ca să mântuiești din robia vrăjmașului pe cei pe care i-ai zidit. Pentru aceasta, cu mulțumită strigăm Ție: «Toate le-ai umplut de bucurie, Mântuitorul nostru, Cel ce ai venit să mântuiești lumea»”. Deci, când ne stă în față chipul Mântuitorului Iisus Hristos, cel văzut și făcut de mână omenească, trebuie să ne gândim la Chipul cel nefăcut de mână omenească, la Chipul lăuntric al Domnului Hristos, cât îl cunoaștem, și să ne gândim că Domnul Hristos este bun: „Preacuratului Tău chip ne închinăm, Bunule”. Și când ne închinăm Ție, Cel ce ești bun, cerem iertare de greșelile noastre. Doamne, Iisuse Hristoase, Tu ai chip văzut, făcut de mână omenească, sfințit de Biserică, un chip în care-Ți reversi harul, icoana fiind un fel de prezență harică, un fel de priză de har venit de la Dumnezeu.

Deci „Preacuratului Tău chip ne închinăm, Bunule, cerând iertare de greșeli, Hristoase Dumnezeule”. De ce cerem iertare de greșeli? Pentru că-L știm bun. Spunem Domnului nostru Iisus Hristos ce încredere avem noi în El: „Că de voie bine ai voit a Te sui cu trupul pe cruce”, adică a Te răstigni; deci noi, Doamne, ne închinăm Ție, care ești bun, care din bunătate Te-ai răstignit pentru noi, pentru că avem încredințarea că ne ajuți. „Că de voie Te-ai suit cu trupul pe cruce”, și nu se poate, după ce ai făcut lucrul cel mare, să nu faci unul mai mic decât acesta: să ne ierți păcatele! „Pentru aceasta, toate le-ai umplut de bucurie, Mântuitorul nostru, Cel ce ai venit să mântuiești lumea”. Deci cerem iertare de greșelile noastre pentru că „de bună voie Te-ai suit cu trupul pe cruce” – de ce? „ca să scoți din robia vrăjmașului pe cei ce i-ai zidit”. Suntem zidiți de Tine, dar suntem în robia vrăjmașului; Tu Te-ai suit pe

cruce ca să mântuiești din robia vrăjmașului pe cei i-ai zidit, deci „cu mulțumită strigăm Ție: «Toate le-ai umplut de bucurie»”.

Iată că, privind chipul făcut de mână omenească, chipul cel văzut al Domnului Hristos, putem să ne gândim la Chipul cel nevăzut al Domnului Hristos.

Dacă cineva vrea să fie purtător de Hristos, trebuie să se distingă față de ceilalți oameni prin bunătate. O bunătate lucrătoare, o bunătate care ne face asemenea cu Hristos, care a venit nu să piardă sufletele, ci să le mântuiască. Când zicem bunătate, ne gândim la ceva cuprinzător. Domnul Hristos a spus despre Sine: „Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți avea odihnă sufletelor voastre” (*Matei 11, 29*). Fără blândețe și fără smerenie, nu există bunătate. Bunătatea cuprinde smerenia și blândețea din inimă și, dacă vrem să fim ca Domnul Hristos, trebuie să avem și noi blândețe și smerenie.

Domnul Hristos a fost foarte îngăduitor. Gândiți-vă la femeia aceea care era acuzată pe drept că a făcut adulter și pe care au adus-o oamenii ca Domnul Hristos s-o condamne. Domnul Hristos a zis: „Cel fără de păcat dintre voi să arunce cel dintâi cu piatra asupra ei” (*Ioan 8, 7*). Și n-a mai lovit-o nimeni! De ce? Pentru că toți erau în păcat! Toți erau vinovați, vinovați nearătați, vinovați neștiuți de oameni, dar știuți de conștiința lor. Domnul Hristos, după ce s-au retras toți pârâșii, a zis: „Femeie, unde sunt pârâșii tăi? Nu te-a osândit nici unul? Nici unul, Doamne”. Și Domnul Hristos a încheiat: „Nu te osândesc nici eu”. Așa face bunătatea! Așa face Domnul Hristos! Așa face purtătorul de Hristos! Așa face Hristofor: nu condamnă, nu asuprește, nu defaimă, ci acoperă, învăluie.

Știți că despre Sfântul Macarie se spunea că a fost Dumnezeu pământesc (parcă te ia groaza când auzi un astfel de cuvânt în Pateric: Dumnezeu pământesc!). De ce Dumnezeu pământesc? Pentru că așa cum Dumnezeu acoperă lumea, așa acoperea și el păcatele oamenilor: pe cele pe care le vedea, ca și cum nu le-ar fi văzut, pe cele pe care le auzea, ca și când n-ar fi auzit de ele.

Așa face Domnul Hristos, așa trebuie să facem și noi! Să fim buni, să fim înțelegători, să fim milostivi, să fim iertători. Și cu asta n-am făcut totul! Mai trebuie să facem ceva: Domnul Hristos a spus despre Sine că „Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea sufletul, preț de răscumpărare pentru mulți” (*Matei 20, 28*). Deci să fim în slujba oamenilor, în slujba altora.

Când ucenicii au vrut să-i lase pe oameni să se descurce singuri („Dă drumul mulțimilor să se ducă să-și cumpere de mâncare”) Domnul Hristos a zis: „N-au trebuință să se ducă; dați-le voi lor să mănânce” (*Matei 14, 16*) – adică întâi gândiți-vă ce puteți face voi pentru ei, nu ce poate face altul.

Dacă facem așa, dacă ne gândim ce putem face noi pentru omul de lângă noi, nu ce ar putea face altul, atunci suntem ascul-tători de Domnul Hristos și suntem pe calea îmbunătățirii sufletești. Fiind pe calea îmbunătățirii sufletești, suntem nu numai gânditori la Hristos, gânditori despre Hristos, ci și hristofori.

Dacă ne silim să fim așa, sigur că suntem odihnitori de oameni, sigur că suntem înmulțitori de bucurie („Toate le-ai um-plut de bucurie, Cel ce ai venit să mântuiești lumea”), suntem purtători de bunătate, suntem purtători de smerenie, de blândețe, de îngăduință, de înțelegere. Dăm ceva din ceea ce avem noi, pentru binele altuia. Nu

ne gândim ce să facă alții și ce să nu facem noi, ci ne gândim ce să facem noi. Să fim oameni buni, înțelegători, și atunci Hristos este în mijlocul nostru.

La Sfânta Liturghie, la un moment dat, preoții se îmbrățișează și zic: „Hristos în mijlocul nostru. Este și va fi, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor, amin!”. Conștiința aceasta, că Hristos este în mijlocul nostru, trebuie să se realizeze și în sensul acesta, ca prin noi Hristos să fie adus în mijlocul nostru. Să-L aducem noi înșine pe Hristos în mijlocul nostru și în mijlocul oamenilor care nu știu de Hristos. Noi să arătăm ce înseamnă omul care-L are pe Hristos, nu ce înseamnă omul care nu știe de Hristos, omul care nu se gândește la Hristos. În felul acesta, dacă Îl aducem noi pe Domnul Hristos în mijlocul oamenilor, suntem hristofori, suntem purtători de Hristos.

Poate că ar fi bine ca la spovedanie, unde câteodată unii nu au ce să spună în ceea ce privește răutatea, să ne gândim să spunem ceva în ceea ce privește bunătatea. Nu cumva suntem și noi ca ucenicii aceia râvnitori pentru Domnul Hristos, dar fără dreaptă judecată, care au zis: „Doamne, vrei să zicem să se pogoare foc din cer să-i mistuiască?”?

Să ne gândim dacă suntem așa cum vrea Domnul Iisus Hristos să fim: ca El, Care nu a venit să piardă sufletele, ci ca să le mântuiască, amin!

DRAGOSTEA ESTE NĂSCUTĂ DE NEPĂTIMIRE

Mănăstirea Brâncoveanu
20 mai 1993

Am vorbit vinerea trecută despre „Ce înseamnă să iubești” și am spus că a iubi înseamnă să-l cuprinzi în tine pe cel iubit, să-l faci al tău, să te raportezi la el așa cum te raportezi la tine însuși; înseamnă să te bucuri de el, să-i fii de ajutor, să împlinești ceea ce-i lipsește, să-i oferi toate posibilitățile de a se simți bine și totodată să te simți și tu bine lângă el, să poți să-i fii de folos, să te bucuri din bucuria de a iubi.

Mai spuneam că o astfel de iubire este (după cuvântul Sfântului Maxim Mărturisitorul) „născută de nepătimire”, adică cine n-a ajuns la nepătimire nu poate avea o astfel de iubire și nu poate avea nici fericirea pe care o dă iubirea.

Am mai menționat din învățăturile Sfântului Apostol Pavel, cuvântul despre dragoste din Capitolul al XIII-lea din Epistola I-a către Corinteni și am vorbit despre chipurile de arătare ale iubirii și despre chipurile prin care se câștigă iubirea. Sunt, dacă luăm aminte la ele, 15 chipuri ale iubirii, 15 trepte care duc spre iubire. Cine nu a ajuns la nepătimire, acela nu a ajuns la cele câte alcătuiesc iubirea; are capacitatea de a iubi, dar iubește la întâmplare: pe unul îl iubește și pe altul îl urăște, pe același o dată îl iubește, o dată îl urăște, pe unul îl iubește mai mult, pe altul mai puțin și se manifestă altfel decât cel nepătimi-tor, care are o revărsare a iubirii. Pentru a ajunge

la iubirea din poezia „O, crește-mi iubirea”, pe care v-am recitat-o vinerea tre-cută, trebuie să crească în noi nepătimirea.

Este secetă de iubire în lumea întreagă, este secetă de iubire în viața noastră personală, este secetă de iubire în viața noastră de obște, pentru că n-am ajuns să trecem de patimi. Este multă hărțuială, este multă zdroabă în sufletele noastre, pentru că ne hărțuiesc și ne zdrobesc patimile.

Într-una din alcătuirile de la sfintele slujbe se spune așa: „Marea vieții văzând-o înălțându-se de viforul ispitelor, la limanul Tău cel lin alergând, strig către Tine: «Scoate din stricăciune viața mea, Multmilostive»”. Ne dăm seama că patimile zdrobesc, că patimile aduc zbucium, ură, că patimile aduc îndepărtare. Patimile fărâmițează, distanțează, resping, patimile marginalizează, desconsideră, îl socotesc pe altul nevrednic și de aceea viforul patimilor aduce nemulțumire, neliniște. Unde vezi nemulțumire, unde vezi neliniște, unde vezi zdroabă, unde vezi zbucium, să știi că sunt prezente patimile, pentru că iubirea odihnește, iubirea luminează, iubirea întărește, iubirea fericește. Unde este iubirea, acolo este liniște, bucurie, pace, acolo sunt roadele Duhului; acolo nu poate avea loc nici ura, nici nemulțumirea, nici împotrivirea, nici desconsiderarea.

Ar trebui să ne fie rușine ori de câte ori intervine în viața noastră ceva care aduce depărtare, care împinge, care respinge, care întoarce răutatea, care întoarce ura în suflet, care aduce vâртеj. Patimile sunt ca un vifor, patimile sunt ca o furtună, patimile sunt ca un vâртеj, de aceea zicem: „Marea vieții văzând-o înălțându-se de viforul ispitelor”. Iar iubirea este liman lin, liniște, este odihnă sufletească.

Ar trebui să ne fie rușine de câte ori în sufletul nostru se ivesc niște răutăți care ne depărtează de „omul de lângă noi”. De fapt, omul de lângă noi este omul cel mai însemnat. Nu trebuie să ne gândim la oameni de peste mări și țări (care ne sunt apropiați și ei), ci trebuie să-l avem în vedere pe omul de lângă noi, pentru că Dumnezeu l-a pus lângă noi. Cei care suntem aici, de pildă, suntem pentru că vrea Dumnezeu să fim așa. Dumnezeu vrea să fim bucuroși unii de alții și să împlinim ceea ce lipsește. Asta face iubirea: împlinește, completează, adaugă.

Dacă ai pe cineva apropiat, îi treci cu vederea și defectele. Dacă iubești pe cineva, îl iubești cu scăderile lui cu tot, cu patimi cu tot, cu răutăți cu tot. Dacă nu-l iubești, nu-l iubești nici cu calitățile lui, nu-l iubești nici cu virtuțile lui. Sigur, fiecare dintre noi avem și virtuți, avem și scăderi, dar iubirea acoperă scăderile și completează acolo unde este de completat și pune în evidență acolo unde este ceva de pus în evidență. Numai că până acolo este departe! Este departe în înțelesul că trebuie să rezolvăm odată patimile, răutățile, scăderile, insuficiențele, să trecem peste toate și atunci vine iubirea, care e fericire. Domnul Hristos ne cere iubire și față de vrăjmași („Iubiți pe vrăjmașii voștri” – *Matei 5, 44*) ca să avem încă o posibilitate de a fi fericiți, de a înmulți iubirea, și prin ea să se înmulțească fericirea.

Domnul Hristos spune să iubim pe vrăjmașii noștri, ca să fim fiii Tatălui nostru Cel din ceruri. Și ce spune despre Tatăl nostru? Că El trimite soarele peste cei buni și peste cei răi, că El trimite ploaia peste cei drepti și peste cei nedrepti (cf. *Matei 5, 45*). Dacă vrem să fim ca Tatăl din ceruri, trebuie să trimitem și noi puterea iubitoare, câtă o avem, peste tot, și să ne facem pro-bleme când nu putem

cuprinde pe cineva în suflet, ci-l ținem la distanță, îl ținem afară și-l împingem încă și mai departe. Trebuie să ne facem probleme că dacă facem lucruri de felul acesta, nu semănăm cu Tatăl Cel din ceruri, Cel bun cu cei nemulțumitori și răi, Cel gata să împlinească lipsurile, Cel gata să ne ridice peste noi înșine.

Domnul Hristos, când ne îndeamnă să iubim pe vrăjmașii noștri, spune: „Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă fac urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc” (*Matei 5, 44*). Au fost oameni care au putut face lucrul acesta! Sfântul Apostol Pavel spune în încheierea Epistolei către Corinteni, Capitolul al IV-lea: „Prigoniți, noi răbdăm; huliți, noi mângâiem; blestemați, noi binecuvântăm”. Cum au putut face lucrul acesta? Fiind în legătură cu Domnul Iisus Hristos. Noi zicem: „Marea vieții văzând-o înălțându-se de viforul ispitelor, la limanul Tău cel lin alerg strigând către Tine: «Scoate din stricăciune viața mea, Multmilostive»” și mergem mai departe tot cu păcatele noastre, tot cu răutățile noastre, pentru că nu suntem hotărâți pentru bine, pentru că facem rugăciunea formal, pentru că legătura noastră cu Dumnezeu nu intră în existența noastră. De fapt, nici nu avem o legătură, ci avem o angajare de sistem, adică o angajare formală, o angajare de tipic; cum zicea părintele Serafim: „Toate merg după tipic, numa-n suflet nu-i nimic”.

Să ne cercetăm și mai departe în legătură cu cele pe care le-am spus vinerea trecută și pe care le-am spus astăzi, să vedem cum stăm cu iubirea, și atunci știm cum stăm cu fericirea, știm cum stăm și cu nepătimirea, știm cum stăm și cu silința de mai bine.

Să ne cercetăm pe noi înșine unde suntem, ca să știm ce trebuie să facem pentru a fi unde trebuie să fim! Amin!

FERICȚI CEI CURAȚI CU INIMA

Mănăstirea Brâncoveanu

2 iulie 1993

Ne rugăm adeseori cu cuvintele din Psalmul 50, printre care sunt și acestea: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele”. Cuvintele acestea constituie o rugăciune când într-adevăr cerem ceva prin ele, și nu sunt cuvinte de rugăciune, când le rostim ca pe o formulă, fără să cerem ceva. Ca să fie într-adevăr o rugăciune, curățirea inimii trebuie să fie o preocupare de toată vremea a fiecăruia dintre noi. Dacă nu avem preocuparea aceasta, nu vom ajunge niciodată la o inimă curată, iar dacă suntem preocupați în toată vremea de curățirea inimii, vom avea fericirea pe care o spune Domnul Hristos în Predica de pe munte: „Fericți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu” (*Matei 5, 8*).

Prin *inimă* se înțelege partea cea mai lăuntrică a ființei omenesti, nefiind vorba de inima de carne, ci de locul cel mai adânc al ființei noastre. Când cerem de la Dumnezeu să ne dea „inimă curată”, dorim de fapt să se curățească inima noastră, ființa noastră, în deplinătate și în adâncime.

„Învățați-vă de la Mine – a zis Domnul Hristos – că sunt blând și smerit cu inima, și veți avea odihnă sufletelor voastre” (*Matei 11, 29*). Sfântul Ioan Scărarul, referindu-se la acest cuvânt al Domnului Hristos, atrage atenția că Domnul Hristos a zis „Învățați-vă de la Mine”, deci nu de la lume, nu de la om și nu din carte, ci „de la Mine”, de la lucrarea Mea cea din voi, „că sunt blând și

smerit cu inima, și veți avea odihnă sufletelor voastre” de patimile care vă războiesc. Câtă vreme avem nemulțumiri, câtă vreme avem zbucium suflesc, câtă vreme avem întinăciuni ale gândurilor, inima noastră încă nu este curată. Încă nu s-a împlinit rugăciunea „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeu”, încă nu suntem în situația de fi fericiți de Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, încă nu avem în simțirea noastră conștiința legăturii cu Dumnezeu. A-L vedea pe Dumnezeu înseamnă a avea conștiința existenței lui Dumnezeu, a avea conștiința legăturii cu Dumnezeu, a simți prezența lui Dumnezeu în sufletul nostru și a simți prezența lui Dumnezeu în jurul nostru, în natură, în oamenii cu care venim în legătură. Or, așa ceva se întâmplă numai cu aceia care au inimă curată.

Fiecare Sfântă Spovedanie are rostul de a ne curăți prin eforturile pe care le facem de a ne recunoaște păcatele (și nu numai păcatele, ci și deficiențele, greșelile și tot ce ține de nega-tivul ființei omenești) și de a le ocoli. Rostul Sfintei Spovedanii este să ne curățească de păcatele din trecut și să ne pregătească pentru a fi curați în viitor. Or, lucrul acesta se întâmplă cu adevărat numai dacă suntem cu destulă seriozitate și dacă ne silim să nu repetăm cele pe care le-am făcut în viața noastră, iar dacă se întâmplă să ajungem iarăși la întinăciuni, să căutăm curățirea sufletului.

Ca ajutor pentru curățirea inimii avem rugăciunea și privegherea: „Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită” (*Matei 26, 41*). Privegherea are înțeles de luare aminte, iar rugăciunea are înțeles de angajare în fața lui Dumnezeu într-o strădanie de a avea inimă curată: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeu” spunem noi în rugăciune și, spunând cuvântul acesta, avem încredințarea că inima curată este un dar de la Dumnezeu. Ne învrednicim de acest dar în măsura în care ne rugăm și ne

silim, în măsura în care avem priveghere, în măsura în care căutăm să înlăturăm din sufletul nostru orice chip al răutății, orice chip al întinării.

Dacă, cu ajutorul lui Dumnezeu, reușim să ajungem la aceasta, ajungem la liniște sufletească, ajungem la conștiința prezenței lui Dumnezeu în noi și în jurul nostru, în natură și în oameni, și atunci avem fericirea pe care ne spune Domnul Hristos că o au cei care au inimă curată, care Îl văd pe Dumnezeu.

Dumnezeu să ne ajute ca prin inima curată să avem condiția vederii Lui, amin.

SUS SĂ AVEM INIMILE

Mănăstirea Brâncoveanu

9 iulie 1993

Ne-am obișnuit așa de mult cu zicerile de la Sfânta Liturghie, încât de multe ori nu ne mai dăm seama de importanța lor și mai ales de îndemnul pe care le primim, nu numai pen-tru clipa în care ni se dau, ci pentru toată vremea vieții. De pildă, la fiecare Sfântă Liturghie se spune „Sus să avem inimile”, iar noi răspundem: „Avem către Domnul”. Bineînțeles, răspundem pentru clipa aceea, dar nu trebuie să rămânem cu gândurile noastre aici, pe pământ, ci să le avem direct la Dumnezeu. „Sus să avem inimile”, să avem mereu îndreptată la Dumnezeu simțirea, gândirea, puterea noastră simțitoare și gânditoare. Noi spunem „Avem către Domnul” și ne obligăm cu aceasta să avem totdeauna inima către Domnul.

Cel dintâi lucru pe care îl auzim după ce răspundem noi că avem inima către Domnul este: „Să mulțumim

Domnului". Cine are inima îndreptată către Dumnezeu, trebuie să-I aducă mulțu-mire lui Dumnezeu. Cel dintâi gând pe care trebuie să-l avem când este vorba de Dumnezeu este gând cinstitor, gând mulțu-mitor. Când spunem că trebuie să mulțumim Domnului, spunem că într-adevăr Îi mulțumim și aducem și un cuvânt întemeiat pentru mulțumirea noastră, zicând: „Cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimei celei de o ființă și nedespărțite”.

Prin urmare, avem inima către Domnul? Avem, pentru că zicem „Avem către Domnul”. Dacă avem inima sus, către Domnul, atunci aducem mulțumire către Domnul și spunem temeiul mulțumirii noastre. Zicem că facem aceasta pentru că așa se cuvine, că facem aceasta „Cu vrednicie și cu dreptate” (aducem închinare pentru că mulțumirea noastră este închinare adevărată, nu închinare formală) și continuăm: „este a ne închi-na Tatălui, și Fiului și Sfântului Duh, Treimei celei de o ființă și nedespărțite”. A avea inima sus înseamnă a avea conștiința că în fața lui Dumnezeu trebuie să ne revărsăm mulțumirea, cinstirea noastră, închinarea noastră. Cum nu putem trăi fără aer, așa nu putem trăi fără Dumnezeu, așa nu putem trăi fără a avea inima sus, așa nu putem trăi cu adevărat fără a aduce închinare lui Dumnezeu, „Treimei celei de o ființă și nedespărțite”.

Cred că ar fi cazul, când ne spovedim, să avem în vedere și aspecte de felul acesta: cât avem noi inima sus, cât avem noi inima către Dumnezeu, cât avem închinare către Dumnezeu, cât suntem de angajați pentru a-I mulțumi lui Dumnezeu, pentru că este bine să avem în vedere și să facem toate lucrurile acestea mai ales noi, călugării, care suntem undeva între cer și pământ. Călugării trebuie să fie mai presus de lumea aceasta, dacă se poate sus, „deasupra lumilor, în locul minunilor”.

O mănăstire trebuie să fie plasată undeva mai presus de lumea aceasta, pentru că dacă o mănăstire este din lumea aceasta, atunci n-are rost să existe! De ce să existe o mănăstire, dacă cei din ea trăiesc ca și ceilalți oameni, n-au inima sus, nu aduc decât închinare formală sau numai la anumite soroace? Dacă nu aduc o închinare continuă, atunci nu sunt mai presus de lumea aceasta! Or, noi nu suntem din lumea aceasta, pentru că Domnul Hristos a zis către ucenicii Săi: „Voi nu sunteți din lume” (*Ioan 15, 19*). Dacă despre noi se poate spune că suntem din lume, dacă avem conștiința că suntem din lume, din lumea aceea pe care zicem că am părăsit-o, atunci înseamnă că nu suntem unde trebuie să fim și nu are rost să existăm în felul acesta!

Trebuie să facem totdeauna un efort de a ne depăși pe noi înșine și de a depăși condiția obișnuită a oamenilor întru slujirea lui Dumnezeu, ca să avem inimile sus, ca să aducem mulțumire lui Dumnezeu, ca să aducem închinare, având conștiința că așa trebuie, pentru că este „Cu vrednicie și cu dreptate a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimei celei de o ființă și nedespărțite”.

Să ne cercetăm și în privința unor aspecte de felul acesta, când ne spovedim. Dumnezeu să ne ajute!

ORTODOCȘI ȘI CATOLICI

Mănăstirea Brâncoveanu
21 octombrie 1997

Mi s-a întâmplat de multe ori să fiu întrebat ce deosebire este între ortodocși și catolici. Deosebiri sunt multe; aproape la fiecare punct de dogmă și la fiecare

practică există o deosebire. De exemplu, catolicii nu țin postul obligatoriu. La noi postul este obligatoriu. Apoi, postul lor este ușor, nu numai cu vegetale, ci și cu lactate, doar carnea fiind exclusă în vremea postului. Slujbele lor sunt foarte scurte, ale noastre sunt lungi. Iată niște deosebiri din punct de vedere practic.

Catolicii spun că Maica Domnului s-a născut mai presus de fire, așa cum S-a născut Domnul Hristos. Biserica noastră spune că singurul care S-a născut mai presus de fire este Domnul Hristos.

În ceea ce privește harul sfințitor, ortodocșii spun că este o energie necreată, iar catolicii spun că harul este energie creată, că Dumnezeu a creat o energie pe care a pus-o între El și oameni și pe care a dat-o omului.

N-am să mă opresc la toate deosebirile care-mi vin acum în minte, ci am în vedere *cele patru puncte florentine*, cele patru deosebiri formulate la Sinodul de la Ferarra – Florența, care s-a ținut între anii 1437-1439, unde s-a pus întrebarea: „Ce cerem noi, catolicii, ortodocșilor care ar vrea să devină catolici?”. Ce mărturisiri de credință trebuie să facă ortodocșii pentru a deveni catolici? Problema aceasta s-a pus în înțelesul că se dorea și se insista ca Biserica să redevină una, ca înainte de despărțirea de la 1054. Ei au sperat că ortodocșii vor deveni catolici și prin aceasta se va reface unitatea Bisericii. De fapt, și înainte de 1054 au existat deosebiri. Prima deosebire între occidentali și răsăriteni a fost în secolul al II-lea în legătură cu data Paștilor. Apoi s-a adăugat „filioque”, în 582... și multe altele.

Cei de la Sinodul de la Ferarra au zis așa: „Cineva, ortodox fiind, dacă vrea să devină catolic, trebuie să mărturisească pe Papa drept cap văzut al Bisericii”. Biserica este reprezentată de episcopul Romei, de Papa.

De fapt, titlul acesta de „Papă” îl folosesc și ortodocșii, de pildă „Papă al Alexandriei” (Patriarhul Alexandriei se numește Papă al Alexandriei). Nu contează atât termenul, ci ceea ce se crede despre Papa de la Roma. Papa de la Roma este considerat drept urmașul direct al Sfântului Apostol Petru. Catolicii susțin că Sfântul Apostol Petru a avut o situație specială între apostoli, că a fost pus de Domnul Hristos peste toți ceilalți apostoli, deci cine îi urmează în Scaunul episcopal lui Petru nu este un episcop de rând, ci este mai mare peste toți episcopii. Nu este vorba de „Primus inter pares”, de primul între egali, ci de unul mai mare decât toți ceilalți, care sunt sub stăpânirea lui.

Al doilea punct elaborat la Florența a fost purcederea Duhului Sfânt, „filioque”. Catolicii susțin că Duhul Sfânt nu-și are originea numai în Tatăl, ci și în Fiul, adică Tatăl și Fiul Îl purced pe Duhul Sfânt. În Sfânta Evanghelie de la Ioan avem cuvântul „Care de la Tatăl purcede” (*Ioan 15, 26*) referitor la Duhul Sfânt, iar Sinodul de la Niceea a consfințit acest adevăr, că Duhul Sfânt purcede numai de la Tatăl. Nu s-a explicat nici atunci, nici de atunci încoace, care este deosebirea între „naștere” și „purcedere”. Biserica noastră zice că Fiul e *născut* de Tatăl, și că Duhul Sfânt *purcede* de la Tatăl. Unii zic că purcederea este ceva continuu... în sfârșit, Biserica nu a venit cu nici o explicație, dar are formulat adevărul că Duhul Sfânt purcede *de la Tatăl*, iar catolicii au introdus că și *de la Fiul*, care în latină se zice „filioque”.

Al treilea punct este existența unui loc intermediar între rai și iad, adică a purgatoriului. *Purgo, purgare*, în limba latină, înseamnă „a curăți”; „purgatoriu” înseamnă „loc curățitor”. Noi nu credem în existența purgatoriului, dar credem în posibilitatea de a se trece sufletele de la iad

la rai prin intervenția Bisericii, nu prin ispășire, până la cea de-a doua venire a Domnul nostru Iisus Hristos.

Catolicii cred într-o ispășire, adică te duci în iad, faci stagiul de ispășire, te chinui acolo, iar după ce ți-ai plătit păcatele, te primește Dumnezeu în rai, pentru că ești curățit. Este o concepție diferită. Nu-i vorba numai de un loc diferit, ci și de o concepție diferită. După credința noastră ortodoxă, cei condamnați la iad sunt condamnați pentru totdeauna, dar noi credem în posibilitatea de intervenție a Bisericii; nu în înțelesul că sufletul s-a chinuit acolo ca să-și ispășească păcatele, ci în înțelesul că cel care a ajuns în iad – de acolo nu mai iese cu puterile lui, nu iese când i se împlinește stagiul de ieșire, ci iese când îl primește Dumnezeu pentru rugăciunile Bisericii și pentru milosteniile care se fac pentru sufletul lui. Aceasta este concepția noastră, a ortodocșilor.

Deci noi nu credem în purgatoriu, ci în posibilitatea de a se trece de la iad la rai. Domnul Hristos a spus în pilda cu săracul Lazăr și cu bogatul nemilostiv că „Între noi și voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi” (*Luca 16, 26*). Înseamnă că nu există posibil prin puterile omului, dar credem că este posibil prin rugăciuni, pentru că Dumnezeu este împlinitorul rugăciunilor.

Al patrulea punct de la Ferarra – Florența este azima ca element pentru săvârșirea Sfintei Împărtășanii. Catolicii și protestanții folosesc azimă; ortodocșii folosesc pâine dospită. Mai folosesc pâine dospită greco-catolicii și catolicii care fac liturghie în rit bizantin. Este o încurcătură și cu treaba aceasta, adică se poate și așa, și așa... Socoteli omenești, Dumnezeu știe până la urmă cum va fi și ce va fi!

Ceea ce trebuie noi să reținem sunt cele patru puncte florentine:

- ✱ Papa drept cap al Bisericii, dogmă catolică neacceptată de ortodocși;
- ✱ „Filioque”, adică Duhul Sfânt purcede și de la Fiul, dogmă catolică neacceptată de ortodocși;
- ✱ Existența purgatoriului, dogmă catolică neacceptată de ortodocși; în secolul al VI-lea, când a apărut lămurit chestiunea purgatoriului, și sfinți pe care-i pomenim noi (Sfântul Grigore Dialogul, Sfântul Grigore cel Mare) erau de concepția aceasta, că există purgatoriu. Deci nu este o invenție târzie, ci o concepție de pe vremea când Biserica nu era despărțită. Biserica a existat cu concepția aceasta până la 1054 și nu s-a despărțit. Nu aceasta a făcut să se despartă Biserica. În orice caz, concepția aceasta este în Catholicism și nu există în Ortodoxie.
- ✱ Azima ca element folosit la Sfânta Împărtășire; eu personal nu știu de când a început să se folosească azimă, însă Sfântul Ioan Gură de Aur, în secolul al IV-lea, spune că se folosea pâine dospită.

M-a întrebat un polonez: „Părinte, sunt deosebiri mari între ortodocși și catolici?” Și i-am răspuns: „Nu sunt deosebiri mari, dar catolicii și ortodocșii sunt organizați pe deosebiri”. Dacă ești organizat pe deosebiri, atunci deosebirile devin mari. De exemplu, dacă un preot greco-catolic nu are voie să slujească în rit latin, pentru că este căsătorit, deja este o deosebire mare, pentru că greco-catolicii sunt căsătoriți, iar romano-catolicii necăsătoriți! Se resping, deși sunt în sânul aceleiași Biserici. Sau, tot așa, în Biserica Catolică se face Liturghia și cu azimă, și cu pâine dospită (la cei care fac liturghia în rit bizantin). De

exemplu, călugării de la Chevetogne fac liturghia și în rit latin și în rit bizantin, iar la ritul bizantin folosesc pâine dospită. Noi zicem că unde se folosește pâine nedospită nu se face prefa-cerea, iar ei zic că se face prefacerea și acolo. Sunt niște lucruri omenești, pe care le discută oamenii, noi nu știm cum le rezolvă Dumnezeu.

Se mai pune totuși o problemă, importantă în special în partea aceasta de țară: sunt valabile Tainele catolicilor, sau numai cele ale ortodocșilor sunt valabile? Dacă cineva botezat la catolici trece la ortodocși, i se recunoaște botezul sau nu i se recunoaște? Sau dacă cineva hirotonit la catolici trece la ortodocși, i se recunoaște sau nu hirotonia? Sunt două modalități de a rezolva această chestiune: la Sfântul Munte, unde sunt radicaliști, le administrează toate Tainele. Vă aduceți aminte că aici, la mănăstire, a fost părintele Placide Deseille, un catolic care a trecut la ortodocși la Sfântul Munte, împreună cu câțiva călugări din mănăstirea pe care a înființat-o în Franța. Ce au făcut părinții de la Sfântul Munte? Le-au recunoscut numai exorcismele, adică nu i-au mai întrebat: „Te lepezi de Satana și de toți îngerii lui și de toată trufia lui?”, pe celelalte le-au făcut din nou, ca să fie siguri.

Aici, în Ardeal, în 1948, când greco-catolicii au trecut (cam forțat!) la ortodoxie, nu li s-a cerut din partea Bisericii Ortodoxe absolut nimic (doar o adeziune, să spună că sunt ortodocși, atâta tot). Li s-au recunoscut toate. Preoților li s-a recunoscut preoția, celor cununați, cununia, celor botezați, botezul, mirungerea, absolut toate. Deși hirotonia ar putea fi cu semnul întrebării. De ce? Pentru că la catolici se hirotonesce mai mulți deodată. La noi, în Ortodoxie, un singur candidat poate fi hirotonit la liturghie. La catolici pot fi hirotoniți 20 – 30 deodată. Cum se realizează aceasta? Episcopul pune mâna pe capul

primului candidat, după aceea preoții, în legătură cu mâna episcopului, pun și ei mâinile peste ceilalți, cât trebuie să cuprin-dă. S-ar putea pune întrebarea, dacă cineva vrea să scormone: „Bine, în cazul acesta este sau nu validă hirotonia?” Or, proble-ma aceasta nu s-a mai pus. Ești preot la catolici? ești preot și la ortodocși!

Când a început Biserica Greco-Catolică aici, în Ardeal, Atanasie Anghel, care era mitropolit al Ardealului la Alba Iulia, a fost re-hirotonit, adică i s-a administrat și hirotonia de diacon, și cea de preot, și cea de episcop. Așa erau vederile atunci. Acum nu mai sunt vederile acestea, așa că, prin iconomie, Biserica poate spune dacă este sau nu valid un lucru făcut în Biserica Catolică. Deci dacă ne întâlnim cu un preot catolic, îl considerăm sau nu cu succesiune apostolică, cu hirotonie validă? Aceasta ne-o spune Biserica! Așa și în relațiile personale, putem să-l recunoaștem cu succesiune apostolică, pentru că există o legătură de la apostoli până la ultimul hirotonit.

Se pot recunoaște și altele, depinde de Biserică ce anume spune despre problemele acestea. Cred că e bine să se știe lucrurile acestea, mai ales în partea aceasta de țară, unde și acum se pun probleme serioase în legătură cu greco-catolicii, ale căror pretenții n-au nici o rațiune de a exista. Greco-catolicii sunt un fel de două feluri, care vor să existe pentru că au mai existat, fără să aibă vreun temei, vreo rațiune de existență a lor.

Acestea am vrut să vi le spun astăzi, în această zi de pomenire a unor sfinți care au luptat pentru Ortodoxie. V-aș ruga să rețineți lucrurile acestea, pentru că s-ar putea să vă întrebe cineva: „Părinte, dar cum e cu catolicii, ce e cu catolicii, de ce nu putem fi și noi catolici, ce, catolicii nu se mântuiesc, numai ortodocșii se mântuiesc?” Dacă se mântuiesc sau nu, este o chestiune la care răspundem cam

cu greu, pentru că numai Dumnezeu știe cine se mântuiește. Biserica a fost întotdeauna exclusivistă și a zis că numai membrii ei se mântuiesc, așa că s-ar putea spune de către catolici că numai ei se mântuiesc, de către ortodocși că numai ei, până la urmă numai Dumnezeu știe cine se mântuiește și cine nu.

INTRAREA ÎN BISERICĂ A MAICII DOMNULUI

Mănăstirea Brâncoveanu

21 noiembrie 1997

La slujba Sfântului Maslu este o alcătuire, o rugăciune că-tre Maica Domnului, cu următorul cuprins: „Pe tine, preacuratul palat al Împăratului ceresc, ceea ce ești multlăudată, te rog, curățește-mi mintea mea cea întunecată cu tot felul de păcate și o fă locaș înfrumusețat al dumnezeieștii Treimi, ca să laud și să măresc puterea ta și mila ta cea nemăsurată, fiind mântuit eu, netrebnicul robul tău”.

Această rugăciune ne pune în atenție măreția Maicii Domnului. O numim pe Maica Domnului „palat preacurat al Împăratului ceresc”; o numim pe Maica Domnului „multlăudată”. Dorim ca prin mijlocirea Maicii Domnului să fie curățită mintea noastră „de tot felul de păcate”, dorim să fie făcută mintea noastră „locaș înfrumusețat al dumnezeieștii Treimi”. Cerem aceasta „ca să laud și să măresc puterea ta și mila ta cea nemăsurată”. Avem în vedere măreții ale Maicii Domnului pe care ni le pune în atenție Sfânta noastră Biserică, dar pe care noi nu le putem înțelege și nu le putem prețui la măsura lor, pentru că nu avem condițiile ca să stăm cu admirație în fața Maicii Domnului.

O știm pe Maica Domnului „palat al Împăratului ceresc”, o știm „multlăudată”, o știm mijlocitoare, înfrumusețătoare de suflet, știm că are putere și milă, știm că are mărire, știm că toate acestea trebuie luate în seamă. Pentru toate acestea trebuie să-i aducem laudă Maicii

Domnului, dar nu putem face aceasta, pentru că lucrurile lui Dumnezeu nu pot fi înțelese numai din puterea omului.

Maica Domnului este Maica Dumnezeului nostru, este cea aleasă de Dumnezeu ca prin ea să vină în lumea aceasta Fiul Său. Este cea care L-a purtat în pânțelele său pe Mântuitorul lumii, este cea care L-a născut pe Cel ce este om adevărat și Dumnezeu adevărat. Maica Domnului este mama Mântuitorului nostru și atunci este multlăudată; nu este nimeni în lumea aceasta ca Maica Domnului, nimeni nu are măsurile Maicii Domnului. Iar măsurile Maicii Domnului sunt mari, pentru că ea este în legătură cu Treimea cea dumnezeiască, cu puterea care a umbrit-o, cu Duhul Sfânt care S-a pogorât peste ea, cu Fiul ei și Dumnezeuul nostru pe care L-a născut. Ea este locaș al Preasfintei Treimi. Este mărirea a toată lumea, care din oameni a răsărit și pe Cuvântul L-a născut. Este „mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui”. Este „mai cinstită decât heruvimii și mai mărită, fără de asemănare, decât serafimii”, fiindcă este Maica Dumnezeului nostru. Pe toate acestea noi le spunem cu cuvântul. Am vrea să le înțelegem cu gândul și să le trăim cu simțirea, dar din puterea noastră nu putem face aceasta decât la măsurile noastre, și atunci cerem de la Maica Domnului ajutor să înțelegem și să lăudăm mărirea ei, puterea ei, mila ei.

Ar trebui să avem mereu astfel de gânduri și e bine să le avem măcar la sărbătorile Maicii Domnului, cinci fiind acestea: Nașterea Maicii Domnului în 8 Septembrie, Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, în 21 Noiembrie, Soborul Maicii Domnului, în 26 Decembrie, Bunavestire, în 25 Martie, și Adormirea Maicii Domnului, în 15 August. Dar noi ne întâlnim cu Maica Domnului și în alte zile la

slujbele noastre, când zicem: „Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea ta, că tu, Fecioară neispită de nuntă, ai avut în pântec pe Dumnezeu Cel peste toate și ai născut Fiu pe Cel fără de ani, pe Cel ce dăruiește pace tuturor celor ce te laudă pe tine”.

Ne gândim la Maica Domnului în timpul sfintelor slujbe, când auzim: „Pe preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim”. Ne gândim la Maica Domnului când auzim la sfintele slujbe: „Pe Născătoarea de Dumnezeu și Maica Luminii, întru cântări cinstindu-o, să o mărim”.

Ne gândim la Maica Domnului când ni se spune: „Pe tine, preacuratul palat al Împăratului ceresc, ceea ce ești multlaudată”. Ne gândim la Maica Domnului când se spun cuvintele: „De tine se bucură, ceea ce ești plină de dar, toată făptura, soborul îngeresc și neamul omenesc; ceea ce ești biserică sfințită și rai cuvântător, lauda fecioriei, din care Dumnezeu S-a întrupat și prunc S-a făcut Cel ce este mai înainte de veci. Că brațul tău – scaun l-a făcut și pântecul tău mai desfătat decât cerurile l-a lucrat. De tine se bucură, ceea ce ești plină de har, toată făptura, mărire ție!”. Ne gândim la Maica Domnului ca la ceea ce este mai presus de minte și de cuvânt, căci ni se spune: „Pe tine, Maica lui Dumnezeu, cea mai presus de minte și de cuvânt, care ai născut negrăit sub ani pe Cel fără de ani, credincioșii, te mărim”.

Astăzi, la sărbătoarea aceasta, ne gândim la legătura Maicii Domnului cu Templul din Ierusalim. Templul din Ierusalim era un locaș sfânt, ceea ce aveau evreii mai de căpetenie, mai înalt, mai deosebit, un fel de cer pe pământ, un fel de loc în care se unește cerul cu pământul. Dorința evreilor era ca fiecare să ajungă la

Templul din Ierusalim. Acolo, după Tradiția Bisericii, preasfânta Fecioară Maria a stat 12 ani și fost educată împreună cu alte fecioare, până la vârsta de 15 ani. Templul din Ierusalim era ceva deosebit, dar în el era o încăpere mai presus decât orice în această lume. Acolo era Chivotul Legii, în care erau cele două Table ale Legii, pe care erau scrise cele 10 Porunci, era Toiagul lui Aaron, care odrăslise, era un vas cu mană din cea care căzuse spre hrana evreilor în pustie, după ce trecuseră Marea Roșie, când au fost eliberați din robia Egiptului, erau doi heruvimi care aveau aripile întinse peste Chivotul Legii... Acolo nu intra decât o dată pe an, singur, arhiereul. În credința Bisericii noastre este și adevărul că Maica Domnului a stat în această încăpere, vreme îndelungată, deși sunt unii care spun că lucrul acesta era cu neputință. Și totuși, Biserica noastră zice, în alcătuirile ei de slujbă: „Ceea ce s-a hrănit în Sfânta Sfintelor, celei îmbrăcate cu credința și cu înțelepciune și cu neîntinată feciorie, maimarele Gavriil i-a adus din ceruri închinăciune”.

Nu trebuie să fim încurcați în gândurile noastre de astfel de nepotriviri, ci trebuie să știm că dacă lucrul acesta n-a fost cu puțință în chip obișnuit, a fost cu puțință în chip mai presus de fire. În Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel este scris că Domnul nostru Iisus Hristos, Arhiereul cel veșnic, n-a intrat niciodată într-o Sfântă a Sfintelor făcută de mână omenească. Și totuși a intrat în Sfânta Sfintelor, în Sfânta Sfintelor pe care o închipuia Sfânta Sfintelor de aici, de pe pământ. Sigur, așa a fost și cu Maica Domnului. Maica Domnului, cea pregătită ca să-L nască pe Mântuitorul lumii, cea pregătită ca în pântecul ei să se unească firea omenească cu firea dumnezeiască în Mântuitorul nostru Iisus Hristos, a intrat și ea în Sfânta Sfintelor - prin viața ei, prin gândurile ei, prin mărețiile ei,

prin darurile ei. A intrat în Sfânta Sfintelor care este smerenia, pentru că la Bunavestire a zis către îngerul binevestitor „Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău!” (*Luca 1, 38*), iar Sfânta Elisabeta i-a zis: ”Binecuvântat este rodul pântecelei tale!” (*Luca 1, 42*).

Toate acestea s-au întâmplat având-o în vedere pe Maica Domnului, care este „mai înaltă decât cerurile” și, dacă este mai înaltă decât cerurile Bisericii noastre, dacă este mai curată decât strălucirile soarelui, sigur că prin aceasta a intrat în Sfânta Sfintelor nefăcută de mână omenească - prin viața ei, prin ceea ce purta în suflet, prin ceea ce a avut în gândurile ei când se pregătea să nască pe Mântuitorul, prin ceea ce a gândit, prin ceea ce a simțit când L-a purtat în pântecele ei pe Mântuitorul lumii.

Maica Domnului, ea însăși este Sfântă a sfinților, Sfântă mai înaltă decât toți sfinții. La măsurile Maicii Domnului nu există nici un sfânt. Noi așa o cinstim pe Maica Domnului, ca pe cea mai înaltă dintre toți sfinții, ca pe cea mai aleasă, ca pe ceea ce este unică în lumea aceasta. Dacă ea a fost închipuită de Sfânta Sfintelor, de încăperea aceea din Templul din Ierusalim în care nu putea să intre decât o dată pe an singur arhiereul, dacă a fost închipuită de Sfânta Sfintelor, atunci este ea însăși Sfântă a Sfintelor. Biserica noastră ne-o prezintă ca fiind un „sicriu însuflețit”, un chivot: „Ca de un sicriu însuflețit, ca de un chivot însuflețit al lui Dumnezeu, nicicum să nu se atingă mâna necredincioșilor, iar buzele credincioșilor, fără tăcere glasul îngerului strigând, cu bucurie să zică: «Bucură-te, cea plină de dar, Domnul este cu tine!»”.

Așa a zis îngerul, așa zicem și noi, de aceea avem bucuria de a fi cinstitori ai Maicii Domnului. O primim pe Maica Domnului așa cum ne-o prezintă Biserica, o ținem în sufletul nostru cu evlavie câtă o avem și ne silim să

urmăm exemplul Maicii Domnului în supunerea față de Mântuitorul, în grija față de oameni, în tăcerea care se desprinde din faptul că avem atât de puține cuvinte ale Maicii Domnului în Sfânta Evanghelie. O avem pe Maica Domnului ca exemplu de milostivire pentru cei ce au trebuință de ajutorul ei și, știind că Maica Domnului nu este numai mama Mântuitorului, ci și mama noastră, ne gândim și la însușirile de mamă pe care le are preasfânta Fecioară Maria față de credincioșii care fac ceea ce a zis ea să facă, adică ascultă de Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru aceste daruri ale Bisericii noastre, să mulțumim lui Dumnezeu pentru faptul că Maica Domnului este și mama noastră. Să mulțumim lui Dumnezeu pentru faptul că avem pe Maica Domnului mijlocitoare pentru binele nostru, să mulțumim lui Dumnezeu că avem pe Maica Domnului ajutătoarea noastră. Să nu uităm că „ceea ce poate Dumnezeu cu puterea, poate Maica Domnului cu rugăciunea”, și să avem încredere în ajutorul ei. Să-i urmăm cât putem exemplul, ca să avem și noi parte de binecuvântarea Domnului nostru Iisus Hristos acum și pururea, amin!

PILDA CU BOGATUL CĂRUIA I-A RODIT ȚARINA CU BELȘUG

Mănăstirea Brâncoveanu
22 noiembrie 1998

La această Sfântă Liturghie s-a citit din Sfânta Evanghelie de la Luca, pilda cu bogatul căruia i-a rodit țarina cu belșug. Este o pildă nepilduitoare. În această pildă se arată că nu trebuie să faci ceva cum a făcut acel bogat care a avut în vedere posibilitatea de a aduna bogății numai pentru el.

În Capitolul al XII-lea al Evangheliei de la Luca scrie că odată, pe când vorbea Domnul Hristos puținilor ascultători, cineva din mulțime a zis: „Învățătorule, zi fratelui meu să împar-tă cu mine moștenirea”, și Domnul Hristos a răspuns: „Omule, cine M-a pus pe Mine judecător sau împărțitor peste voi?”, după care a adăugat: „Luați aminte, că viața cuiva nu stă în prisosul avuțiilor sale”, iar ca ilustrare a acestui fapt a spus pilda cu bogatul căruia i-a rodit țarina cu belșug. O știm cu toții, am fi putut s-o învățăm chiar înainte de a fi citită la Sfânta Liturghie: Un om bogat a văzut că în anul acela țarina lui a rodit cu belșug. A intrat atunci la îngrijorare și s-a întrebat ce-ar putea să facă în această împrejurare, că nu-i pregătit pentru a aduna atâtea roade în magaziile pe care le are. După oarecare chibzuință, a zis: „Voi dărâma magaziile și mai mari le voi zidi, voi aduna acolo toate roadele mele și voi zice: «Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te»”. Dumnezeu, se spune mai departe în pildă, i-a zis: „Nebune! În această noapte vor cere de la tine sufletul tău. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi?” și încheie Domnul Hristos pilda, spunând: „Așa se întâmplă cu cel ce-și adună comori sieși și nu se îmbogățește în Dumnezeu!”.

Am învățat când eram student la Teologie, la cursul numit Ermineutică (un curs care învață cum se tălmăcesc cuvintele din Scriptură) că dacă vrei să înțelegi bine un text, trebuie să ai neapărat în vedere scopul pentru care a

fost scris (în cazul nostru – pilda cu bogatul căruia i-a rodit țarina cu belșug). Ce a urmărit Domnul Hristos să-i învețe pe oameni prin această pildă? Am putea să știm? Da, este foarte simplu! Mai întâi încadrând în context; aceasta este o regulă, adică nu iei textul cuvânt cu cuvânt, ci urmărești cui i-au fost spuse cuvintele, de ce i-au fost spuse omului aceluia, de ce a fost el caracterizat ca nebun, în ce împrejurare? Ca să înțelegi lucrurile acestea, trebuie să ai în vedere toate câte sunt în legătură cu aceste afirmații.

Am putea zice foarte simplu: „Nu ne privește, nu ne interesează! Nu avem nici o treabă cu pilda aceasta, nu ține de noi!” Dar oare nu ține de noi nici cuvântul: „Așa se întâmplă cu oricine care se îmbogățește pentru sine și nu se îmbogățește în Dumnezeu”? Aici ne privește! Partea aceasta, că se cuvine a ne îmbogăți în Dumnezeu, ne privește! Nu ni se spune ce înseamnă a ne îmbogăți în Dumnezeu, dar înțelegem din pildă. A te îmbogăți în Dumnezeu înseamnă să dai din prisosul tău. Duminica trecută vă spuneam că samarineanul milostiv a dat din prisosința lui. Așa trebuia să facă și bogatul căruia i-a rodit țarina, să dea din ceea ce avea el în plus. Nu trebuia nici să-și facă provizii mai mari, nici să adune pe mai mulți ani roadele, ci să se gândească și la cei care n-au, să le dea și acelor și atunci s-ar fi îmbogățit în Dumnezeu din prisosul lui. Adică el n-ar fi fost păgubit cu nimic, ar fi trăit tot atât de bine, dar ar fi putut să-i ajute și să-i veselească și pe alții.

Ziceam că ne privește și pe noi ceva: cuvântul acesta, că trebuie să ne îmbogățim în Dumnezeu. Cum? Dacă avem prisosuri, să le folosim pentru binele altora și atunci suntem la măsurile samarineanului milostiv, iar Domnul Hristos ne recomandă și pe noi cum l-a recomandat pe

samarineanul milostiv, când a zis: „Mergi și fă și tu asemenea” (*Luca 10, 37*), dă și tu din ceea ce ai, dă și tu din prisosul tău! Mai întâi l-a recomandat pe samarineanul milostiv acelui om care L-a întrebat pe Domnul Iisus Hristos: „Cine este aproapele meu?”, acelui om care a înțeles că aproapele celui căzut între tâlhari este samarineanul milostiv. Domnul Hristos a zis: „Mergi și fă și tu asemenea”. Cuvântul acesta ni-l spune Domnul Hristos tuturor, pentru că toți trebuie să facem ceea ce a făcut samarineanul milostiv.

Dar mai e ceva ce ne privește pe noi, chiar dacă nu suntem bogați, chiar dacă nu avem țarină, chiar dacă nu facem hambar, chiar dacă ne mulțumim cu câte le avem, chiar dacă nu zicem: „Suflete, ai multe bogății puse pe mulți ani, odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te!”. E ceva ce Domnul Hristos nu are în vedere în text așa de lămurit, ceva la care ne gândim prea puțin, poate chiar deloc.

Dacă luăm aminte cum este prezentată pilda, vedem că omul acela nu a făcut nimic din ce și-a propus: nu a dăruit hambarele, nu a făcut altele, nu a adunat bogățiile în hambare, nu a zis ce și-a propus să zică și, cu toate acestea, a fost numit nebun: „Nebune, în noaptea aceasta vor cere de la tine sufletul tău, iar cele ce le-ai adunat, ale cui vor fi?”. Ne privește pe toți: și pe cei săraci și pe cei bogați, și pe cei învățați și pe cei neînvințați. Ce anume? Că Dumnezeu privește înlăuntrul nostru, că Dumnezeu ne cunoaște tainele inimii, că Dumnezeu știe așezarea sufletului nostru. Știm cuvintele Domnului Hristos: „Din prisosul inimii grăiește gura” (*Luca 6, 45*); „După roadele lor îi veți cunoaște” (*Matei 7, 16*); „Omul cel bun, din vistieria cea bună a inimii sale scoate cele

bune, iar omul cel rău, din vistieria cea rea a inimii sale scoate cele rele" (*Luca 6, 44-45*).

Cum e cu bogatul căruia i-a rodit țarina? Cele ce ni se spun în pildă că le-a zis – nu le-a zis nici măcar cu cuvântul vorbit! De unde știm? Scrie acolo, în Evanghelie: „Și-a zis în sine”, deci nu a zis cu cuvântul vorbit, nu a zis către cineva, ci în sine, în mintea lui, în conștiința lui a zis: „Ce voi face, că nu am unde să adun bogățiile mele? Știu ce voi face (în gând zicea): voi dărâma hambarele mele (deci la viitor), voi zidi altele mai mari, voi aduna în ele belșugul de rod al țărinilor mele, și voi zice după ce voi vedea toate acestea: «Suflete, ai multe bogății puse pe mulți ani, odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te!»”. Nu a zis nimic cu cuvântul, nu a zis nimic la prezent, ci numai la viitor, iar Dumnezeu i-a zis: „Nebune!”. De ce i-a zis Dumnezeu – nebun? Pentru că n-avea niște judecăți în care să intre și Dumnezeu, care a binecuvântat țarina să intre atâta belșug. Nu a zis: „Oare Dumnezeu, Care este dătătorul binelui, ce-mi cere? Oare Dumnezeu n-ar vrea să dau cuiva din bogățiile acestea?” Și-atunci, dacă s-ar fi gândit în lumina gândului la Dumnezeu, nu mai era nebun. El L-a exclus pe Dumnezeu din gândurile lui. El a făcut ce a zis Psalmistul: „Zis-a cel nebun în inima sa: «Nu este Dumnezeu»” (*Ps. 13, 1*). El a zis „Nu este Dumnezeu”, nu în înțelesul că a spus cu cuvântul, ci în înțelesul că nu a ținut seama de Dumnezeu, nu l-a interesat de Dumnezeu.

Așa zic mulți în gândul lor sau nici nu zic, dar acționează ca și când nu ar exista Dumnezeu. De exemplu, trebuie să meargă omul la biserică și zice: „Nu mă duc la biserică!”. Nu te duci la biserică, dar știi tu ce înseamnă treaba aceasta? Înseamnă că-L neglijezi pe Dumnezeu, că-L pui pe Dumnezeu la spate, că-L pui pe Dumnezeu în dos, că nu vrei să știi de Dumnezeu. Aaa... păi eu cred, eu

mă închin, eu zic rugăciunile... Da, zici atunci, seara, când te culci, dar când trebuie să te duci la biserică, nu există Dumnezeu pentru tine, nu te interesează Dumnezeu, nu vrei să știi de Dumnezeu. Aceasta este atitudinea, de aici se vede dacă ești sau nu cu Dumnezeu.

Dumnezeu i-a zis „nebun” pentru că bogatul acela nu a ținut seama de Dumnezeu. În mod *practic* nu a ținut seama de Dumnezeu. Probabil că dacă l-ar fi întrebat cineva: „Crezi în Dumnezeu?” „Cred!” – ar fi zis, dar faptele lui l-au arătat necredincios.

De multe ori le zic oamenilor: „Nu crezi în Dumnezeu, pentru că nu te duci la biserică! Și ei: „Ba cred!” Cum crezi în Dumnezeu, când tu nu te duci la biserică? Cum crezi? Unde-i credința ta, ce lucrare are credința ta?

Ceea ce mă interesează acum și aș vrea să reținem cu toții, pentru că sunt lucruri care ne privesc, este faptul că Dumnezeu se uită înlăuntrul inimii, se uită la așezarea omului; Dumnezeu știe ce este omul, ce face omul, ce crede omul

Să ținem seama de lucrul acesta: bogatul nu a zis cu cuvântul, a zis în sine, nu a împlinit ce și-a propus, nu a ajuns să zică ce voia să zică și, cu toate acestea, a fost socotit nebun.

Din această pildă să învățăm să înlăturăm și gândurile care ar putea fi contrare vocii lui Dumnezeu. Dacă privim pilda în acest sens, avem cu toții ceva de învățat din ea. Totodată, să cercetăm și să ne îmbogățim în Dumnezeu, ca să nu ni se întâmple ceea ce i s-a întâmplat bogatului care se gândea numai la el însuși. Dacă facem așa, este nădejde de bine și acum, și în veșnicie. Amin!

CUVINTE DE LA ATHOS

Mănăstirea Brâncoveanu

5 iunie 1996

Astăzi se face pomenirea Sfântului Atanasie, cel care a întemeiat Lavra din Sfântul Munte, prima mănăstire din Muntele Athos.

Orice mănăstire este ceva deosebit față de lumea aceasta, dar Sfântul Munte are ceva deosebit și față de celelalte mănăstiri. Unii dintre călugări se gândesc mereu cum ar fi să ajungă ei în Sfântul Munte, să trăiască acolo. Este un gând bun, deși nu s-ar putea zice că dacă ai ajuns la Sfântul Munte, gata, ai ajuns în cer. Tot oameni sunt și la Sfântul Munte. L-am întrebat odată pe un părinte de acolo, părintele Dometie Trihenea, când a fost la noi la mănăstire: „Părinte, cum sunt părinții de la Sfântul Munte?” Și a zis: „Să nu-ți închipui că la Sfântul Munte sunt oameni veniți din cer pe pământ! Sunt oameni de pe pământ... care doresc să ajungă în cer!” Bineînțeles, dacă sunt oameni de pe pământ, înseamnă că și acolo sunt multe lucruri care țin de pământul acesta. Sunt și acolo oameni doritori de avere, deși s-au făgăduit la sărăcie, sunt și acolo oameni doritori de mărire, deși s-au făgăduit la smerenie; sunt și acolo oameni doritori de plăcere, deși s-au făgăduit să renunțe la plăcerile veacului acestuia; și acolo, fiind oameni, se ceartă unii cu alții, deși ar trebui să caute pacea cu toată lumea, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel (*Evrei 12, 14*).

Sunt însă și unele înlesniri, care nu se află în altă parte. De pildă, faptul că acolo, fiind mănăstiri de bărbați,

nu intră femeile. Femeile nu au voie să intre în Sfântul Munte nu pentru că ar fi inferioare, că ar fi nevrednice sau că ar fi căzute din darul lui Dumnezeu, ci ca să nu fie prilej de ispită. Părinții de la Sfântul Munte și-au dat seama că femeia poate fi o primejdie și au hotărât ca acolo să nu ajungă nici o femeie. Și în România, la mănăstirea Frăsinei, este rânduială ca la Sfântul Munte, nu intrară femeile.

La Sfântul Munte se ține foarte mult la rânduiala de suflet. Mitropolitul Nicolae Bălan, Dumnezeu să-l odihnească, când părintele Arsenie [Boca] și cu părintele Serafim [Popescu] s-au hotărât să devină călugări, i-a trimis mai întâi la Sfântul Munte. I-a trimis să cunoască realitățile de acolo, să învețe acolo și să se întoarcă să rostuiască viața de aici. Nu s-a putut împlini lucrul acesta decât în parte. Nu s-a putut rândui ca în această mănăstire să nu intre femeile. Acum, să fim cinstiți, știm cum intră: într-o ținută în care nu se cuvine să intre cineva într-o mănăstire. Tolerăm lucrurile acestea din diferite motive care nu țin de Dumnezeu și n-avem curajul să spunem că așa nu se cuvine! Vedeți cât de departe suntem de Sfântul Munte?!

Pomenim astăzi pe un sfânt care a fost la Sfântul Munte, și nu ținem seama de gândurile lui și de rânduielile lui! Ca la Sfântul Munte nu se poate, ca la Frăsinei nu se poate, că nu-i hotărârea de la început și nu-i hotărârea așa, dar mai multă grijă trebuie să avem! În Pateric se spune că diavolul s-a dus la o mănăstire unde era nu o femeie, ci un copil, și a zis: „Apoi, dacă ești tu aici, nu mai am ce face!” Și aceasta trebuie să ne dea de gândit! De ce? Copilul are ceva din înfățișarea femeii și poate fi ispititor pentru cei care nu au destulă tărie și se gândesc la păcate. Este adevărat că tot în Pateric se spune că erau nemul-țumiți unii călugări că se jucau copii în

apropiere și s-au plâns Cuviosului Pimen, care le-a zis: „De glasul îngerilor fugiți?” Depinde cum privești o chestiune, dar nu știi dacă întotdeauna ești așa de statornicit în bine încât să nu mai poți fi clintit.

Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, a stat la Sfântul Munte șase luni. În aceste șase luni a fost povățuit de părintele Antipa Dinescu, care este cuprins și în Patericul românesc, foarte pe scurt. Acolo, la Sfântul Munte, părintele Serafim a primit o scrisoare de la mitropolitul Nicolae Bălan, care i-a dat în grijă să meargă la Atena să se înscrie la Facultatea de Teologie, că numai așa poate să-i trimită bursă din țară. Se gândea mitropolitul că părintele o să vină și cu niște cunoștințe de limbă greacă. Părintele Serafim i-a spus părintelui Antipa că a primit scrisoarea care-l îndemna să se ducă la Atena, la Teologie. Este interesant răspunsul părintelui Antipa (să nu uităm că era vorba de o școală teologică, nu de o școală laică): „Mă, să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești!”

Dacă părintele Serafim ar fi adus numai cuvântul acesta, nu s-a dus degeaba la Sfântul Munte. Nu s-a dus degeaba pentru el, nu s-a dus degeaba pentru mine, și nu s-a dus degeaba pentru toți care știu cuvântul acesta al părintelui Antipa Dinescu: „Să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești!”. Scazi, te învârtoșezi, uiți de Dumnezeu, Îl neglijezi pe Dumnezeu! Cei care-L neglijează pe Dumnezeu sunt mai răi decât necredincioșii!

La mine la spovedanie vin oameni care spun că sunt credincioși, dar că nu merg la biserică. Totdeauna le spun: „Este mai bine să nu crezi în Dumnezeu, decât crezând, să-L pui pe Dumnezeu la spate!” Când crezi în Dumnezeu, trebuie să faci ceva pentru Dumnezeu. Lui Dumnezeu nu-I dai ceva da și ceva nu, ci-I dai tot ce poți! Sigur că sunt împrejurări când nu poți să-ți faci toate datoriile.

Dumnezeu știe neputințele omului și primește și neputințele în loc de pravilă. Aceasta nu înseamnă că nu-ți faci pravila în cazul când nu poți să ți-o faci! E ca și când ți-ai făcut-o, dacă ajungi la neputința de a ți-o face, dar dorești totuși s-o faci. În cazul acesta, fără pravilă – ești cu pravilă! Pentru că nu uiți de Dumnezeu, pentru că nu-L neglijezi pe Dumnezeu. Iar dacă poți să-I slujești lui Dumnezeu și zici: „Lasă, fac eu mai puțin astăzi, că fac altădată”, în cazul acesta te joci cu Dumnezeu. Și dacă te joci cu Dumnezeu, ajungi să se întâmple cu tine ceea ce a spus părintele Antipa Dinescu: te îndrăcești și atunci mergi din rău în mai rău.

Prin anii '75 au fost aici, la mănăstire, niște călugări francezi de la Sfântul Munte, părintele Placide, pe care unii poate-l știți, și niște ucenici ai lui. Ei ne-au adus de la Sfântul Munte un cuvânt care mie mi-a plăcut tare mult. L-am reținut, l-am spus și altădată și-l voi mai spune: „La Dumnezeu să te gândești ca la Dumnezeu, nu ca la om, și să-L respiri pe Dumnezeu cum respiri aerul!”. Cuvântul acesta pare cumva de neînțeles: cum adică să-L respiri pe Dumnezeu, că Dumnezeu nu este aer?! Este vorba de înțelesul de a nu-L uita pe Dumnezeu, să ții seama de Dumnezeu cum ții seama de aerul pe care-l respiri.

La Dumnezeu să te gândești cât trebuie și, mai ales, „ca la Dumnezeu, nu ca la om”. Sunt unii oameni care-mi spun: „Părinte, vă spun drept că atunci când sunt pe cale să fac un păcat, de multe ori mă gândesc la dumneavoastră mai mult decât la Dumnezeu”. Deci ține la om mai mult decât la Dumnezeu! Este bine că se oprește omul de la păcat, indiferent din ce motive, dar e frumos să ne gândim la Dumnezeu. Dumnezeu să fie în prim-planul existenței noastre!

Pentru că a fost vorba de pravilă, de rânduială de rugăciune, de program de slujbă, de participarea la

sfintele slujbe, tot părintele Dometie Trihenea, când a venit vorba despre pescuit, a zis: „E mai bun peștele decât cartofele (sic!), dar pierzi prea multă vreme de pravilă pentru pescuit!” Iată un gând de la Sfântul Munte: *pierzi vreme de pravilă când mergi la pescuit*. Stai prea mult acolo și nu-ți îndeplinești datoriile princi-pale; nu te-ai făcut călugăr să pescuiești, te-ai făcut călugăr să-I slujești lui Dumnezeu. Dacă pescuiești și nu-ți îndeplinești datoriile pe care le ai, ai ales peștele în loc de Dumnezeu! Ai ales peștele în loc de pravilă! Deci părintele Dometie a avut dreptate când a zis că pierzi timp de pravilă pentru pescuit.

Cred că astăzi, când pomenim pe Sfântul Atanasie al Athonului, e bine să ne gândim la aceste cuvinte de la Sfântul Munte. Este bine să ne facem program mai serios întru a-I sluji lui Dumnezeu, este bine să înlăturăm toate primejdiile, pentru că nu avem rânduiala de la Sfântul Munte și nici măcar nu ne silim să ne facem rânduială atât cât am putea în condițiile noastre. La spovedanie ne putem gândi și la aspecte de felul acesta.

Dumnezeu să ne ajute!

SĂ TACĂ TOT TRUPUL OMENESC

Mănăstirea Brâncoveanu
13 aprilie 1996,

Alaltăieri, la Sfânta Liturghie, în loc de imnul heruvimic „Noi, care pe heruvimi, cu taină închipuim, și făcătoarei de viață Treimi întreit sfântă cântare aducem; toată grija cea lumească să o lepădăm. Ca pe Împăratul tuturor să primim, pe Cel înconjurat în chip nevăzut de

cetele îngerești. Aliluia, aliluia, aliluia”, s-a cântat: „Cinei Tale celei de Taină, Fiul lui Dumnezeu, astăzi pârtaș mă primește, că nu voi spune vrăjmașilor Tăi Taina Ta, nici sărutare Îți voi da cu Iuda; ci ca tâlharul mărturisindu-mă, strig Ție: Pomeneste-mă, Doamne, întru Împărăția Ta”.

Era firesc să se spună aceste cuvinte adresate Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru că se pomenea atunci Cina cea de Taină, ultima cină pe care a avut-o Domnul Hristos înainte de Sfânta Sa Pătimire, înainte de Răstignirea Sa. Este cina la care a fost întemeiată Sfânta Liturghie, adică s-a rânduit ca acea cină să se repete mereu, până la sfârșitul veacurilor, pentru credincioșii care se împărtășesc.

Cuvintele acestea: „Cinei Tale celei de Taină astăzi...” le spunem de fiecare dată când stăm în fața Sfântului Potir, pentru a ne împărtăși cu dumnezeieștile, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cereștile, de viață făcătoarele, înfricoșătoarele lui Hristos Taine. În felul acesta, pomenind Jertfa Mântuitorului nostru Iisus Hristos, avem în față cinstitele Taine ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos și Cina cea de Taină, avem bucuria de a sta în fața Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Care a găsit chipul de a Se uni cu credincioșii, intrând în alcătuirea mădulelor lor.

Tot la Sfânta Liturghie s-au spus niște cuvinte care se spun numai odată pe an, în Sâmbăta Mare: „Să tacă tot trupul omenesc și să stea cu frică și cu cutremur și nimic pământesc în sine să nu gândească”. Este un îndemn al Bisericii noastre, o atragere a luării aminte: „Să tacă tot trupul omenesc”. De ce să tacă? Pentru că dacă ar vorbi, n-ar putea să spună ceea ce ar trebui. Mai bine să stea cu frică și cu cutremur, în tăcere, pentru că viața nu se manifestă numai în cuvânt, ci și în gând. Toate aspectele vieții își au temelia în gând. După versetul „Să tacă tot

trupul omenesc, să stea cu frică și cu cutremur” se adaugă: „și nimic pământesc în sine să nu gândească”. Cu alte cuvinte, dacă putem avea gânduri cerești, să gândim cu gânduri cerești și nimic pământesc să nu gândim. Răstignirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Moartea Lui pe Cruce, Însmormântarea Lui, Așezarea în Mormânt, faptul că a petrecut în mormânt timp de trei zile, sunt lucruri mai presus de gândul omului și nu le putem înțelege cu mintea omenească

Poate că vă aduceți aminte că odată, când Domnul Hristos i-a întrebat pe ucenicii Săi „Voi cine ziceți că sunt Eu?”, Sfântul Apostol Petru a zis „Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu Celui viu”, iar Mântuitorul l-a fericit, zicând: „Fericit ești Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri” (*Matei 16, 15-16*). Cu alte cuvinte, gândurile pe care le-a exprimat erau gânduri cerești, descoperite de Tatăl. Firea omenească nu poate să înțeleagă așa ceva și nu poate să afirme așa ceva. Dacă le știi, dacă le crezi, dacă le spui, atunci înseamnă că acestea le știi de la Tatăl Cel din ceruri.

N-au trecut însă decât câteva clipe până când Sfântul Apostol Petru să aibă niște gânduri pământești. După ce Domnul Hristos a spus că El va fi răstignit, că va muri pe cruce și apoi va învia, Sfântul Apostol Petru L-a chemat pe Domnul Hristos deoparte și L-a dojenit: „Fie-Ți milă de Tine, să nu Ți se întâmple Ție aceasta” (*Matei 16, 22*). Domnul Hristos l-a înfruntat cu hotărâre și i-a zis: „Nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor”. Deci, nu te-ai ridicat decât pentru o clipă la gândurile cerești, iar gândurile obișnuite ale tale sunt gândurile omului, gândurile firii, gândurile trupului. Sunt gânduri care nu pot trece de suferința trupească. Or, Eu am venit să Mă jertfesc, am venit să sufăr. Așa-i voia Tatălui, așa-i voia Mea, așa trebuie să fie! Pentru că nu cugeți cele ale lui

Dumnezeu, ci cele ale oamenilor, nu mă iau după gândurile tale, căci „sminteală-Mi ești”.

Niciodată prigonitorii creștinilor n-au înțeles că *Dumnezeu* Se răstignește, chiar dacă Se răstignește în fire omenească. Niciodată n-au înțeles valoarea Jertfei Mântuitorului. Ei i-au bat-jocorit pe creștini pentru credința lor în Dumnezeu Unul, Care S-a răstignit, Care a murit. N-au înțeles cum „cu moartea pre moarte a călcat”, n-au înțeles că putea să nu Se răstignească Cel ce S-a răstignit, că putea să cheme „mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri” (*Matei 26, 53*) să stea împotriva Pătimirilor. Dacă totuși a pățimit, a pățimit pentru că *a vrut* să pătimească, pentru că *a fost nevoie* de Pățimirea Lui.

Oamenii și-au făcut probleme nu numai în fața acestor lucruri, pe care, dacă le înțelegi cu gândurile descoperite de Dumnezeu, sunt mari și minunate, iar dacă le înțelegi cu gândurile omului, sunt lucruri care nu-ți impun nici un respect, care Îl scad și pe Acela care este mare și în moartea și în Pățimirea Sa. Gândiți-vă la faptul că atunci când Domnul Hristos le spunea ascultătorilor Săi că ei trebuie să mănânce trupul Său și să bea sângele Său și să mănânce pâinea care s-a pogorât din cer pentru a se mântui, ei se întrebau: „Cum poate Acesta să ne dea trupul Lui să-l mâncăm?” (*Ioan 6, 52*) sau „Cum zice că S-a pogorât din cer când noi știm pe tatăl Său și pe mama Sa?” (cf. *Ioan 6, 42*). Aici este diferența dintre gândurile omului și gândurile Domnului. Gândurile Domnului - că pentru mântuire trebuie să primim și ajutorul Lui prin Sfântă Împărtășire - și gândurile omului, care gândește după logica omenească.

Să luăm aminte că Domnul Hristos n-a dat nici o explicație. De ce? Pentru că la măsurile omului nu pot fi înțelese lucrurile Domnului. „Vrei să înțelegi ceva din

mărețiile lui Dumnezeu? Bate la porțile Scripturii cu mâinile virtuții!" Va veni o vreme când vei înțelege ceva din ceea ce nu poți înțelege încă. Explică unui copil, de pildă, lucruri pe care le înțelege numai omul mare. Degeaba i le spui. Arată-i opere de artă, arată-i tot ce poate avea omenirea mai înalt și mai frumos și n-o să te înțeleagă. De ce? Pentru că nu e la măsurile înțelegerii. Tot așa și noi. Cine nu înțelege, să știe că nu a ajuns la măsurile înțelegerii. Trebuie să le primim pe toate prin credință, să ne plecăm cu mintea, să știm că taina nu suferă ispitire, să ne lăsăm conduși de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, de Biserica noastră. Dacă va vrea Dumnezeu să înțelegem mai mult cândva, vom înțelege, iar dacă nu, nu. Cât știm - e destul, dacă știm să ne plecăm cu mintea.

Primim mărețiile lui Dumnezeu în trupurile noastre omenești, în gândurile noastre pământești, luminate totuși de gânduri cerești. „Să tacă tot trupul pământesc” și nimic să nu vorbească, să stea cu frică și cu cutremur, să fie respectuos față de lucrurile lui Dumnezeu. Să fie respectuos față de tainele lui Dumnezeu și „nimic pământesc întru sine să nu gândească”, pentru că degeaba gândește cu gânduri pământești ca să înțeleagă lucruri cerești. De ce toate acestea? De ce tăcere? Pentru că vrea să nu mai gândim nimic cu gândurile noastre într-o zi ca aceasta, în fața unor astfel de măreții.

Într-o alcătuire de la slujba Maicii Domnului se spune că „Întru tine se biruiesc rânduielile firii, Fecioară curată”, adică firea nu-i așa cum este la tine. Tu ai născut și ai rămas fecioară. În ordinea firească, cine naște nu mai e fecioară. Totuși „Întru tine s-au biruit rânduielile firii”. De ce? Pentru că unde vrea Dumnezeu, se biruiesc rânduielile firii. Dumnezeu poate folosi alte rânduieli, mai presus de fire, și le folosește când știe El și unde știe El. Nu poți să înțelegi cele mai presus de fire dacă privești

lumea după rânduielele firii. Noi trebuie să ajungem odată la gândul acesta, că de aceea este credință, de aceea ne ridicăm prin credință, pentru că fără credință nu putem atinge lucrurile mai presus de fire. Învierea Domnului Hristos este un lucru mai presus de fire și nu-l poți înțelege cu gândurile firii.

Să vedem ce se spune mai departe în alcătuirea la care ne este luarea aminte. Iarăși lucruri greu de înțeles și de primit: că Împăratul împăraților și Domnul domnilor, Domnul nostru Iisus Hristos, merge să Se junghie și să Se dea de mâncare credincioșilor. Dacă am lua lucrurile în înlănțuirea lor, la Cina cea de Taină, în Joia cea Mare, Domnul Hristos le-a spus ucenicilor Săi că pot să mănânce trupul Său și să bea sângele Său. Ar fi putut cineva să se întrebe ca iudeii de odinioară, cum se poate aceasta? Acum, în Sâmbăta cea Mare, în prima liturghie care se face după Joia cea Mare, ni se spune că „Împăratul împăraților și Domnul domnilor merge să Se junghie și să Se dea de mâncare credincioșilor”. Este vorba despre ceea ce s-a întâmplat la Cina cea de Taină. În fața ucenicilor există Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Acum ni se spune că Trupul și Sângele pe care le primim sunt Trupul și Sângele Împăratului împăraților și ale Domnului domnilor. Lucrurile sunt așa de minunate și așa de jos le coborâm noi... Domnul nostru Iisus Hristos ni Se dă ca să se facă din Trupul Lui, trupul nostru.

Așa de minunate și așa de mărețe sunt lucrurile acestea! Biserica ne spune că Domnul Hristos nu este singur în această împrejurare, ci merg înaintea Lui „toate puterile îngerești cu toată domnia și stăpânia, cu heruvimii cei cu ochi mulți (multă cunoștință), și cu serafimii cei cu câte șase aripi, fețele acoperindu-și și cântând cântarea aliluia, aliluia, aliluia”. Heruvimii și serafimii, care știu ce au în față, își acoperă fețele. N-au

curajul să privească direct, n-au curajul să se unească direct cu lucrurile mărețe care se întâmplă. Iar noi, niște păcătoși, ne împărtășim cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos cu nepăsare, pentru că de multe ori suntem nepăsători, ca urmare a păcatelor noastre. Nu mai vedem mărețiile lui Dumnezeu, ci vedem interesele noastre. Or, ar trebui să vedem mărețiile lui Dumnezeu, să izbucnim și noi din sufletele noastre nu o cântare învățată de undeva, ci o cântare întru simțire.

Noi nu putem înțelege cât trebuie din lucrurile lui Dumnezeu. Dacă le-am înțelege, ar fi mai prejos de noi și n-am avea nici un folos din ele. Avem folos din ele, chiar din neînțelegerea lor, tocmai pentru că sunt mai presus de noi. Este mai mult să știi că un lucru e mai presus de înțelegere decât să crezi că l-ai înțeles, mai ales dacă este vorba de lucrurile lui Dumnezeu. Firea noastră nu poate descoperi adevărurile lui Dumnezeu, ci cel mult le poate primi prin credință.

Vom sărbători mâine, dacă ajută Dumnezeu, Învierea Domnului nostru Iisus Hristos. Gândul la Învierea Domnului nostru Iisus Hristos nu ne părăsește niciodată. Toate liturghiile depline, toate liturghiile Sfântului Ioan Gură de Aur și ale Sfântului Vasile cel Mare sunt prăznuire de Paști. Toate Duminicile, cu câteva excepții, sunt reeditarea sărbătorii de Paști. Dar avem și Paștile cele de la Paști. Nu numai ca să intrăm într-o atmosferă de lumină duhovnicească, ci și ca să ne verificăm în privința raportării noastre la măreția Sfintei Învieri. În Biserica noastră dreptmăritore, în Biserica Ortodoxă, Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos este centrul credinței noastre, așa cum Domnul Iisus Hristos este centrul simțirii, centrul vieții noastre.

Să ne ajute bunul Dumnezeu să ne putem cerceta pe noi înșine, măcar întru această zi, în privința felului cum

ne raportăm la lucrurile dumnezeiești. Să nu uităm că trebuie „să tacă tot trupul omenesc”, să stea cu frică și cu cutremur în fața măreției lui Dumnezeu. Să nu uităm că trebuie să dispară orice gând pământesc când este vorba de lucruri cerești. Să ne gândim la Cel ce merge să Se junghie și vine către noi să Se dea de mâncare nouă, credincioșilor; să nu uităm că merg înaintea Lui cetele îngerești cu toată domnia și stăpânia, cu heruvimii cei cu ochi mulți și serafimii cei cu câte șase aripi, fețele acoperindu-și și cântând cântarea aliluia, aliluia, aliluia!

Să avem conștiința că trebuie în toată vremea să izbucnim din sufletele noastre cântări de mărire și să zicem împreună cu ei: aliluia, aliluia, aliluia!

MAICA DOMNULUI - OCROTITOAREA NOASTRĂ

Mănăstirea Brâncoveanu

8 septembrie 1997

Dintre îndemnurile pe care le primim la sfintele slujbe în legătură cu Maica Domnului, cele mai obișnuite sunt să o pomenim pe Maica Domnului și să o mărim pe Maica Domnului. Suntem îndemnați să o pomenim pe Maica Domnului când ni se spune „Pe preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria cu toți sfinții să o pomenim”, iar noi răspundem cu o rugăciune: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi”.

Îndemnul să o mărim pe Maica Domnului îl primim când ni se spune: „Pe Născătoarea de Dumnezeu și Maica luminii, întru cântări cinstindu-o, să o mărim”. De cele mai multe ori, la acest îndemn răspundem cu o alcătuire din veacul al VIII-lea, o alcătuire scrisă de Cosma Melodul și care s-a răspândit în Sfânta noastră Biserică: „Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii, care fără stricăciune, pe Dumnezeu Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim”.

Vorbim cu Maica Domnului și-i spunem: „Da, Maică, te mărim! Te mărim pentru că «ești mai cinstită decât heruvimii»”, adică mai cinstită decât cei care sunt în apropierea lui Dumnezeu, ființele cerești care se numesc heruvimi și care aduc mărire lui Dumnezeu. Mai sunt și alte ființe preamăritoare de Dumnezeu, din imediata apropiere a lui Dumnezeu, serafimii. Și zicem către Maica

Domnului: „Ești mai mărită, fără de asemănare, decât serafimii”. Ești mai presus de heruvimi, ești mai presus de serafimi, pentru că „fără stricăciune pe Dumnezeu Cuvântul ai născut” și de aceea, pe tine, „Născătoare de Dumnezeu, te mărim”.

Astăzi am primit îndemnul să o mărim pe Maica Domnului. Nu ni l-a dat cineva anume, ci ni l-am dat noi, când am zis: „Mărește, suflete al meu, pe ceea ce s-a născut din cea stearpă, pe Fecioara Maria”. Oare, împlinim noi cum trebuie acest îndemn? O pomenim pe Maica Domnului cu cuvenită pomenire? O mărim pe Maica Domnului cu cuvenită mărire, ca și când ni s-ar părea că nu spunem destul, că nu simțim destul întru pomenirea și mărirea pe care le aducem Maicii Domnului?

După ce spunem cuvintele acestea de îndemn, zicem: „Străin lucru este maicilor fecioria, străină este și fecioarelor nașterea de fii”. Deci două lucruri care nu se potrivesc unul cu altul. Nu se potrivește starea de mamă cu starea de fecioară. Cineva nu poate să fie și fecioară și mamă. Și totuși, cineva a fost și fecioară și mamă. Cine? Maica Domnului! Și zicem: „Străin lucru este maicilor fecioria, străin și fecioarelor nașterea de fii, dar întru tine, de Dumnezeu Născătoare, amândouă s-au rânduie”. Maica Domnului a născut fiind fecioară, a rămas fecioară și este pururea fecioară. Este un lucru uimitor pentru noi, un lucru la care poate că noi nu ne-am fi gândit, dar pe care ne învață Biserica noastră să-l gândim: că Maica Domnului este Maică pururea fecioară. Și zicem mai departe, vorbind cu Maica Domnului: „pentru aceasta (pentru că prin puterea lui Dumnezeu s-au rânduie aceste două lucruri întru tine, fecioria și nașterea) toate semințiile pământului, pe tine te mărim”.

Astăzi este o zi de bucurie; o zi de bucurie care a început cândva și care nu se sfârșește niciodată. Doi oameni evlavioși, sfinții, dreptii, dumnezeieștii Părinți Ioachim și Ana, n-aveau copii. Doreau să aibă copii și se rugau lui Dumnezeu să aibă co-pii. Dumnezeu le-a ascultat rugăciunea și le-a dat pe „preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria”. Le-a dat un copil care avea să-L nască pe Mântuitorul. Bucuria aceea, a părinților care doreau să aibă copil și au primit pe Maica Domnului, nu s-a mai sfârșit până acum și n-o să se mai sfârșească niciodată, pentru că fiica lor este Maica Domnului și este mama noastră, a tuturor.

La slujba de astăzi, de la Sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului, și în toate zilele următoare, până la 15 septembrie, spunem la sfintele slujbe și cuvintele acestea, vorbind cu Maica Domnului: „Nașterea ta, de Dumnezeu Născătoare, bucurie a vestit la toată lumea. Că din tine a răsărit Soarele dreptății, Hristos Dumnezeuul nostru. Și dezlegând blestemul a dat binecu-vântare, și stricând moartea ne-a dăruit nouă viață veșnică”. Îi spunem Maicii Domnului că nașterea ei a vestit bucurie la toată lumea. Toți cei care credem în Maica Domnului ne bucurăm că știm de Maica Domnului, ne bucurăm că o avem pe Maica Domnului apropiată nouă, ne bucurăm că o avem pe Maica Domnului ajutătoare nouă, ne bucurăm că o avem pe Maica Domnului ocrotitoare nouă, ne bucurăm că o avem pe Maica Domnului mijlocitoare pentru noi, ne bucurăm că o avem pe Maica Domnului rugătoare pentru noi.

Toate bucuriile credinței noastre, toate bucuriile creștine: bucuria de Domnul Hristos, bucuria de

învățătura Domnului Hristos, bucuria din Jertfa Domnului Hristos, bucuria din Învierea Domnului Hristos, bucuria din Înălțarea la cer a Domnului Hristos, bucuria din gândul la cea de-a doua venire a Domnului Hristos, bucuria din tot ce știm despre Domnul Hristos, bucuria din Sfânta Liturghie pe care ne-a lăsat-o Domnul Hristos, bucuria din Sfânta împărtășire cu Sfintele Taine, cu Trupul și Sângele Domnului Hristos, toate acestea, într-un fel, vin prin Maica Domnului. Așa că bucurie a vestit nașterea Maicii Domnului la toată lumea.

Noi suntem cinstitori ai Maicii Domnului. De ce o cinstim noi pe Maica Domnului, de ce o pomenim pe Maica Domnului, de ce o mărim pe Maica Domnului? Cel dintâi răspuns la întrebarea aceasta este: „Pentru că așa ne învață Biserica noastră!” Așa ne-am pomenit. Ne-am pomenit în lumea aceasta ca cinstitori ai Maicii Domnului. Am trăit de-a lungul vieții noastre cu gândul la Maica Domnului.

Nu știi dacă ai băgat de seamă că între rugăciunile de mulțumire după ce ne împărtășim cu Sfintele Taine, este și o rugăciune către Maica Domnului, în care se arată ce trebuie să credem noi, să simțim noi, în legătură cu Maica Domnului: „Preasfântă Stăpâna mea, de Dumnezeu Născătoare”. Nu zicem „Preasfântă Stăpâna noastră”. Ca și când ni s-ar atrage atenția: „Bagă de seamă, stai în fața Maicii Domnului și spui cuvinte care te privesc *pe tine*”. Nu te interesează ce zic alții, ce gândesc alții. Tu, preasfântă Stăpâna mea, Născătoare de Dumnezeu. Deci te știi Născătoare de Dumnezeu și Stăpână, dar *Stăpâna mea*. „Preasfântă Stăpâna mea, de Dumnezeu Născătoare, care ești lumina întunecatului meu suflet”. Lumina întunecatului meu suflet... Deci o socotim pe Maica Domnului lumină. De ce? Pentru că fiind Maica Luminii,

Maica Domnului Hristos, este și ea lumină. Deci, „Preasfântă Stăpâna mea, de Dumnezeu Născătoare, care ești *lumina* întunecatului meu suflet, *nădejdea*, *acoperământul*, *scăparea*, *mângâierea* și *bucuria mea*”.

Ce să fie Maica Domnului pentru noi? *Nădejde*. Încă o nădejde! De ce? Pentru că avem ajutorul Maicii Domnului. Și dacă știm de ajutorul Maicii Domnului, de ocrotirea Maicii Domnului, de acoperământul Maicii Domnului, de mijlocirea Maicii Domnului și de rugăciunile Maicii Domnului, avem un plus de nădejde. Maica Domnului este nădejde: “Toată nădejdea mea spre tine o pun Maica lui Dumnezeu, păzește-mă sub sfânt acoperământul tău”.

Ce mai este Maica Domnului? *Acoperământ*. Ce înseamnă „acoperământ”? Nu că stă Maica Domnului cu ceva întins deasupra noastră, ci că Maica Domnului este apărătoarea noastră. Ne scoate din primejdii, ne apără de rele. „Apărătoare Doamnă, pentru biruință mulțumiri, izbăvindu-ne din nevoi, aducem ție, Născătoare de Dumnezeu” care ești apărătoare pentru noi.

Nădejdea, acoperământul, *scăparea*, adică un fel de refugiu al nostru. Maica Domnului este o mângâiere pentru noi. Câtă vreme ne trăiesc părinții, câtă vreme ne trăiește mama, parcă avem pe cineva. Chiar dacă ne-am putea gândi vreodată că ne-ar părăsi toată lumea, mama nu ne părăsește.

Mi-aduc aminte, a fost odată la noi la mănăstire o împrejurare mai grea și mama a zis: „Apoi, dacă nu mai poți sta aici, să vii acasă, că doar tu ai unde veni”. E ceva atât de înduioșător... Vedeți ce înseamnă inima de mamă? Nu te lasă niciodată. Te lasă alții, nu te vor, te ocolesc, te resping, te marginalizează, te împing, te asupresc. Așa ceva nu poate face mama! Pot face străinii, dar cine are inimă de mamă, nu poate. „Apoi tu, dacă nu mai poți sta

aici, să vii acasă că doar ai unde veni...”. Dacă mama cea pământească poate face așa ceva, gândiți-vă la Maica Domnului! Maica Domnului să ne părăsească vreodată? Se poate cumva să ne părăsească Maica Domnului? Nu se poate! De ce nu se poate? Pentru că este mamă, pentru că are inimă de mamă. Noi zicem „Maica Domnului” ca și când am zice un titlu. Or, noi trebuie să știm că Maica Domnului este mamă. Și nu este mamă numai pentru Domnul Hristos, este mamă pentru toți cei care vrem s-o avem de mamă.

Maica Domnului ne cheamă la Domnul Hristos, ne cheamă să fim aproape de Domnul Hristos. Domnul Hristos ne este binevoitor, vrea să ne ocrotească așa cum găina își întinde aripile peste puii ei. Ați văzut cloștile, cum își adună, seara, puișorii în jurul lor, cum îi acoperă și le dau căldură din trupurile lor. Așa face mama cloșcă, așa face mama mamă și așa face Maica Domnului: ne duce la Domnul Hristos și ne recomandă și pe noi, cum i-a recomandat pe cei de la Nunta din Cana Galileii, care nu mai aveau vin și căroră Domnul Hristos le-a făcut vin din apă (cf. *Ioan* 2). De ce? Pentru că a mijlocit Maica Domnului. Sigur că ne ajută Dumnezeu în primul rând. Dar, de multe ori ne gândim că suntem păcătoși și că nu suntem vrednici să se ocupe Dumnezeu de noi. Dumnezeu nu ne lasă niciodată! Nu ne lasă niciodată, prin oricât de grele împrejurări am trece. Ori de-am fi bolnavi, ori de-am fi infirmi, ori de-am fi neputincioși, Dumnezeu nu ne lasă. Nu ne lasă nici Maica Domnului. Maica Domnului este cu noi și ne ajută, ne întărește, se roagă pentru noi, ne ocrotește și ne mângâie.

“Lumina întunecatului meu suflet, nădejdea, acoperământul, scăparea, mângâierea și bucuria mea”. Aceasta este Maica Domnului pentru noi: ne duce la

Domnul Hristos, Care a vrut și vrea să ne ocrotească, să ne ajute și să ne acopere cum acoperă găina puii săi. V-aș ruga, când mai vedeți câte-o cloșcă întinzându-și aripile peste puișorii săi, să vă gândiți că Domnul Hristos a zis: „De câte ori am voit să adun pe fiii tăi, cum adună pasărea puii săi sub aripi” (*Luca 13, 34*).

Niciodată nu putem fi singuri când Îl avem pe Dumnezeu. Niciodată nu suntem singuri când o avem pe Maica Domnului. Niciodată nu suntem singuri când îi avem pe sfinții lui Dumnezeu. Niciodată nu suntem părăsiți când Dumnezeu este cu noi, când Maica Domnului este cu noi. Știți cine este părăsit? Acela care *vrea* să fie părăsit, acela care înjură, acela care minte, acela care fură, acela care face scandal, acela care bea, care se îmbată și face rele-n casă. Acela nu este cu darul lui Dumnezeu și acelaia i-ar putea zice Domnul Hristos: „De câte ori voit-am să vă adun cum adună găina puii săi sub aripi, dar n-ați vrut”. Cine vrea să fie cu Dumnezeu, Îl are pe Dumnezeu. Cuvintele lui sunt cuvintele lui Dumnezeu, gândurile lui sunt gândurile lui Dumnezeu, simțirea lui este simțirea lui Dumnezeu.

Să aveți mai multă încredere în Dumnezeu, mai multă încredere în Maica Domnului, mai multă încredere în bunătatea lui Dumnezeu și în bunătatea Maicii Domnului. „Pe Născătoarea de Dumnezeu și Maica Luminii, întru cântări cinstind-o să o mărim”. Să o mărim cum a mărit-o Dumnezeu când a ales-o. Să o mărim cum a mărit-o Fiul său când S-a sălășluit în pântecelul ei cel pururea fecioresc. Să o mărim cum a mărit-o îngerul binevestitor care i-a zis: „Binecuvântată ești tu între femei” (*Luca 1, 28*). Să o mărim cum a mărit-o Elisabeta, plină de Duhul Sfânt, care a zis: „Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău” (*Luca 1, 42*). Să o

mărim cum a mărit-o femeia care a ridicat glas din popor și a zis către Domnul Hristos: „Fericit este pântecul care Te-a purtat și fericiți sunt sânii pe care i-ai supt” (*Luca 11, 27*). Să o mărim cum au mărit-o îngerii și toți sfinții, cum a mărit-o Biserica în toată vremea și să nu ne lăsăm încurcați în gândurile noastre și în simțirile noastre de oameni care nu sunt cinstitori ai Maicii Domnului. Să-i lăsăm în pace, să ne rugăm pentru ei, să-i ocolim când ne spun că nu facem bine când cinstim pe Maica Domnului.

Sfârșesc aceste gânduri și aceste cuvinte pe care vi le-am spus vouă și mi le-am spus și mie, din care m-am bucurat și eu și din care v-ați bucurat și voi și vă mai zic încă o dată cum a zis mama, Dumnezeu s-o odihnească: „Tu, dacă nu mai poți sta aici, să vii acasă, că ai unde veni”. Apoi să știți că Maica Domnului zice tot așa către noi.

Dumnezeu să ne ajute, Maica Domnului să ne ocrotească și să ne înțeleptească, pentru ca să avem bucuria pe care o dă Maica preacurată, Maica bucuriei. Amin!

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Amin!

ICOANA MAICII DOMNULUI NEFĂCUTĂ DE MÂNĂ OMENEASCĂ

Mănăstirea Brâncoveanu
12 iulie 1996

Săptămâna trecută, în 5 iulie, am făcut pomenire atunci despre Sf. Atanasie al Athonului, cel care a înființat cea dintâi mănăstire în Muntele Athos. Cu prilejul acela am amintit unele cuvinte care se spun la Sfântul Munte, unele gânduri pe care le poartă cei de acolo în minte și care sunt îndrumătoare și pentru viața noastră. Astăzi, pornind tot de la ceva de la Sfântul Munte, de la icoana făcătoare de minuni cea nefăcută de mână omenească, pe care o pomenim astăzi și care se găsește la Sfântul Munte, aș vrea să vă spun câteva cuvinte despre altfel de icoane ale Maicii Domnului.

Mai întâi să pomenim icoana pe care o avem cel mai la îndemână, icoana făcută Maicii Domnului de Sfânta noastră Biserică, pe care nu o vedem, dar o auzim - icoana sufletului Maicii Domnului. Cu această icoană ne întâlnim la dumnezeieștile slujbe, când se spune: „Pe preasfânta, curata, preabinecu-vântata, mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim”. Cuvintele acestea ne pun în atenție unele calități ale Maicii Domnului, nu așa, simplu, ca un gând, ci ca o întemeiere de credință.

Mai întâi ni se spune să o pomenim pe ceea ce este *preasfântă*. Noi cinstim pe sfinții lui Dumnezeu și suntem îndemnați să o pomenim pe Maica lui Dumnezeu

împreună cu toți sfinții, dar ca pe ceea ce este mai mare decât toți sfinții.

Apoi spunem despre Maica Domnului că este *curată*: „Pe preasfânta, curata”. Este curată pentru că nu poate să fie cineva sfânt fără să fie și curat. Întâi ne gândim la o viață curată și apoi ne gândim la o viață sfântă.

Cine este sfânt și curat, este binecuvântat de Dumnezeu. Noi, despre Maica Domnului spunem că este *preabinecuvântată*: “Pe preasfânta, curata, preabinecuvântata”.

Și pentru că este sfântă, curată, este și *mărită*. Este mărită ca una care este „mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui”, ca una care este „mărirea a toată lumea”. Spunem despre Maica Domnului că este „lauda fecioriei, bise-rică sfințită și rai cuvântător”, că este mărită ca una pe care n-o poate cuprinde cuvântul și mintea. Este mai presus de minte și de cuvânt. Așa este prezentată Maica Domnului în cuvintele Bisericii și o mărim și noi după puterea noastră: “mărita, Stăpâna noastră”. O știm pe Maica Domnului rugătoare pentru noi și îndrumătoare a noastră și de aceea ne supunem cu mintea Maicii Domnului și o cinștim ca pe ceea ce este *Stăpâna noastră*.

Maica Domnului este nu numai preasfântă, curată, preabi-necuvântată ci și *de Dumnezeu Născătoare*. De ce? Pentru că L-a născut pe Fiul lui Dumnezeu care S-a făcut om, a născut un om unit cu Dumnezeu din pântecel ei. Maica Domnului L-a născut pe Domnul nostru Iisus Hristos mai presus de minte și de cuvânt, mai presus de fire.

O numim pe Maica Domnului și *pururea Fecioară*. Fecioară înainte de naștere, Fecioară în naștere, Fecioară după naștere și pururea Fecioară.

Aceasta este icoana pe care i-o face Biserica prin cuvânt, Maicii Domnului. Dar noi pomenim astăzi o icoană nefăcută de mână. Bineînțeles că și această icoană făcută prin cuvânt este nefăcută de mână, dar cea pe care o pomenim astăzi este cea pe care însăși Maica Domnului a făcut-o. Este firesc să ne între-băm: „Și-a făcut Maica Domnului și o icoană prin cuvânt?” Răspunsul îl găsim în Sfânta Evanghelie de la Luca, unde se spune că preasfânta Fecioară Maria, când a auzit cinstirea adusă ei de către îngerul binevestitor și când i s-a vestit că este aleasă să-L nască pe Fiul lui Dumnezeu făcut om, a zis: „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?” (*Luca 1, 34*). Prin cuvintele acestea, Maica Domnului și-a arătat viața ei superioară, și-a arătat curăția ei sufletească și trupească, nu numai în înțelesul că n-a avut nici un fel de legătură cu vre-un bărbat, ci mai ales în înțelesul că nici nu s-a gândit la așa ceva: “de vreme ce eu nu știu de bărbat”. Îngerul binevestitor i-a spus cum va fi aceasta și atunci Fecioara Maria a zis: “Iată roaba Domnului. fie mie după cuvântul tău!”. Este tot o alcătuire a icoanei: “Nu știu de bărbat” și “Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău”. Supunerea aceasta față de voia lui Dumnezeu este cuprinsă în icoana pe care și-a făcut-o Maica Domnului sieși.

Mai cunoaștem un cuvânt al Maicii Domnului, cel de la Nunta din Cana Galileii, unde s-a arătat binevoitoare față de cei care nu mai aveau vin și mijlocitoare pentru ei la Domnul nostru Iisus Hristos. Și aceasta face parte din icoana Maicii Domnului cea nefăcută de mână, dar făcută din cuvânt, din înțelegere. Și a mai zis ceva Maica Domnului, împlinindu-și icoana: “Faceți orice vă va spune” (*Ioan 2, 5*). Este singurul cuvânt adresat oamenilor de Maica Domnului, cuvânt care îndreaptă gândurile

oamenilor către Domnul Hristos și arată smerenia Maicii Domnului.

Mai departe, tot din icoana cea nefăcută de mână omenească a Maicii Domnului, este ceea ce numim noi „cântarea Maicii Domnului”. Sunt cuvintele de preamărire a lui Dumnezeu spuse în casa Sfintei Elisabeta de către Maica Domnului: “Mărește suflete al meu pe Domnul, și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu, că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile. Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic și sfânt numele Lui. Și mila lui în neam și în neam spre cei ce se tem de El” (*Luca 1, 46-50*). Și în aceste cuvinte o vedem pe Maica Domnului în legătură cu Dumnezeu, preamăritoare de Dumnezeu și cu smerenie în fața lui Dumnezeu.

Aceasta este icoana făcută de Maica Domnului însăși, prin cuvintele care ne-au rămas în Sfânta Evanghelie.

Mai este o icoană nefăcută de mână omenească, făcută din cuvinte: icoana pe care i-a făcut-o îngerul binevestitor și icoana pe care i-a făcut-o Duhul Sfânt prin Sfânta Elisabeta. La Bunavestire, îngerul binevestitor s-a prezentat în fața Fecioarei Maria și a zis: “Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei” (*Luca 1, 28*). Cuvintele acestea ne-o prezintă pe Maica Domnului cinstită de înger, cinstită și de Dumnezeu, Care l-a trimis pe înger. Și a mai zis îngerul: “Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema”. Este vorba de Sfânta Treime, care și-a găsit locaș în Maica Domnului. Duhul Sfânt se va pogorî peste tine, puterea Celui Preaînalt te va umbri – Tatăl ceresc te va umbri – și Sfântul care se va naște din tine - Domnul Hristos -, Fiul

lui Dumnezeu se va chema. Așa că, în icoana nefăcută de mână omenească, dar făcută de îngerul binevestitor, Maica Domnului este sub puterea Duhului Sfânt, sub puterea Tatălui ceresc și sub ocrotirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Icoana aceasta făcută de înger este completată - și tot nefăcută de mână rămâne - prin Duhul Sfânt, Care i-a insuflat Sfânței Elisabeta cuvintele: "Binecuvântată ești tu între femei" spuse și de îngerul binevestitor, după care Elisabeta a adăugat "și binecuvântat este rodul pântecelui tău. Și de unde mie aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului meu?" (*Luca 1, 42-43*).

Iată trei icoane nefăcute de mână omenească: una, făcută de sfânta noastră Biserică - "Pe preasfânta, curata, preabinecu-vântata, mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim"; una făcu-tă de îngerul binevestitor - "Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei.", "Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu Se va chema" și una făcută de Duhul Sfânt prin Sfânta Elisabeta - "Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău. Și de unde mie aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului meu?".

Să ne cercetăm pe noi înșine cât ne gândim și cum ne gândim la Maica Domnului; dacă avem în vedere aceste trei icoane nefăcute de mână omenească, sau ne dorim numai să vedem vreo copie sau chiar icoana originală datând din 1863, pe care o pomenim astăzi și care e nefăcută de mână omenească.

Dumnezeu să ne ajute să ne luminăm mintea cu lumina cunoștinței de Dumnezeu și să ne cercetăm pe noi înșine și în această latură a vieții noastre, în privința cinstirii pe care i-o aducem sau nu i-o aducem Maicii Domnului.

DESPRE MÂNĂSTIRE ȘI CĂLUGĂRI

Mănăstirea "Sub Piatră"

9 iulie 1998

M-am gândit ca astăzi să vă vorbesc ceva despre mănăstire și despre călugări. Într-adevăr, este bine, deși a le vorbi călugărilor despre călugări s-ar părea că este un lucru de prisos. Și totuși... poate că nu este. Voi căuta să scot în evidență niște aspecte de mare importanță și pe care oamenii, în general, nu le prea au în vedere.

Cine ar putea răspunde la întrebarea "ce este o mănăstire?" Sunt foarte multe lucruri în lumea aceasta pe care le știm fără să le putem defini. Cineva care aude de mănăstire se gândește la un loc unde trăiesc călugării, unde oamenii se duc să se roage sau să facă într-un fel să se roage alții pentru ei... deci se gândește la un loc de rugăciune. Fără îndoială, mănăstirea este un loc de rugăciune!

Pentru cei mai mulți oameni, un călugăr nu este - hai să zicem o vorbă pe care de multe ori o folosim în înțeles peiorativ - *un om ca toți oamenii*. Într-adevăr, pozitiv privind lucrurile un călugăr nu este un om ca toți oamenii. Și-atunci, cum este? Sub nivelul, sau deasupra nivelului celorlalți oameni? S-ar putea întâmpla să fie și sub nivelul celorlalți, în cazul în care nu-i deplin ca sănătate, însă

călugăria presupune oameni de excepție. *Oameni de excepție!* Omul obișnuit nu poate fi călugăr! Dacă devine călugăr, nu este călugăr deplin, este un improvizat în călugărie.

Călugăria este o viață mai presus de viața obișnuită. Nimeni nu este obligat să se călugărească, însă dacă se face călugăr, este obligat să fie călugăr! Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, avea o vorbă: "Unii dintre călugări nu sunt călugări, ci cuiere de haine călugărești". În cazul acesta, un călugăr este sub nivelul omului obișnuit și nu numai că este un improvizat, ci este un ratat. Și sunt destul de mulți călugări ratați! De ce? Pentru că au început altfel decât ar fi trebuit să înceapă, pentru că au trăit altfel decât ar fi trebuit să trăiască, iar cineva care trăiește oricum, ajunge orice și oricum.

Călugăria este o chestiune foarte, foarte serioasă! Viața la nivelul obișnuit, viața de familie adică, o duc cei mai mulți (bineînțeleș, sunt și acolo nedesăvârșiri, insuficiențe); este sigur sută la sută că Dumnezeu l-a făcut pe om ca acesta să nu fie singur pe pământ, că Dumnezeu l-a făcut pe om bărbat și femeie, că Dumnezeu i-a binecuvântat pe oameni să fie cu familie, chiar dacă există și altă posibilitate. Și există... însă numai pentru oameni de excepție. Sau pentru oameni care pot face niște lucruri care cer un efort deosebit. *Călugăria este elita Bisericii.* Se știu și multe insuficiențe, se știu și multe devieri, se știu și multe nepotriviri în viața călugărilor, se știu și multe căderi ale călugărilor. Acestea nu scad călugăria în sine, ci arată că oamenii care s-au încadrat în călugărie - nu au fost de călugărie.

Mama mea, Dumnezeu s-o odihnească, îmi spunea că o femeie de la noi, lelea Sana lui Adam, cânta iarna, în

șezătoare, un cântec - nu i-am știut niciodată melodia, dar rețin versurile:

Pe dealul cu strugurii
 Plimbă-să călugării,
 Blăstămându-și părinții:
 De ce i-or călugărit,
 Și nu i-or căsătorit?

Este un punct de vedere, o zicere, care poate fi adevărată sau nu, pentru că, în general, nu părinții îi îndrumă pe copii să se călugărească. Numai că sunt unii care se fac călugări înainte de vreme, înainte de a ști ce fac când se fac călugări și aceștia, în general, sunt improvizați și ratați. Nouă nu ne este frică să spunem lucrurile acestea, pentru că sunt cunoscute; nu ne este frică să le spunem, pentru că sunt realități. Nu ne este teamă că spunând lucrurile acestea, cei care sunt călugări buni, călugări adevărați, ar avea ceva de suferit.

Oamenii, în general, nu prea cred că poate exista o viață superioară, mai ales o viață superioară celei pe care o duc ei. Sunt foarte mulți oameni care-i privesc pe călugări cu suspiciune și zic: dragă, nu se poate să trăiască viața pe care zic ei că o trăiesc. Deși se poate! Sunt unii care trăiesc o viață excepțională, oameni de elită, oameni de elită ai Bisericii. Dar, într-adevăr, sunt și din aceia care nu trăiesc viața așa cum trebuie. De ce? Pentru că nu pot! Ca să trăiești o viață superioară, trebuie să fii un om superior, trebuie să fii un om care tragi de tine, trebuie să fii un om matur, un om care știi ce ai de făcut și de ce ai pornit pe calea aceasta.

Cuvântul "călugăr" vine de la grecescul "calos gheron" și înseamnă "bătrân frumos". Bătrân frumos! Este

un ideal! Să fii bătrân, uneori este un avantaj, alteori este un handicap. Bătrânețea vine diferit la oameni. Unii ajung bătrâni cu cuviință, alții ajung la o bătrânețe pe care poporul o exprimă în versurile: „bătrânețe haine grele / ce n-aș da să scap de ele”. O bătrânețe încuviințată, o bătrânețe echilibrată, o bătrânețe ca rezultat al unei vieți îngrijite, curate, sfinte, este un dar de la Dumnezeu. Gândiți-vă că Dumnezeu este înfățișat ca un bătrân. De ce ca un bătrân? De ce nu ca un tânăr? Și tinerețea, are darurile ei! Mulți sfinți au fost tineri! Și totuși, Dumnezeu este înfățișat ca un bătrân. Aceasta vrea să arate că Dumnezeu este “vechi de zile”, nu este de ieri, de alaltăieri, ci din veșnicie.

Cei care sunt la tinerețe și se pregătesc de viață, trebuie să știe că bătrânețea, maturitatea, tinerețea, copilăria și toate vârste-le omului sunt un dar de la Dumnezeu, la care ajung mai ales aceia care au o tinerețe curată, o tinerețe cinstită. Viața de familie așa cum a lăsat-o Dumnezeu și cum o vrea Dumnezeu, este un dar de la Dumnezeu. Dar există și posibilitatea să treci de viața de familie, mai sus. Dacă treci de viața de familie ca să ajungi la o viață superioară, fără să te oblige cineva la aceasta, atunci trebuie să fii bătrân înainte de bătrânețe.

Ce înseamnă bătrân? Înseamnă și înțelept. Dacă ești călu-găr, trebuie să fii bătrân înainte de bătrânețe, deci echilibrat, cinstit, înțelept, să ai calitățile bătrânului. Să fii ponderat mai mult decât un tânăr (poți să ai entuziasmul tânărului dacă mai ești capabil de entuziasmul tânărului). În orice caz, dacă ești bătrân de la tinerețe, adică echilibrat, ponderat, înțelept, angajat cu seriozitate, în cazul acesta ai și calitățile bătrânului, ai și capacitățile tânărului.

Mare lucru să fie un călugăr tânăr cu calități de bătrân. Încă o dată vă spun: când zic bătrân, nu mă

gândesc că omul acela nu mai face nimic, că a ajuns la inactivitate pentru că-i bătrân și deci a încheiat socotelile cu lumea aceasta. Nu! Mă gândesc la bătrânul acela care face tot ce poate, care aduce experiența lui de o viață, concluziile lui de o viață, în fața lui Dumnezeu și în fața oamenilor.

Un călugăr adevărat trebuie să fie „bătrân frumos”! Fie că este la tinerețe, fie că este la bătrânețe, trebuie să aibă o frumusețe sufletească; fără să se mai împiedice în nimicurile veacului acestuia, fără să îmbătrânească și patimile lui cu el, ci să lichideze tot ce mai are de lichidat. În loc de patimi să ajungă la virtuți, să fie un om odihnitor, un om care nu a trăit degeaba, un om care aduce ceva în conștiința altora.

Sunt atâția oameni care-i prețuiesc pe călugări, chiar și pe cei nevrednici. Un călugăr nevrednic n-ar mai trebui prețuit, ci ar trebui marginalizat. Bine, nu suntem noi judecătorii, dar n-ai de ce să fii cinstitorul cuiva care nu-și împlinește rostul pentru care este chemat de Dumnezeu sau la care s-a angajat el, crezându-se chemat de Dumnezeu.

Viața călugărească fiind o viață de excepție, este și superioară vieții de familie, dar nu se poate spune că viața de familie nu are superioritatea ei! Un călugăr trebuie să fie *desprins* de lumea aceasta, pe când un om cu viața de familie trebuie să fie *și în* lumea aceasta. Să fie interesat și de lucrurile veacului acestuia. Deosebirea dintre un călugăr și un mirean este aceasta: un mirean, un om cu familie, pentru a se mântui, păzește poruncile lui Dumnezeu și îi ajunge să trăiască pe pământ *cu gândul la cer*. Un călugăr trebuie să trăiască pe pământ *ca în cer*. Să-și găsească cât mai mult timp pentru a sta în fața lui Dumnezeu. Nu cu cartea deschisă pe masă, cu lumânarea

aprinsă, cu candela... ci cu inima deschisă pentru Dumnezeu, cu gândul la Dumnezeu.

Un călugăr trebuie să fie un bătrân frumos, un bătrân îmbunătățit, un bătrân de care se bucură oamenii. De călugăr să te bucuri de la tinerețe până la bătrânețe. De când ești tânăr, dacă te faci călugăr, poți să fii frumos sufletește, să se bucure oamenii de existența ta cum se bucură de o floare, cum se bucură de o apă limpede, cum se bucură de un peisaj frumos, de un răsărit de soare, de un apus de soare, cum se bucură oamenii de lucrurile frumoase din jurul lor. Toate lucrurile le-a făcut Dumnezeu să fie frumoase și la văz, și la gust și la miros. Gândiți-vă la un fagure de miere: cât este de minunat! Și miroase frumos... și dulceață are... și culoare plăcută...

Am spus despre cuvântul "călugăr" că înseamnă "bătrân frumos". Că bătrânețea călugărului nu vine doar la bătrânețe, poate să fie și la tinerețe. De multe ori se mai fac călugări și oameni care au ajuns la bătrânețe, dar aceasta nu mai reprezintă nimic, nu mai are nici o semnificație. Când am spus odată, acasă, despre părintele Serafim Popescu, că-i om bun, știți ce-au zis părinții mei, oameni de la țară, care n-au citit nici o carte în care să se scrie despre călugări? "Bun să și fie, și dacă nu-i bun, n-are treabă să stea la mânăstire!"

Un călugăr rău, nu-i călugăr. Când devine cineva rău, când n-a ieșit din răutate, nu-i călugăr. Un părinte de la Frăsinei, Neonil Ștefan, care acum este stareț, a fost cândva la noi la mânăstire și ne-a spus un lucru care mie mi-a plăcut tare mult. A spus că părintele care era stareț când s-a făcut el călugăr, i-a zis așa: "Acum călugăr te-ai făcut, să vedem când o să te faci om de treabă!". Să știți că

nu-s niște glume! Poți să ajungi improvizat pentru că ai ajuns să te faci călugăr înainte de vreme.

Am zis că vă spun ceva și despre mănăstire. Ce este mănăstirea? Dacă ești într-o mănăstire, trebuie să-ți mai spună cineva ce este o mănăstire? Da, trebuie să-ți spună! Știți de ce trebuie să-ți spună? Pentru că, de multe ori nici tu, care trăiești într-o mănăstire, nu știi foarte bine ce este mănăstirea. Mănăstirea, în definiția ei, este „un așezământ de rugăciune, de învățătură și de muncă, în care trăiesc călugării”. Nu spune mult lucrul acesta. Dar vă spun eu acum ce este mănăstirea. Mănăstirea *este tinda raiului, este casa lui Dumnezeu, este poarta cerului și locul împlinirilor*. Așa trebuie să fie o mănăstire.

Tinda raiului. Știe toată lumea ce este tinda. O cameră de intrare. Nu poți să intri într-o cameră mai din spate, fără să treci printr-o tindă. Ca să intri în rai, trebuie să treci prin tinda raiului. Acum nu înseamnă că numai cei de la mănăstire sunt în tinda raiului și că numai ei se mântuiesc! Nu! Și ceilalți credincioși pot să aibă tinda raiului, să-și facă din casa lor – tinda raiului. Biserica noastră este de asemenea tinda raiului și cerul cel de pe pământ. Fără să treci prin cerul cel de pe pământ, nu-i nădejde să ajungi în cerul cel mai presus de lume. Deci, mănăstirea este tinda raiului. De ce? Pentru că este aproape de rai.

Mănăstirea nu trebuie gândită nici de cei care trăiesc în ea, nici de cei care vin la mănăstire, ca o prelungire a pământului. Dacă este prelungire a pământului, n-are rost să existe. Pământ e destul. Părinții cei duhovnicești de odinioară, care au făcut mănăstiri în pustie, de exemplu Sfântul Pahomie, au înconjurat mănăstirea cu zid. De ce? Să se știe până unde ține lumea – și de unde începe mănăstirea. Este un lucru extraordinar! Să știi că dacă ești

în mănăstire nu mai ești în lumea largă, ci ești într-un loc anume al lui Dumnezeu. Lumea cealaltă este în afară de mănăstire. Toți ceilalți oameni trăiesc în lumea pe care a făcut-o Dumnezeu, pe care o iubește Dumnezeu, pe care dorește Dumnezeu să o mântuiască, iar cei din mănăstire sunt într-un loc special, într-un loc anume, care este locul călugărilor, locul bătrânilor frumoși, locul bătrânilor îmbunătățiți.

Când eram eu copil, era o întrebare de inteligență: „Ce-i între cer și pământ?” Scormoneau oamenii prin minte: caierul, luna, soarele, stelele... ce le venea în gând. Și zicea cel care punea întrebarea: între cer și pământ este și. Bineînțeles, râdeau de vorbele acestea... Eu aș zice acum, după ce mi-a venit și mie mai multă minte, că s-ar putea zice foarte frumos și foarte adevărat, că *între cer și pământ este mănăstirea*. Nu-i nici în cer, nu-i nici pe pământ, ci undeva între cer și pământ. Trebuie să trăim în așa fel în mănăstire, încât să fim între cer și pământ. Să fim spre cer.

Am zis că mănăstirea mai este *poarta cerului și casa lui Dumnezeu*. Cuvântul acesta, de poarta cerului și casa lui Dumnezeu cred că-l știți. Este cuprins în Cartea Facerii, unde este o istorisire despre patriarhul Iacob care, fiind într-o călătorie, și-a pus căpătâi să doarmă. Pe când dormea, a visat că o scară lega cerul și pământul, iar îngerii lui Dumnezeu urcau și coborau pe scara aceea. Cartea aceasta se citește de obicei la sărbătorile Maicii Domnului, la vecernie. Patriarhul Iacob, când s-a trezit din somn, a zis așa: “Nu este altceva aici decât casa lui Dumnezeu și aceasta este poarta cerului”. Așa ceva trebuie să gândească cineva despre o mănăstire: „Nu-i altceva aici decât casa lui Dumnezeu, și aceasta este poarta cerului”. Pe aici, pe calea aceasta se ajunge în cer. Prin

așezământul acesta se ajunge în cer. Prin instituția aceasta se ajunge în cer. Prin această rânduială de mănăstire, se aduce cerul pe pământ.

Există posibilitatea aceasta, să aduci cerul pe pământ înainte de a ajunge tu în cer, și deci faci din pământ - cer. Trăiești o viață cu gândul la Dumnezeu, iar „Hristos se face toate pentru cel ce crede”, cum zice sfântul Marcu Ascetul. Atunci ai liniște sufletească și ajungi la cer, în casa lui Dumnezeu, la poarta cerului.

Mai este ceva de adăugat la visul patriarhului Iacob. Cineva din cei cugetători de Dumnezeu spunea că o latură a scării pe care o văzuse Iacob reprezintă rugăciunile prin care omul se înalță către Dumnezeu, cealaltă latură reprezintă Sfintele Taine, prin care Dumnezeu vine către om, iar treptele scării sunt virtuțile. Cei care le urcau și le coborau erau oameni cu inimi îngerești sau îngeri cu trupuri omenesti, deci tot oameni. Sunt niște lucruri foarte mari! Nu știu dacă vouă vă plac, dar mie-mi plac!

Am zis că mănăstirea mai este și *locul împlinirilor*. Sunt foarte mulți călugări frământați, foarte mulți viețuitori de mănăstire neîmpliniți, care doresc altceva decât da mănăstirea. Foarte mulți dintre ei regretă că nu au mers pe altă cale... Toate acestea sunt niște realități. Cineva-mi spunea odată: „Părinte, să nu mai ziceți că mănăstirea este locul împlinirilor, că tare puțini se împlinesc în mănăstire!” Totuși, mănăstirea este locul împlinirii lor. Poeta Zorica Lațcu are o poezie intitulată „Pasăre de nea”, în care descrie, să zicem așa, o regiune de existență umană, poate mănăstirea, știu eu... și înscenează un dialog între un om și o pasăre:

Colo, spre amurg,
Ploi de aur curg.

Ceru-i o lalea.

- Tu de unde vii, în zbor,
Răzlețită, ca un dor,
Pasăre de nea?

- Colo-n depărtări,
Dincolo de zări,
Este-un loc curat,
Larg și desfătat:
Unde ochi nu plânge,
Unde n-a curs sânge,
Unde glonț n-ajunge.
Unde nu străbate
Geamătul de frate,
Oful de orfană,
Plânsul de vădană,
Unde, prin fânașuri,
Nu-s curse, nici lașuri.
Unde-i numai floare,
Umbră și răcoare,
Unde nici o rază
Nu mai înserează...

Parcă-ți aduce aminte de cuvântul de la Paști: "Să
ajungem ziua cea neînserată a împărăției Tale".

Căci e loc curat,
Binecuvântat,
Loc de bucurie
Și de veselie,
Care nu se trece,
Ci în veci petrece.

Și-atunci omul, care aude de așa frumuseți, de așa lucruri minunate și dorite, zice:

- Pasăre de nea,
Fă pe voia mea,
Dorurile mele,
Zboară tu cu ele,
Mai presus de stele,
În țările-acele.

Și răspunde pasărea:

- Ba, că dorul tău
Mare e și greu;
Aripile mele,
Mări, sunt mititele,
Calea-i lungă foarte,
Și nu pot să poarte
Aripi mititele
Doruri mari și grele.

Eu de unde vin
E numai senin
Iar acolo nu-i
Dorul nimănui.

Ce înseamnă aceasta, că "acolo nu-i dorul nimănui"?
Împlinirea! Așa trebuie să fie la mănăstire! Împlinire!
Mulțumire! Liniște! Seninătate!

Am să sfârșesc considerațiile acestea, dar nu înainte de a vă mai spune o poezie scrisă de Traian Dorz, care ar fi foarte potrivită pentru a fi spusă când se încadrează

cineva într-o mănăstire. Poezia se numește “Am trecut” și se vrea o poezie pe care să o spună omul când este în pragul morții. Nu știi dacă o poate spune! Atunci nu mai are nimeni vreme de poezii! Dar ar fi extraordinar de frumos dacă ar putea spune omul la moarte ceea ce cuprinde poezia, mai ales dacă ar trăi cu conștiința aceasta într-o mănăstire. Zice așa:

Am trecut de cel din urmă vârf ce ne desparte
Și de-abia te văd în vale, țară de departe,
Unde-am stat și-am plâns atâta, țară de departe.
Am avut în tine doruri fără de-mplinire,
Suferințe fără număr, plâns și fericire,
Poate-atât cât nimeni altul, plâns și fericire.
Am avut dușmani în tine, răul să-mi dorească
Dar au fost și-atâtea inimi dragi să mă iubească
Scumpe și duioase inimi dragi să mă iubească.

Este ceea ce ar putea spune oricine, și la moarte, și când pleacă la mănăstire.

O, pământule, pe care am trăit o viață,
Azi te las, rămâi în urmă, tot mai mic prin ceață,
Mai în urmă, mai departe, tot mai mic prin ceață.
Eu mă duc în țara scumpă sus, mai sus de stele
Unde-i mirele și-alesul dorurilor mele
După care-au plâns o viață dorurile mele.
Fața ta îndurerată nu voi mai privi-o
Lume, suferință, lacrimi, plânsule – adio!
De-azi suntem pe veșnicie despărțiți – adio!

Așa trebuie să fie o viață în mănăstire, pentru viețuitori de mănăstire care au știut ce-au făcut când s-au făcut călugări.

Spun lucrurile acestea gândindu-mă la faptul că pleacă la mănăstire, uneori, oameni care s-au săturat de lumea aceasta. Mi-aduc aminte că și mama zicea câteodată: „Așa m-am săturat de lumea asta!” Sunt oameni care s-au săturat de lumea aceasta, se duc la mănăstire, și-apoi se satură și de mănăstire! De ce? Pentru că răul îl duc cu ei în suflet și creează apoi probleme acolo unde se duc, pentru că se duc *la mănăstire*, și nu *la Dumnezeu*! Eu știu ce vorbesc! Se duc la mănăstire ca să aibă niște condiții mai favorabile, dar cu Dumnezeu nu se întâlnesc, și-atunci le e grea pravila, le e grea munca, le e grea slujba, toate-s multe și ar trebui să fie altceva la mănăstire. Eu zic că omul trebuie să fie chibzuit, să știe ce face și, dacă se duce la mănăstire, să se ducă unde este locul lui Dumnezeu, să se ducă unde este locul împlinirilor. Dumnezeu nu se lasă dator, Dumnezeu îți dă, dacă știi să-I slujești. Atunci ești în *casa lui Dumnezeu*, ești la *poarta cerului*, ești în *tinda raiului*, ești în *locul împlinirilor* și dovedești aceasta cu viața.

Mai ales în ultimii ani, se duc mulți la mănăstire și nu știu ce fac, se fac călugări și nu știu ce fac, trăiesc cum vor și nu știu ce fac, și n-ajung unde trebuie pentru că nu știu să-și rânduiască viața, pentru că nu-L caută pe Dumnezeu. Dacă știm să mergem spre Dumnezeu, Dumnezeu vine către noi. Părintele Serafim [Popescu], Dumnezeu să-l odihnească, zicea că dacă noi facem un pas către Dumnezeu, Dumnezeu face nenumărați pași către noi. Trebuie să ne-nțlnim undeva cu Dumnezeu, să zicem și noi ca Sfinții Apostoli: „Am văzut pe Domnul!” (Ioan 20, 25).

Să zicem și noi ca Sfântul Apostol Petru: „Am fost pe Muntele Taborului” (cf. *Matei 21*). Să zicem și noi: „Am fost la Marea Tiberiadei și am auzit pe Domnul Hristos vorbindu-mi” (cf. *Ioan 21*).

Acum știți ce este mănăstirea, acum știți ce este călugărul și știți cum trebuie să fie un călugăr. „Toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este”, de la Părintele luminilor. Și pentru călugăr, și pentru mirenii buni. Iar pe ceilalți îi lasă Dumnezeu să se-mpiedice în păcatele lor, cum îi lasă de multe ori și pe unii de la mănăstire. Să facă o experiență a neputinței pe care o are omul când este în afară de Dumnezeu, iar pe cei buni îi binecuvintează ca să aibă mulțumire din legătura cu Dumnezeu.

Dumnezeu să ne ajute!

CINSTITORII MAICII DOMNULUI

Mănăstirea “Sub Piatră”

9 iulie 1998

M-am gândit că este bine să stăruim puțin cu gândul asupra cinstirii Maicii Domnului, care este maica noastră și care are un loc de cinste, un loc deosebit în gândirea și în evlavia ortodoxă.

Slujbele noastre sunt în așa fel alcătuite, încât ele ne duc în fața lui Dumnezeu, a Maicii Domnului, ne duc în fața sfinților; slujbele ne dau prilejul să vorbim cu Dumnezeu, cu Maica Domnului, cu sfinții lui Dumnezeu, creează o atmosferă de preamărire a lui Dumnezeu, o atmosferă de preacinstire a Maicii Domnului, o atmosferă de cinstire a sfinților. Nu se poate ortodoxie fără această lucrare cinstitoare. La biserică auzim cuvinte anume îndrumătoare spre pomenirea Maicii Domnului: “Pe preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim”. Avem deci datoria să o pomenim pe Maica Domnului. Ce înseamnă “a pomeni pe Maica Domnului”? Să ne gândim la Maica Domnului! Să nu uităm pe Maica Domnului. Să avem pe Maica Domnului în prim-planul gândirii noastre.

Avem în vedere la sfintele slujbe să o mărim pe Maica Domnului: “Pe preasfânta Născătoare de Dumnezeu și Maica luminii, întru cântări cinstindu-o, să o mărim”. Sunt atâtea și atâtea cuvinte care ne angajează

întru cinstirea Maicii Domnului: "Cuvine-se cu adevărat să te fericiim, Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită și preanevinovată și Maica Dumnezeului nostru. Cea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită, fără de asemănare decât serafimii, care fără stricăciune, pe Dumnezeu Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim". Sunt cuvinte pe care le spunem la sfintele slujbe, obligatorii pentru noi, credincioșii. Nici nu ne punem problema că s-ar putea altfel.

Noi nu putem să despărțim pe Domnul Hristos de Maica Domnului, nici pe Maica Domnului de Domnul Hristos. Sunt alcătuirii la sfintele slujbe, în care această legătură au făcut-o gânditorii de Dumnezeu, care ne-au dat conștiința că Maica Domnului a fost aceea prin care Mântuitorul lumii a venit în lume. Cele ce le-a făcut Mântuitorul nostru Iisus Hristos își au începutul în faptul că El, Mântuitorul, S-a născut din Preasfânta Fecioară Maria.

Către sfârșitul slujbei de dimineață din Duminici, de fiecare dată vorbim cu Maica Domnului, spunând cuvinte ca acestea: "Preabinecuvântată ești, Născătoare de Dumnezeu Fecioară, că prin Cel ce S-a-ntrupat din tine iadul s-a robit, Adam s-a chemat, moartea s-a omorât și noi am înviat. Pentru aceasta, cântând, strigăm: «Bine ești cuvântat Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce bine ai voit așa, mărire Ție»".

În alcătuirea aceasta avem posibilitatea să vorbim cu Maica Domnului și să spunem ce a adus Mântuitorul pentru noi: "Că prin Cel ce S-a-ntrupat din tine (îi spunem Maicii Domnului) iadul s-a robit". Iadul nu mai are putere, s-a împuținat, s-a înghesuit. Există și mai departe iad, dar numai pentru cei care vor să meargă la iad. Pentru cei credincioși nu mai există iad. Sfântul Ioan Gură de

Aur, în Cuvântul de la Paști ne spu-ne că "Iadul s-a amărât văzându-Te pe Tine jos", văzându-Te pe Tine în iad. Ce zice? "S-a amărât că s-a stricat, s-a amărât că s-a batjocorit, s-a amărât că s-a legat, s-a amărât că s-a omorât. A luat trup și de Dumnezeu s-a lovit, a luat pământ și s-a întâm-pinat cu cerul, a luat ce a văzut și a căzut întru ce nu a văzut. Unde-ți este moarte, boldul? Unde-ți este iadule, biruința? Înviat-a Hristos - și tu te-ai surpat. Înviat-a Hristos - și au căzut dracii. Înviat-a Hristos - și se bucură îngerii. Înviat-a Hristos - și viața viețuiește. Înviat-a Hristos - și nici un mort nu mai este în mormânt, că Hristos, înviind din morți, începătura celor adormiți S-a făcut. A Aceluia este slava și puterea și stăpânirea, în vecii vecilor, amin!" Așa spune Sfântul Ioan Gură de Aur - așa credem și noi, așa spunem și noi: „prin Cel ce S-a-ntrupat din Tine iadul s-a robit, Adam s-a chemat" (la altă viață, la viața cea nouă, după voia lui Dumnezeu); blestemul nu mai există, s-a nimicit, s-a pierdut. Nu mai suntem sub blestem. Dumnezeu este gata să ne dea binecuvântarea.

Mie îmi place foarte, foarte mult să mă gândesc la faptul că Sfântul Evanghelist Luca, relatând despre Înălțarea la cer a Domnului Hristos, spune apăsător, să nu se uite, că Domnul Hristos i-a dus pe ucenici spre Betania și acolo Și-a ridicat mâinile și i-a binecuvântat. Ar fi putut merge mai departe, dar parcă ar fi vrut să mai stea puțin, să-i încredințeze de binecuvântare: "Și pe când îi binecuvânta (pe ucenici, se înțelege), S-a despărțit de ei și S-a înălțat la cer" (Luca 24, 51). Cum S-a înălțat Domnul Hristos la cer? *Binecuvântând* pe cei ce sunt ai Lui. Deci nu numai pe ucenici, ci pe toți aceia care sunt ca ucenicii Domnului Hristos. S-a înălțat la cer binecuvântând. Este ultimul gest al Domnului Hristos aici, pe pământ. Este un gest de bunăvoință, este rezumatul Noului Testament,

rezumatul Evangheliei, rezumatul activității Domnului Hristos aici, pe pământ - binecuvântarea. Toată Evanghelia se cuprinde în aceste cuvinte. Și, ne spune mai departe Sfântul Evanghelist, ucenicii s-au închinat Domnului Hristos și s-au întors în Ierusalim "cu bucurie mare". Cu bucurie mare!

Maica Domnului cea binecuvântată, cea prin care a venit Domnul nostru Iisus Hristos, prilejuiește prin mijlocirea ei, prin existența ei, faptul de a se fi nimicit, de a se fi înghesuit, de a se fi împușinat iadul, de a fi fost chemat Adam la viața cea fericită, faptul că blestemul nu mai este pentru cine vrea să fie sub binecuvântare. Moartea are alt sens decât înainte: "moartea s-a omorât și noi am înviat". Și, conștienți de toate acestea, zicem către Domnul Hristos: "Bine ești cuvântat, Hristoase Dumnezeu nostru, Cel ce bine ai voit așa, mărire Ție". Este ca și când autorul și-ar fi adus aminte că Maica Domnului a zis la Nunta din Cana Galileii: "Faceți orice vă va spune" (*Ioan 2, 5*). E ca și când ar fi zis autorul că da, uite, noi am adus cinstire Maicii Domnului pentru toate câte s-au făcut prin Domnul Hristos, dar să nu uităm de Domnul Hristos, Care a binevoit așa, să nu uităm pe Domnul Hristos, pentru că Maica Domnului vrea să ne gândim la Domnul Hristos când o cinstim pe ea.

Pentru noi este o mare bucurie să fim cinstitori ai Maicii Domnului dar trebuie știut că adevărata cinstire a Maicii Domnului vine de la Dumnezeu. Astfel de minunății din sfânta slujbă, astfel de lucruri cinstitoare pentru Maica Domnului au putut fi alcătuite numai de Duhul Sfânt. Duhul Sfânt ne îndeamnă la cinstirea Maicii Domnului.

Noi cerem ajutor pentru cinstirea Maicii Domnului, chiar de la Maica Domnului. La Sfântul Maslu este o

alcătuire de rugăciune către Maica Domnului, în care zicem așa: "Pe tine, preacuratul palat al Împăratului ceresc, ceea ce ești multlăudată, te rog, păzește mintea mea cea întinată cu tot felul de păcate și o fă locaș înfrumusețat al Treimii Celei dumnezeiești, ca să laud și să măresc puterea ta și mila ta cea nemăsurată, fiind mântuit eu, netrebnicul robul tău". Deci fiecare dintre noi, stând în fața Maicii Domnului, ne considerăm robi netrebnici și dorim ceva de la Maica Domnului: să ne ajute să avem mintea curățită de tot felul de păcate, să devenim și noi locașuri ale Preasfintei Treimi. Aceasta anume ca să lăudăm și să mărim puterea cea nemăsurată a Maicii Domnului. Prin puterea lui Dumnezeu avem bucuria de a fi cinstitori ai Maicii Domnului.

Spunea cineva că părintele Stăniloae l-a întrebat pe un candidat la doctorat: „Ce simți tu când cinstești pe Maica Domnului?” N-a întrebat ce temeuri sunt pentru cinstirea Maicii Domnului, ci tu, personal, care ești în Biserica Domnului și cinstești pe Maica Domnului, ce simți tu atunci când cinstești pe Maica Domnului? Să amintim mai întâi că între rugăciunile de mulțumire pentru împărtășirea cu dumnezeieștile Taine, avem și o rugăciune în care ne adresăm Maicii Domnului, zicând așa: "Preasfântă Stăpâna mea, de Dumnezeu Născătoare, care ești *lumina întunecatului meu suflet, nădejdea, acoperământul, scăparea, mângâierea și bucuria mea*". Maica Domnului, fiind „lumina întunecatului meu suflet”, dar și Maica luminii („Pe Născătoarea de Dumnezeu și Maica luminii, întru cântări cinstindu-o, să o mărim” – Sf. Liturghie), nu se poate să nu fie și ea lumină; în măsura în care am această lumină, pot să înțeleg ceva din măreția Maicii Domnului.

O numim pe Maica Domnului *nădejde*! Maica Domnului este nădejdea noastră ca mijlocitoare.

Acoperire! Este ocrotitoarea noastră.

Scăpare! Este un loc de refugiu.

Mântuirea și bucuria mea!

Acel candidat întrebat de părintele Stăniloae ce simte el când o cinstește pe Maica Domnului, dacă s-ar fi gândit la aceste cuvinte din rugăciunea de mulțumire către Maica Domnului, ar fi trebuit să se întrebe: „Simt eu când cinstesc pe Maica Domnului, că Maica Domnului este Stăpâna mea? Simt eu că Maica Domnului este lumina întunecatului meu suflet, că am lumină prin Maica Domnului? Simt eu că Maica Domnului este nădejdea mea? Simt eu că Maica Domnului este acoperământul meu? Simt eu că Maica Domnului este mântuirea mea? Simt eu că Maica Domnului este bucuria mea?” Și ar trebui să putem răspunde că așa ceva simțim noi când cinstim pe Maica Domnului: că Maica Domnului este ocrotitoarea noastră, că Maica Domnului ne poartă de grijă, ne are în vedere, că mijlocește ceva pentru noi. Deci noi credem că Maica Domnului este cu noi, că este și mama noastră, că ne poartă de grijă, se gândește la noi, ne trimite bucurie, ne trimite prilejuri de bucurie.

În aceeași rugăciune de mulțumire cerem de la Maica Domnului să ne dea *smerenie în gânduri și ridicare din robia păcatului*. Eu nu știu dacă v-ați gândit sau dacă citind lucrurile acestea de ritual, le-ați dezghiocat, să vedeți ce-i pe acolo, ce se spune acolo? Cerem de la Maica Domnului smerenie în gânduri. De ce smerenie în gânduri? Pentru că Maica Domnului a fost smerită. Dacă nu avem smerenie în gânduri, nu suntem ca Maica Domnului, nu suntem plăcuți Fiului ei.

Cerem de la Maica Domnului *ridicare din robia patimilor*. De atâtea și de atâtea ori avem probleme în lumea aceasta din pricina unor gânduri care nu sunt comune, care ne robesc, care ne asupresc, care ne chinuiesc. Dar dacă scăpăm din robia cugetelor - avem limpezime, avem seninătate, avem bucurie și putem fi încredințați de ajutorul Maicii Domnului.

Înainte cu mai mulți ani, știu eu, vreo șapte, am citit o carte intitulată "Faceți ceea ce vă va spune El" (cuvinte spuse de Maica Domnului la Nunta din Cana Galileii). Autorul acestei cărți pune o problemă pe care mi-am pus-o și eu cu mai mult timp în urmă: că oamenii de astăzi sunt mai puțin cinstitori ai Maicii Domnului, deși există unii care sunt mai mult decât trebuie cinstitori ai Maicii Domnului. Nu-i bine nici așa! Bine este s-o avem pe Maica Domnului acolo unde ne-o prezintă Biserica. Să nu ne adresăm Maicii Domnului mai mult decât Domnului Hristos, ci să ne adresăm Domnului Hristos și după aceea Maicii Domnului.

L-am auzit pe părintele Arsenie Boca spunând credincioșilor în 1942 că sunt unii care zic "Doamne, Maica Domnului", ceea ce nu-i corect! Nu se găsește în nici o carte, nici de rugăciuni, nici de slujbă, o adresare de felul acesta - "Doamne, Maica Domnului". Cuvântul "Doamne" este întrebuințat numai pentru Domnul Hristos, pentru Dumnezeu. Dar astăzi oamenii sunt mai puțin cinstitori ai Maicii Domnului și găsești mai greu oameni care știu rugăciuni către Maica Domnului. De exemplu, la spovedit, îi întreb pe cei care se spovedesc la mine dacă știu să spună "Cuvine-se cu adevărat". Unii știu, cei mai mulți nu știu, câte unii nici nu știu despre ce este vorba și zic simplu - „știu”. Mi-a venit odată un tânăr pe care l-am întrebat:

- Știi să zici "Cuvine-se cu adevărat"?

- Da!

- Zi!

- Cuvine-se cu adevărat!

- Nici nu știi despre ce-i vorba! Și el, după mine: „Nici nu știi despre ce-i vorba!”. Asta-i situația reală! Nu este o situație de glumă!

Să revenim la ceea ce vă spuneam despre autorul acesta al cărții "Faceți ceea ce vă va spune El". Se punea problema că sunt tot mai puțini cinstitori ai Maicii Domnului și se întreba din ce cauză. Și răspunsul, care mi-a plăcut foarte mult, era acesta: "Creștinismul nostru este un creștinism de idei" - fiți atenți ce frumos urmează - "și ideile n-au mamă". Dacă Îl avem pe Domnul Hristos în cinstea cuvenită, dacă pentru noi Domnul Hristos este o realitate, nu putem să nu fim cinstitori și ai Maicii Lui. Iar dacă pentru noi Domnul Hristos este o idee, atunci n-avem pentru ce să-I cinstim mama, pentru că ideile n-au mamă. Extraordinar de frumos prezentată chestiunea!

Între bucuriile mari pe care le avem noi din credința noastră, este și bucuria de a fi cinstitori ai Maicii Domnului. Gândiți-vă că sunt alții care o hulesc pe Maica Domnului, sunt alții care, hai să zicem că nu o necinstesc, dar nu o cinstesc, o trec cu vederea pe Maica Domnului. Pe noi nu ne interesează ce fac ei, noi ne ținem de credința noastră.

O mătușă de-a mea, Dumnezeu s-o odihnească, era îndemnată de oameni de altă credință să treacă la credința lor. Și le-a spus așa: "Eu de Maica Domnului nu mă las, eu de Biserică nu mă las! Mie-mi place când bate toaca, mie-mi place când se trag clopotele, eu de Maica Domnului nu mă las!". Așa să facem și noi! Să nu ne lăsăm de Maica Domnului! Oricine ce-ar zice, noi avem bucuriile

noastre, avem ajutor de la Maica Domnului, avem bucuria de a avea pe Maica Domnului ca mama noastră, și știți cum e mama...

Și noi suntem îndatorați cumva să ne gândim la inima de mamă și să avem inimă de mamă, dar până să avem inimă de mamă, sigur are Maica Domnului față de noi inimă de mamă.

Să-i mulțumim Maicii Domnului, să-I mulțumim Mântuitorului nostru Iisus Hristos că ne-a dat și bucuria aceasta, de a o cinsti pe Maica Domnului. Să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate, pentru credința noastră, pentru Biserica noastră, pentru toate darurile Bisericii pe care le avem, să mergem înainte cu bucurie că suntem în Biserica în care Maica Domnului are locul ei, asemănător cu locul cel din rai.

Noi credem că Maica Domnului a fost ridicată din mormânt (a fost înviată, a fost ridicată din mormânt la cer și este în cer cu sufletul și cu trupul). Noi susținem lucrul acesta la slujbele noastre, chiar dacă nu avem o dogmă despre aceasta, dar spunem: "Pe Născătoarea de Dumnezeu, cea întru rugăciuni neadormită, mormântul și moartea n-au ținut-o, căci ca pe Maica vieții la viață a mutat-o Cel ce S-a sălășluit în pântecel ei cel pururea fecioresc".

Credem lucrul acesta și când o să ajungem acolo unde este Maica Domnului, o să ne bucurăm că este și Maica Domnului cu noi.

Dumnezeu să ne ajute!

PACE, BUCURIE ȘI BINECUVÂNTARE

Ciucea

28 august 1998

Voi începe cuvântul meu cu o prezentare a unor lucruri care țin de mănăstirea de la care am venit aici, Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

În 1971, la mănăstire la noi au venit doi germani, soț și soție, oameni cu învățătură - soțul era doctor în drept și judecător la tribunalul din Karlsruhe, oameni credincioși în legea lor, care au stat câteva zile la noi. Ei au aflat că un părinte de la noi (părintele Serafim Popescu, Dumnezeu să-l odihnească) a fost în Germania și a lucrat trei luni la o instituție bisericească de ajutorare a epilepticilor numită Betel (un cuvânt evreiesc însemnând Casa lui Dumnezeu). Este o instituție mare, am aflat că sunt în jur de cinci mii de ocrotiți în instituția aceea. Cei doi din Germania, aflând că părintele Serafim a fost la Betel, la Bielefeld, ne-au spus că la intrare la Betel este scris așa: *"Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă"*.

Nouă ne-au plăcut tare mult cuvintele acestea... și numai nouă, că pe urmă am observat că le plac tuturor oamenilor care vin la noi, închinătorilor, vizitatorilor. Le repetă și ei, vor să le țină minte, le scriu... Deci, germanii aceia au văzut că nouă ne plac mult cuvintele acestea și au scris în cartea de onoare a mănăstirii: *"Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă, doresc doi creștini din Germania tuturor celor care în urma lor vor sta la această mănăstire"*. Pentru că aceste cuvinte îi privesc pe vizitatorii, pe închinătorii mănăstirii,

când se nimerește să le vorbesc eu, le spun și cuvintele acestea; le spun că și lor le doresc cei doi pace, bucurie și binecuvântare.

Să le luăm pe rând:

Pacea! Pacea aceea pe care au vestit-o îngerii la Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pacea aceea pe care au cântat-o îngerii când au zis: "Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoie" (*Luca 2, 14*). Pacea pe care le-a făgăduit-o Domnul Iisus Hristos ucenicilor când le-a zis: "Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu" (*Ioan 14, 27*). Pacea pe care le-a dat-o de fapt, pentru că după Învierea Sa, Mântuitorul Hristos, întâlnindu-Se cu ucenicii, le-a zis: "Pace vouă!" (*Ioan. 20, 19*). Pacea, care este izvorâtă din nepătimire, pentru că Sfântul Marcu Ascetul spune că „Nepătimirea este pacea, și cei care ajung la nepătimire, aceia ajung să aibă pacea lui Dumnezeu în sufletele lor”.

Bucurie! Bucuria pe care a adus-o îngerul – Maicii Domnului, bucuria pe care a vestit-o îngerul dreptului Zaharia, când i-a spus că "Bucurie și veselie vei avea și, de nașterea lui (a Sfântului Ioan Botezătorul) mulți se vor bucura" (*Luca 1, 14*). Bucuria pe care a avut-o în vedere Domnul Hristos când a zis: "Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri" (*Matei 5, 12*). Este vorba despre bucuria pe care a pomenit-o Domnul Iisus Hristos când a zis ucenicilor: "Acestea vi le-am spus, ca bucuria Mea să fie în voi și ca bucuria voastră să fie deplină" (*Ioan 15, 11*). Este vorba de bucuria pe care le-a făgăduit-o Mântuitorul ucenicilor când le-a zis: "Iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi" (*Ioan 16, 22*). Este vorba de bucuria pe care le-a dat-o Domnul Iisus Hristos ucenicilor Săi,

întâlnindu-Se cu ei în ziua Învierii: "S-au bucurat ucenicii văzând că este Domnul" (*Ioan 20, 20*). Este vorba de bucuria pe care au avut-o ucenicii la Înălțarea Domnului Iisus Hristos, când au primit binecuvântarea Domnului, când s-au închinat Mântuitorului și "s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare" (*Luca 24, 52*). Fără îndoială că aceeași bucurie a avut-o în vedere Sfântul Apostol Pavel când a zis: „Bucurați-vă pururea întru Domnul. Și iarăși zic: Bucurați-vă” (*Filip. 4, 4*). Bucuria pe care a avut-o în vedere Sfântul Apostol Pavel când a zis: “Bucurați-vă în nădejde” (*Rom. 12, 12*)” și “Bucurați-vă cu cei ce se bucură” (*Rom. 12, 15*). Este vorba de bucuria pe care o vom avea în împărăția lui Dumnezeu, pentru că Domnul Hristos a zis în pilda cu talanții: “Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău” (*Matei 25, 21*). Bucuria pe care o are în vedere Biserica, atunci când zice, la călugărie: “Fratele nostru (N) se îmbracă cu haina veseliei” (cea dintâi haină a călugărului este haina veseliei).

Să nu uităm niciodată de bucurie (părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că „un călugăr trist este un călugăr cu luminile stinse”). Este vorba, fără îndoială de bucuria pe care o are în vedere Biserica atunci când, la slujba Sfântului Maslu, spune: “Facă-se, Doamne, untdelemnul acesta untdelemn de bucurie, untdelemn de sfințenie, îmbrăcăminte împărătească, pavază puternică, izbăvitoare de toată lucrarea diavolească, pecete nestricăță, bucuria inimii, veselie veșnică”.

Fără îndoială, este aceeași bucurie pe care o pomenim la sfârșitul Sfintei Liturghii, când se cântă “Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac” și când zicem: “Plinirea Legii și a Proorocilor Tu Însuți fiind, Hristoase, Cel ce ai împlinit rânduiala cea

părintească, umple de bucurie și de veselie inimile noastre, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor". Iată ce lucruri frumoase putem să avem în gând în legătură cu această urare frumoasă de bucurie.

Și, în sfârșit, *binecuvântarea*. Toate binecuvântările sunt în prelungire de la binecuvântarea de la Înălțarea Domnului Iisus Hristos, când Domnul Hristos, înălțându-Se la cer, Și-a ridicat mâinile, i-a binecuvântat pe ucenici „Și pe când îi binecuvânta, S-a despărțit de ei și S-a înălțat la cer” (*Luca 24, 51*).

Pentru că astăzi pomenim pe Sfântul Moise Arapul, vreau să spun că în Filocalie găsim două scrieri ale Sfântului Ioan Cassian intitulate “Convorbiri cu Părinții din Pustia Sketică”. În introducerea la aceste două scrieri, una despre scopul și ținta vieții creștine și cealaltă despre dreapta socotință, Sfântul Ioan Cassian spune că în Pustia Sketică din Egipt, unde a întâlnit mai mulți părinți, cel mai iscusit dintre ei a fost Sfântul Moise Arapul (Sfântul Moise Egipteanul, Sfântul Moise cel din tâlhari).

Fiind Domnul Hristos răstignit pe Cruce între doi tâlhari, unul dintre tâlhari a zis: “Pomenește-mă, Doamne, în împărăția Ta!”, iar Domnul Hristos a zis: “Adevăr grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai” (*Luca 23, 42-43*). Este o mare bucurie să știm că un tâlhar a fost cel dintâi moștenitor al raiului. Gândiți-vă, un tâlhar nu-i un om care se plimbă și, știu eu, zice o vorbă rea, ci unul care are la activul lui păcate grele, omoruri, jafuri, a dat foc, a făcut atâtea și atâtea rele și, cu toate acestea, Domnul Hristos l-a primit pentru pocăința lui. De ce? *Pentru că Domnul Hristos a venit pentru păcătoși*, aceasta să nu o uităm niciodată! Nici când dormim să nu uităm că Domnul

Hristos a venit să mântuiască lumea de păcate, pentru păcătoși, în folosul păcătoșilor.

Și încă ceva: avem bucurie că Maria Magdalena, o păcătoasă, o mare păcătoasă, a fost cea dintâi care L-a văzut pe Domnul Hristos înviat din morți (după Evanghelia Sfântului Evanghelist Marcu). O femeie din care (tot Sfântul Evanghelist Marcu spune) Domnul Hristos a scos șapte draci. Acestea știindu-le noi, nu avem cum să nu ne bucurăm de Evanghelie ca dătătoare de nădejde. Evanghelia – izvor de nădejde. Evanghelia – izvor de bucurie.

În prelungirea celor știute de noi din Sfânta Evanghelie, îl avem și pe Sfântul Moise Arapul, cel mai iscusit, cel mai înțelept dintre sfinții din Pustia Sketică, el, care mai înainte a fost tâlhar. În Pateric sunt multe cuvinte ale Sfântului Moise, iar în Filocalie avem cele două convorbiri foarte importante, cu multă lumină îndrumătoare de suflet.

Știți de ce îmi place mie mult de Sfântul Moise Arapul? Pentru că era un om comunicativ. Nu a fost un om închisat, nu a fost crispat, nu a fost un om posac, nu a fost un om rezervat, a fost un om care își arăta sufletul comunicând cu ceilalți, care aducea bucurie în jurul lui. În Pateric, în legătură cu Sfântul Arsenie cel Mare, se spune că cineva, cunoscându-i pe Sfântul Arsenie și pe Sfântul Moise Arapul și știind că Sfântul Arsenie era om retras, om necomunicativ, iar Sfântul Moise Arapul era comunicativ, a pus întrebarea: „Pe care-l primește Dumnezeu, pe cel tăcut, sau pe cel comunicativ?” Și i s-a descoperit unui părinte că pe Nil erau două corăbii: într-una era Sfântul Arsenie asupra căruia se pogorâse Duhul Sfânt, iar în cealaltă Sfântul Moise Arapul pe care-l hrăneau îngerii cu faguri de miere. Până la urmă, concluzia a fost că pe amândoi i-a primit Dumnezeu, pe

fiecare în felul lui, pentru că fiecare și-a lucrat mântuirea în condițiile lui și după firea lui.

Fiecare om trebuie să fie cum este lăsat de Dumnezeu, că doar Dumnezeu l-a lăsat cu firea pe care i-a dat-o, numai să fie disciplinat; dacă are de spus ceva să știe ce să spună, să știe cum să spună, să știe cum să aducă bucurie prin comunicare, iar cel care este retras, știu eu... să se roage mai mult, să facă ceva el, ca retras, tot spre binele altora.

Dumnezeu îl primește pe om în starea pe care i-a dat-o și în starea pe care a realizat-o omul pe temeiul firii lui. Eu, cum sunt un om mai comunicativ, nu mă gândesc că o să zică Dumnezeu de ce am fost comunicativ! Sau dacă ar fi cineva retras, nu o să zică Dumnezeu de ce a fost retras, dacă așa este firea lui, așa este chipul lui de viețuire și așa este temelia existenței lui.

Vorbind despre sărbătoarea de mâine, Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul, o sărbătoare tristă, o sărbătoare cu post (nu se prea potrivește cuvântul de sărbătoare cu cuvântul "tristețe"), poate că ar trebui să insistăm asupra faptului că avem și de ce ne bucura că s-a întâmplat trecerea din lumea aceasta a Sfântului Ioan Botezătorul.

Sfântul Ioan Botezătorul a trecut din lumea aceasta, zice textul liturgic din condacul sărbătorii, după „o rânduială oarecare dumnezeiască”. Cinstita tăiere a capului Sfântului Ioan Botezătorul a fost cu orânduială dumnezeiască. De ce? Ne spune mai departe: ca să-L vestească celor din iad pe Mântuitorul nostru, pe Dumnezeu care S-a întrupat. "Slăvita tăiere a Botezătorului, o rânduială dumnezeiască oarecare a fost". Parcă nu-ți vine să crezi! Cum se poate întâmpla un lucru rău spre bine? Uite că se poate! Dumnezeu a rânduit așa,

folosind răutățile oamenilor spre bine. Nu a creat Dumnezeu răutăți; nu l-a creat pe Irod ca să-l omoare pe Sfântul Ioan Botezătorul, nu i-a creat pe răstignitorii Domnului Iisus Hristos ca să-L răstignească! Nu! Irod i-a tăiat capul Sfântului Ioan Botezătorul, iar Irodiada a fost autorul moral al tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul, fără să se gândească nici Irod, nici Irodiada, nici fiica Irodiadei și nici unul dintre cei care au participat la moartea Sfântului Ioan Botezătorul, că fac un bine. De fapt ei au făcut un rău, dar un rău care s-a îndreptat spre bine: omorându-l pe Sfântul Ioan Botezătorul, sufletul Sfântului Ioan Botezătorul s-a dus în iad ca să-L vestească pe Mântuitorul acolo. Credința noastră este o credință veselitoare, o credință despovărătoare, o credință eliberatoare, pentru că putem să ne bucurăm și de lucruri care nu sunt spre bucurie.

Cu toate că Sfântul Ioan Botezătorul a fost un om din pustie, un om care nu poate fi urmat de cei mulți, mi se pare foarte interesant de observat că a fost un om care i-a înțeles pe oameni și societatea omenească. I-a îndrumat pe oamenii care au venit la el ca unul care a fost plin de Duhul Sfânt, de la început. Duhul Sfânt S-a sălășluit în trupul lui înainte de a se naște, atunci când Sfânta Elisabeta a primit vizita Sfintei Maria. Sfânta Elisabeta s-a umplut de Duh Sfânt, pruncul a săltat în pântecul ei și Sfânta Elisabeta a mărturisit lucrul acesta și a zis: "De unde mie aceasta, ca să vină la mine - nu a zis *verișoara mea*? ci a zis - Maica Domnului meu? Că iată, cum veni la urechile mele glasul salutării tale, pruncul a săltat de bucurie în pântecul meu" (*Luca 1, 43-44*). Atunci s-a umplut Sfântul Ioan Botezătorul de Duhul Sfânt și în puterea Duhului Sfânt a rămas tot timpul.

Dumnezeu nu dă daruri ca să le ia, dă daruri ca să le țină, să le țină omul și să le țină și Dumnezeu în om. Pe la

noi, la Făgăraș, când vin oamenii și vorbesc cu preoții, este o vorbă: „Dumnezeu să-ți țină darul, părinte”. Dumnezeu să-ți țină darul, să rămâi în dar, să nu cumva să pierzi darul! Dumnezeu să-ți țină darul! Sigur că Dumnezeu ne ține darul.

Sfântul Ioan Botezătorul a fost întrebat de oameni, ce să facă să se mântuiască. Și au întrebat vameșii, ce să facem, ca vameși? Să nu mai fim vameși? Vameșii erau urgisiți, pentru că erau funcționari romani, evrei în slujba romanilor. Vameșii și desfrânatele erau două categorii urgisite de evrei. Deci vameșii l-au întrebat pe Sfântul Ioan Botezătorul - ce să facă? Și Sfântul Ioan Botezătorul a răspuns: „Nu faceți nimic mai mult peste ce vă este rânduit” (*Luca 3, 13*). Adică să nu se îmbogățească din jafuri, din suprataxe și așa mai departe. Deci Sfântul Ioan Botezătorul nu le-a zis „să nu mai fie vameși”, ci să fie corecți. De ce? Pentru că societatea în care trăia Sfântul Ioan Botezătorul avea nevoie de astfel de funcționari.

L-au întrebat soldații, ei ce să facă? Și a zis Sfântul Ioan Botezătorul: „Să nu asupriți pe nimeni, nici să învinuiți pe nedrept, ci să fiți mulțumiți cu solda voastră” (*Luca 3, 14*). Și au întrebat și ceilalți oameni, noi ce să facem? Și Sfântul Ioan Botezătorul a zis: „Cel ce are două haine să dea una celui ce nu are, și cel ce are bucate să facă asemenea” (*Luca 3, 11*). Adică, Sfântul Ioan Botezătorul a avut în vedere o egalizare a oamenilor, care să se facă din prisos; fiecare să dea din prisosul său celui ce nu are nici cele de trebuință. Bineînțeles că lucrurile nu trebuie să fie înțelese literal, că dacă ai două haine, neapărat trebuie să dai una. Este vorba de un principiu, de o rânduială, adică să fim înțelegători față de cel care are trebuință de ceea ce ai putea să-i oferi tu.

Mai este ceva frumos în viața Sfântului Ioan Botezătorul, ceva ce impune atenție și respect. Faptul că, odată, ucenicii lui și-au arătat nemulțumirea și i-au atras atenția Sfântului Ioan Botezătorul că după Domnul Hristos se duce mai multă lume decât după el. Sfântul Ioan Botezătorul a zis: „Cel ce are mireasă este mire, iar prietenul mirelui se bucură cu bucurie de glasul mirelui”. Și apoi a zis un cuvânt pe care ar trebui să-l avem noi în vedere ca îndreptător pentru întreaga noastră viață: „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez” (*Ioan 3, 29-30*). Numai Dumnezeu poate să vorbească așa! Omul, să știi că nu poate! Și dacă vorbește și omul așa, sigur este luminat de Dumnezeu. „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez”... Ce bine ar fi să avem noi în vedere lucrurile acestea! Ce bine ar fi să dorim ca Domnul Hristos să fie întotdeauna preamărit! Este ceea ce a spus și Maica Domnului la Nunta din Cana Galileii: „Faceți orice vă va spune”. Nu luați seama la altcineva, El să fie preamărit! Mirele să fie preamărit, nu prietenul mirelui! Prietenul mirelui are bucurie din faptul că e prieten cu mirele.

Am zis la începutul expunerii despre Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul că este o sărbătoare tristă, dar este și o sărbătoare de bucurie. Ne bucurăm că a existat un om în lumea aceasta care a stat împotriva fărădelegii chiar cu riscul de a muri! S-a dus la Irod și i-a spus că nu face bine, că legătura pe care o are el cu cumnata lui nu este bună. Irod l-a băgat la închisoare și după aceea i-a tăiat capul. Și Sfântul Ioan Botezătorul a rămas pe punctul acesta de vedere, că Irod nu face bine. Ce fain ar fi în lumea aceasta dacă ar fi mulți oameni care să se lupte împotriva fărădelegii spunându-i răului rău și să nu aibă ezitări să atragă atenția atunci când ceva trebuie îndreptat!

Este mare lucru să poți fi îndreptător de oameni. Când vezi că ceva nu-i în regulă, să găsești modalitatea să-

i spui, bineînțeles, așa cum este omul, nu cu răutate, nu cu mândrie, și mai ales să-i spui de ce nu-i bine, să-i spui cum ar fi bine să facă. Și-atunci suntem pe urmele Sfântului Ioan Botezătorul și n-o să ne taie nimeni capul! În sfera noastră, între noi, frățeste, prietenește, cu dorința de a se îndrepta lucrurile, am putea măcar o dată, de două ori, să spunem un lucru, chiar dacă oamenii nu țin seama de el.

Închei cu dorința de *pace, bucurie și binecuvântare*. Dumnezeu să ne ajute tuturor!

PILDA FIULUI RISIPITOR

Mănăstirea Brâncoveanu

20 februarie 1998

Duminica trecută s-a citit din Sfânta Evanghelie, pilda fiului risipitor sau, cum îmi place mie să spun, pilda tatălui iubitor. De fapt, din pilda cu fiul risipitor învățăm mai puțin de la fiul risipitor decât de la tatăl iubitor. Fiul risipitor este un om obișnuit, un om ca mulți alții, un om care s-a depărtat de bine și s-a scufundat în rele, un om care nu a ținut seama de tatăl său dar care, când a ajuns la necaz, și-a adus aminte că are un tată. Poate că lucrul acesta este cel mai important din câte se spun despre fiul risipitor: *și-a adus aminte că are un tată*. Când a plecat, nu i-a păsat că are un tată! Când a rătăcit, nu știm cât s-a gândit că are un tată. Dar când a ajuns într-o situație grea, și-a adus aminte că are un tată! A știut despre tatăl său că este așa cum trebuie să fie un tată, că are inimă de tată.

Fiul risipitor a plecat de la fața tatălui său să facă ce vrea el. A făcut ce a vrut și a ajuns în situația pe care o are în vedere Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Romani, că pe cei care au păcătuit, Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor nesăbuită. I-a lăsat să vadă cum este omul care nu știe de lege, cum este omul care nu știe de Dumnezeu, cum este omul care se încrede în mintea lui, mai ales dacă aceasta este o minte coborâtă, deviată de la bine, împătimită. Așa era și mintea fiului risipitor. "Dă-mi partea ce mi se cuvine din avere!" (*Luca 15, 12*). Și a primit-o! A primit-o și a risipit-o!

Pe când făcea lucruri cu care nu se putea prezenta în fața tatălui său și pe care nu le-ar fi putut face lângă tatăl, nu s-a gândit că are un tată. A venit însă vremea să se gândească: „Am un tată, am avut o casă părintească, am plecat din niște condiții bune, pe care acum nu le mai am. S-a gândit cum să facă să fie din nou în casa tatălui său, dar nu ca fiu – căci zice el «Nu sunt vrednic să fiu fiul tău». Atunci, pentru că aici, păzind porcii, nu am nici măcar mâncarea pe care o mănâncă porcii, ce aș putea face ca să am pâinea de care sunt îndestulați slujitorii tatălui? Nu am altceva de făcut decât să mă gândesc că tata este bun cu mi-ne. Mă voi scula și mă voi duce la tatăl meu și voi zice: «Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi» (Luca 15, 18-19)».

Cu gândul acesta în minte, a pornit spre casa tatălui său. De acum știa: am un tată. Se spune în pildă că tatăl l-a văzut de departe pe fiul care se întorcea și nu l-a mai ținut locul în care se găsea, pentru că inima de tată i-a dat gândul că trebuie să facă altceva decât să aștepte. Ar fi putut foarte bine să aștepte, dar atunci s-ar fi putut zice că nu a avut inimă de tată, ci de cercetător, de cercetător științific, de psiholog, de filosof, de om care vrea să scoată niște concluzii. Or, el a avut inimă de tată, și inima de tată nu l-a lăsat să aștepte, ci i-a dat ghes să plece. Se spune în Sfânta Evanghelie “că alergând a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat”. Este foarte important să ținem minte, să avem în vedere cuvântul acesta: *a alergat* înaintea lui. Deci nu s-a dus încet, nu s-a dus mai mult așteptând, ci s-a dus alergând. Și când s-a întâlnit cu fiul său care se întorcea, a căzut pe grumajii lui și l-a sărutat.

Era primul semn că îl aștepta pe *fiul său*. Nu aștepta pe un străin, ci-l aștepta pe *fiul care a plecat*. Din casa lui a plecat *fiul său*. Pe *fiul său* l-a dorit, pe *fiul său* l-a așteptat, pe *fiul său* l-a îmbrățișat, pe *fiul său* l-a sărutat, pentru că avea inimă de tată. Și fiul a început să zică: "Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău". Mai mult nu a zis! El și-a propus să mai zică ceva: "Fă-mă ca pe unul din argații tăi", dar aceasta nu a mai zis-o. Cred că nu a mai zis-o pentru că nu a mai putut s-o zică, pentru că tatăl a luat măsuri îndată.

Aici este foarte important de luat aminte: tatăl l-a primit pentru că de fapt niciodată nu l-a părăsit! Fiul l-a părăsit pe tatăl, tatăl nu l-a părăsit pe fiu! Tatăl a rămas în așteptarea fiului. Tatăl a dorit să îl aibă pe fiul său aproape. Nu a renunțat niciodată la inima de tată, de aceea a alergat înaintea lui, de aceea a căzut pe grumajii lui, de aceea l-a îmbrățișat, de aceea l-a sărutat, de aceea a început să dea porunci: "Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați!". Nu a zis: "Aduceți degrabă haina lui dintâi și dați-i-o s-o îmbrace!", ci: "Aduceți degrabă haina lui dintâi și-l îmbrăcați! Este fiul meu! Nu-i unul dintre slujitorii mei, care se poate îmbrăca singur. Dacă vreți să-i arătați cinstirea pe care vreau eu să i-o arătați, atunci îmbrăcați-l!". "Aduceți încălțăminte în picioarele lui!", nu: "Aduceți încălțăminte și lăsați-l să se încălțe!". "Dați inel în mâna lui". Apoi a zis: "Aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și mâncând, să ne veselim; căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat!" (*Luca 15, 23-24*). Cu aceasta, tatăl și-a făcut datoria pe care i-o impunea inima de tată.

Mai era ceva de făcut: după ce oamenii au început să mănânce și să se veselească, a sosit acasă și celălalt fiu, care, informat fiind asupra situației, nu voia să intre în

casă. Tatăl a ieșit să stea de vorbă cu el și atunci fiul și-a vărsat veninul din suflet, că avea venin! Nu știa că are un frate care a revenit, nu se bucura că are un frate care a fost primit cu bine, ci a zis: "Iată de atâția ani îți slujesc, și niciodată n-am călcat porunca ta. Și mie niciodată nu mi-ai dat măcar un ied ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău (nu a zis "acest frate al meu") care și-a risipit averea în desfrânări (în unele traduceri românești este scris "și-a mâncat averea cu curvele"), ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat!" Tatăl, tot cu inimă de tată și față de cel care era răzvrătit, a zis: „Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău, acesta (nu a zis "fiul meu", deși era și fiul tatălui, dar a arătat raportul pe care îl are cu cel nemulțumit), mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat!"

Cred că ne putem da toți seama că Domnul Hristos a spus această pildă ca să înțeleagă oamenii că Dumnezeu este Tatăl lor. A vorbit despre Dumnezeu care este Tată față de fiii Săi, răi sau buni, a vorbit despre Dumnezeu Tatăl care răsare soarele peste cei buni și peste cei răi, care trimite ploaia peste cei drepți și peste cei nedrepți, a vorbit despre Dumnezeu Tatăl care aleargă spre omul ce vine către Dânsul.

Mântuitorul nostru ne-a învățat rugăciunea "Tatăl nostru", care ne-a pus în evidență că-L avem pe Dumnezeu ca Tată. Domnul Hristos ne-a spus: "Și care tată dintre voi, dacă îi va cere fiul pâine, oare, îi va da piatră? Sau de-i va cere pește, oare îi va da, în loc de pește, șarpe? Sau dacă-i va cere un ou, îi va da scorpie?" după care trage o concluzie: "Dacă voi, răi fiind - dacă voi, în situația de tată, răi, față de Dumnezeu care este bun - știți

să dați fiilor voștri daruri bune, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri” (*Luca 11, 11-13*).

Noi știm de la Domnul Hristos că avem un Tată în cer, dar uităm lucrul acesta. Suntem nepăsători față de lucrul acesta. Nu avem în considerație lucrul acesta. Ca și când lucrurile acestea ar fi spuse pentru altcineva, nu pentru noi. Nouă ne-a spus Domnul Hristos că avem Tată în cer și că Tatăl nostru Cel din ceruri este mai bun decât cel pământesc. Cu toate acestea nu avem încredere, nu avem siguranța binelui.

Am mai spus și prin alte părți că noi nu trebuie să considerăm că Dumnezeu este sponsor, că Dumnezeu este terorist, în înțelesul că stai cu frică înaintea Lui. Dumnezeu este Tatăl nostru bun și iubitor de oameni, milostiv și iubitor de oameni. Dumnezeu care are milă și îndurări și iubire de oameni. Așa prezintă Sfânta noastră Biserică pe Dumnezeu, care este Tatăl nostru, care ne așteaptă, care ne primește, care aleargă spre noi. Așa-L înțelegem noi pe Dumnezeu – Tatăl nostru. Și totuși, stăm cu atâta nepăsare, stăm fără credință în fața lui Dumnezeu sau poate că nici nu stăm în fața lui Dumnezeu, ci stăm ca niște oameni care nu știu de ceva mai presus de ei. Și-atunci vine Domnul Hristos cu pilda fiului risipitor și ni-L mai arată o dată pe Dumnezeu ca tată, ne încredințează că Dumnezeu este gata să ne primească dacă și noi vrem să fim primiți și dacă facem cale întoarsă de la rău la bine.

Dacă am avea această credință, n-am avea teama că Dumnezeu ne pedepsește. Dacă am avea această încredințare, am avea siguranța că Dumnezeu ne primește. Sigur că trebuie să ne facem și noi datoria, pentru că dacă facem altceva decât vrea Dumnezeu, ne depărtăm de Dumnezeu. Depărtarea nu este numai spațială, în înțelesul că te duci într-o țară îndepărtată, cum

s-a dus fiul risipitor. Poți să te duci într-o țară îndepărtată – prin nepăsare. Poți să te duci într-o țară îndepărtată – stând acolo unde ești, dar făcând niște lucruri rele. Poți să te duci într-o țară îndepărtată fără să te miști de unde ești – ducând o viață pe care nu o binecuvintează Dumnezeu.

Dar întoarcerea de la rău la bine este o întoarcere la Dumnezeu, care ne primește. Nu se poate să nu ne primească Dumnezeu, care este Tatăl nostru. Este adevărat că noi zicem la Sfânta Liturghie și la slujba Cununiei: “Și ne învrednicește pe noi, Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a te chema pe Tine, Dumnezeul cel ceresc Tată, și a zice: Tatăl nostru...”. Ne dăm seama că nu trăim o viață în care să avem raporturi de fii față de Tatăl cel ceresc și, de aceea, avem cumva o sfială în a-L numi pe Dumnezeu - Tată, pentru că nu suntem ca El. Și totuși... nu trebuie să facem noi – ce face Tatăl nostru. Adică noi facem ceea ce putem face, iar Tatăl nostru face mai mult decât noi, pentru noi, pentru binele nostru.

Este bine, făcându-se pomenirea de peste an a fiului risipitor, a tatălui primitor, a fratelui împotrivor, să ne întrebăm și noi, acum: credem în Tatăl cel primitor, sau nu? Îl căutăm numai atunci când avem treabă cu El, și atunci nu este tată, ci sponsor? Stăm cu teama că Dumnezeu nu ne primește în fața Lui? Atunci înseamnă că pentru noi Dumnezeu nu este Tatăl nostru, ci terorist. Or, viața noastră trebuie să fie alcătuită pe ideea aceasta, că Dumnezeu este Tatăl nostru. Dar știți ce se poate întâmpla? Ca același om, să fie uneori fiu risipitor, alteori să fie fiu care se întoarce, alteori să fie el însuși frate împotrivor, alteori să fie tată primitor.

Este bine să ne cercetăm pe noi înșine în această privință: Cum suntem noi față de oamenii din jurul nostru? Avem inimă de tată? Vrem să avem inimă de tată? Avem inimă de frate adevărat? Vrem să avem inimă de frate adevărat? Avem inimă de prieten? Vrem să avem inimă de prieten? Dacă da, înseamnă că am învățat ceva din pilda cu fiul risipitor și cu tatăl primitor, amin!

ÎNFRICOȘATA JUDECATĂ

Mănăstirea Brâncoveanu

22 februarie 1998

Duminica de astăzi se numește și *Duminica Judecării*, Duminica în care se pomenește Judecata de apoi, Judecata vii-toare, ultima Judecată, la care se vor prezenta toți credincioșii. La sfintele slujbe ale Bisericii noastre se pomenește de mai multe ori Judecata din urmă. La ectenie se spune așa: „Sfârșit creștinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace și răs-puns bun la Înfricoșata Judecată a lui Hristos să cerem”. Ce să cerem? Să cerem de la Domnul Hristos *sfârșit creștinesc*. Ce înseamnă *sfârșit creștinesc*? Să ne sfârșim așa cum vrea Dumnezeu să se sfârșească cei ce sunt ai Lui („creștin” înseamnă „apartinător Domnului Hristos”). „Sfârșit creștinesc vieții noastre” – să ni se sfârșească viața frumos, în liniște; să ni se sfârșească viața uniți fiind cu Domnul Hristos prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Lui; să ni se sfârșească viața în lumină, în liniște.

Biserica dorește ca sfârșitul să ne fie *fără durere*. Sunt atâția oameni care se chinuiesc înainte de sfârșit, au dureri mari. Biserica noastră dorește ca sfârșitul nostru să fie *fără dureri*.

Și mai cum să fie? *Neînfruntat*. Mai de mult se spunea *nerușinat*. Ce înseamnă asta *nerușinat, neînfruntat*? Înseamnă ca să fie un sfârșit în care să nu se găsească nici o vină a omului, să nu se spună ceva urât despre viața lui. Ca să ajungem la așa ceva trebuie să trăim o viață

frumoasă, o viață după voia lui Dumnezeu și atunci sfârșitul o să fie *neînfruntat*.

Cum să mai fie sfârșitul nostru? *În pace* - în liniște. Sunt unii care în fața morții au zbucium sufletesc, se frământă, au stări sufletești în marginea nebuniei. Cei care au dus o viață care nu i-a dus la liniște, la o legătură cu Dumnezeu, pe aceia nu-i binecuvintează Dumnezeu.

Și mai cerem ceva: să avem *răspuns bun* la Înfricoșata Judecată a lui Hristos. Despre Judecata lui Hristos s-a pomenit astăzi citindu-se despre Judecata de apoi. Judecata de apoi este hotărâtoare, dar nu este singura judecată! După ce se desparte sufletul de trup, la moarte, se duce în fața lui Dumnezeu și urmează *Judecata particulară*, adică judecata fiecărui suflet în parte. La judecata particulară, Dumnezeu hotărăște, după așezarea omului, unde trebuie să fie dincolo de mormânt, la bine sau la rău, la fericire sau la chinuire.

Noi credem că există rai și iad, știm acest lucru din învățătura Bisericii, îl citim în Evanghelie. Raiul este locul și starea (mai ales starea), după moarte a sufletului fericit, iar iadul este locul și starea sufletului care nu s-a ținut de rânduielile lui Dumnezeu. Și acolo rămâne până la Judecata viitoare sau până când hotărăște Dumnezeu altfel, pentru că noi credem că se poate interveni cu rugăciuni pentru binele celor morți.

Există creștini care nu se mai roagă pentru cei morți. Biserica noastră se roagă pentru cei vii, dar nu-i părăsește pe cei morți, pentru că noi zicem că morții sunt vii și după moarte.

Domnul Hristos le-a spus unora care vroiau să știe cum este dincolo de lumea aceasta că Dumnezeu este „Dumnezeul lui Avraam și Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov” (*Marcu 12, 26*) și că “ Nu este

Dumnezeul morților, ci al viilor” (*Matei 22, 32*), pentru că toți sunt vii în El. Credința noastră este că după suflet, omul nu moare. Avraam, Isaac și Iacov muriseră când a zis Dumnezeu despre Sine: “Eu sunt Dumnezeu lui Avraam și Dumnezeu lui Isaac și Dumnezeu lui Iacov”. Domnul Hristos spune că Dumnezeu nu este al celor morți, ci al celor vii; acesta este înțelesul cuvintelor din Sfânta Scriptură “toți sunt vii în El”.

Nu există posibilitatea ca sufletul să moară, ci putem vorbi de o moarte sufletească, aceasta însemnând despărțirea sufletului de Dumnezeu, condamnarea veșnică. Despărțirea de Dumnezeu este osândirea sufletului la chinurile veșnice și acolo este nefericirea celor care au trăit o viață care nu este după voia lui Dumnezeu. Nu se poate ajunge acolo decât prin hotărârea lui Dumnezeu (de fapt, am putea zice prin hotărârea omului, pentru că omul singur își pregătește locul - și la bine și la rău). Dacă e bun - sigur merge la bine. Dacă e rău - sigur merge la rău. Dumnezeu spune unde merge omul după moarte, pentru că Domnul Hristos va judeca lumea.

Cei care merg la chin pot fi scoși din chinurile iadului prin rugăciunile Bisericii, prin milosteniile care se fac pentru ei, prin rugăciunile celor din familia lor, prin rugăciunile celor apropiați ai lor. Noi nu știm când anume pot fi scoși din iad, dar știm că până la Judecata din urmă, hotărârea nu este încă definitivă, iar cei ce sunt la rău pot ajunge la bine cu ajutorul lui Dumnezeu și cu ajutorul Bisericii.

Dar atunci de ce mai este nevoie și de o Judecată viitoare, de o Judecată ultimă? Pentru că oamenii au făcut anumite păcate, au făcut anumite lucruri rele, care au rămas și după ei. Răutatea lor a rămas în lumea aceasta și lucrează și după ce au trecut ei din această lume. De pildă,

cei care propovăduiesc lucruri care nu sunt adevărate, lucruri care sunt împotriva adevărului, rătăcirii, cei care câștigă suflete pentru rătăcirea lor. Rătăcirea lor rămâne mai departe, până la sfârșitul lumii. La Judecata viitoare se va vedea ce urmări au avut răutățile oamenilor, după cum se va vedea și ce urmări a avut binele oamenilor, binele pe care l-au făcut oamenii și abia atunci se hotărăște pentru totdeauna.

Sfântul Evanghelist Matei reține în Evanghelia lui câteva lucruri în legătură cu Judecata viitoare. Noi credem că la Judecata viitoare vor fi judecați toți în toate privințele. Numai că Sfântul Evanghelist Matei a reținut de la Domnul Hristos cuvinte care privesc binele și răul pe care l-au făcut oamenii în legătură cu semenii lor; de fapt, în legătură cu Domnul Hristos: "Întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei prea mici, Mie Mi-ați făcut" (*Matei 25, 40*). Este vorba de șase lucruri pe care trebuie să le avem în vedere pentru Judecata viitoare. Și anume, zice Domnul Hristos că va despărți Fiul Omului pe cei buni de cei răi, „cum desparte păstorul oile de capre” (*Matei 25, 32*), și va zice celor de-a dreapta (la dreapta vor fi oile, la stânga vor fi caprele): "Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine". Și ei vor răspunde: "Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau însetat și Ți-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin sau gol și Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Tine?" și va răspunde Domnul Hristos: "Întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei prea mici, Mie Mi-ați făcut". Apoi va

zice celor de-a stânga: "Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Că flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; Străin am fost și nu M-ați primit; gol am fost și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță am fost și nu M-ați cercetat". Și vor întreba și cei de-a stânga: "Doamne, când ai fost așa cum zici că ai fost și nu Te-am ajutat?"; iar Domnul Hristos va zice: "Întrucât n-ați făcut unuia dintre aceștia prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut" (*Mat. 25, 32-46*).

Cuvintele acestea ale Domnului Hristos arată că, atunci când facem un bine, îl facem și pentru Domnul Hristos, iar când facem un rău, îl facem și în fața Domnului Hristos. Nu-L avem în vedere pe Domnul Hristos când facem răul, și-L avem pe Domnul Hristos în vedere dacă facem binele.

Știm aceasta de la Domnul Hristos și nu putem să fim nepăsători față de un cuvânt veșnic al Domnului Hristos. Din cât putem, bineînțeles, să facem binele pentru Domnul Hristos, pentru înmulțirea binelui din lumea aceasta și mai ales pentru binele nostru la Judecata viitoare.

Mai sunt și alte judecăți: *Judecata milostivă* de la spovedanie, când preotul judecă situația în care se găsește cel care se spovedește și dă o hotărâre asupra vieții lui. Este foarte bine să meargă credincioșii să-și mărturisească păcatele, să fie judecați și, judecați fiind, să primească îndrumări, să știe ce au de făcut ca să poată să înainteze spre bine și să se ferească de rău.

Mai este și o judecată, pe care o facem noi înșine: *Judecata pe care o avem în legătură cu oamenii din jurul nostru*. Domnul Hristos a spus: "Nu judecați ca să nu fiți judecați"

(*Mat. 7, 1*). Și iată că noi judecăm ca și cum noi am fi puși să judecăm. Nu lăsăm pe Domnul Hristos și luăm noi, cum se spune în Pateric, dregătoria lui Hristos, când despre unul zicem că este bun, despre altul zicem că este rău, când spunem noi ce trebuie să se facă cu unul și cu altul.

Bineînțeles că există și o judecată în lumea aceasta. O judecată hotărâtă pentru rolul pe care îl au oamenii în societate: *Judecata instituțiilor de judecată*. Și acolo sunt puși oameni care să hotărască anumite lucruri. Eu n-am fost niciodată la o judecată, nici pârât, nici martor. Sunt atâția oameni care ajung, totuși. Sunt atâtea procese care se fac, care durează. Oamenii sunt asupriți de lucruri rele. Sfântul Apostol Pavel zicea că nu este bine ca creștinii să se judece înaintea necredincioșilor (cf. *I Cor. 6, 46*). Erau credincioși care se duceau să se judece în fața tribunalelor păgânilor și Sfântul Apostol Pavel zicea că nu e bine ca un om credincios să se ducă să-l judece păgânii. Dumnezeu știe când se poate și când nu se poate evita o situație de genul acesta. Când te trag alții în judecată nu poți să rămâi în afară de tribunale, chiar ale păgânilor, dacă e cazul.

Mai este o judecată la care ne gândim prea puțin, și anume *Judecata de la rugăciune*. Sfântul Ioan, cel ce a scris Scara, spune că în raport cu cel ce se roagă, "rugăciunea este judecatorie și judecată și scaunul Judecătorului înainte de Judecată viitoare". Cum ne este rugăciunea așa ne este starea sufletească. La rugăciune se arată cât suntem de întinați sau cât suntem de curați, cât suntem de învăluiți sau cât suntem de depărtați de lumea aceasta. Numai la rugăciune putem să știm ce legătură avem cu Dumnezeu, ce legătură avem cu oamenii. În rugăciune ne

apar fel de fel de gânduri care arată cine suntem și ce suntem.

Am început pregătirea pentru Sfintele Paști acum două săptămâni. Am vorbit atunci despre pilda vameșului și a fariseului, despre smerenia vameșului și despre faptele bune ale fariseului. Fariseul se lăuda cu faptele lui bune, vameșul își recunoștea păcatele. Biserica ne recomandă să fim după smerenie ca vameșul și după fapte bune ca fariseul. Dacă nu avem faptele fariseului, nu am ajuns nici măcar la măsura fariseului. Ce spunea fariseul: "Dumnezeule , Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, adulteri sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig" (*Luca 18, 11-12*). Cel puțin în legătură cu postul, toți suntem în lipsă! Sunt atâția credincioși care nu postesc nici o dată pe săptămână.

Am continuat apoi urcușul duhovnicesc spre Paști cu aducerea aminte de fiul risipitor, care s-a întors după ce și-a cheltuit averea, și de tatăl său, care l-a primit și l-a așezat iarăși în starea de fiu. Trebuie să avem încredere în Dumnezeu, dacă ne întoarcem de la rău la bine.

Acum ne pune Sfânta noastră Biserică în față Judecata de apoi și a doua venire a Domnului Hristos. În legătură cu a doua venire a Domnului Hristos se pune o întrebare: Când va fi a doua venire? Pentru că noi mărturisim în Crez că Domnul Hristos "iarăși va să vină cu mărire, să judece viii și morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârșit". Când va fi aceasta? Răspunsul este clar: Nu se știe! Domnul Hristos Însuși a spus că „de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl" (*Mat. 24, 36*). Deci nu știm când va fi a doua venire. Noi trebuie să fim totdeauna pregătiți să-L

întâmpinăm pe Domnul Hristos. Să ducem o viață în așa fel încât să ne putem întâlni oricând cu Domnul Hristos. Lucrul acesta este foarte important!

Noi nu stăruim atâta asupra celei de-a doua veniri a Domnului Hristos pentru că într-un fel noi o simțim, o prăznuim la fiecare Sfântă Liturghie, căci zicem: "Aducându-ne aminte, aşadar, de această poruncă mântuitoare şi de toate cele ce s-au făcut pentru noi: de cruce, de groapă, de învierea cea de-a treia zi, de suirea la ceruri şi de şederea de-a dreapta şi de cea de a doua şi slăvită iarăşi venire, ale Tale dintru ale Tale, Ție-Ți aducem de toate şi pentru toate". Deci, la fiecare Sfântă Liturghie, noi pomenim şi prăznuim a doua venire a Domnului Hristos. De aceea nu ne gândim atât la a doua venire şi, mai ales, nu o aşteptăm cum o aşteaptă alţi creştini care nu-s de credinţa noastră. Ei nu au Liturghie şi, neavând Liturghie, nu au nici înaintepăznuirea celei de a doua veniri a Domnului Hristos.

Şi mai este ceva: pentru fiecare dintre noi întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi la orice rugăciune. Întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi la orice citire din Sfânta Evanghelie. Întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi de câte ori facem un bine fratelui nostru. Întâlnirea cu Domnul Hristos poate fi pentru fiecare dintre noi, sigur, când vom trece din această viaţă şi când se va hotărî locul pe care ni l-am pregătit pentru viaţa veşnică. În Pateric este scris că: "În ce te găseşte moartea, în aceea te duci". Dacă ducem o viaţă frumoasă şi bună şi ne găseşte moartea în bine, în bine ne ducem.

Să ne rugăm Mântuitorului nostru Iisus Hristos să ne lumineze mintea şi să ne ţină în minte. Iar *Judecata de apoi, judecata particulară, judecata de la spovedanie, judecata care*

vine peste noi de multe ori când ni se răsplătesc relele pe care le-am făcut, judecata de la rugăciune, toate acestea să le avem în minte, să ne înțelegem prin gândurile de la judecată. Să ne ferim cât putem să judecăm pe frații noștri, ca să se împlinească și cu noi cuvântul: „Nu judecați ca să nu fiți judecați” (Matei 7, 1).

În Pateric se spune că pe un călugăr era senin și cu bucurie pe patul de moarte, l-au întrebat frații cum de e așa liniștit în fața morții, că doar n-a dus o viață deosebită. Călugărul le-a răspuns că nu a avut o viață deosebită dar că, de când a intrat în mănăstire, a luat aminte la cuvântul Domnului Hristos “Nu judecați ca să nu fiți judecați” și că-I va spune Domnului Hristos: “Doamne am împlinit acest cuvânt și aștept să împlinești și Tu făgăduința de-a nu mă judeca”.

Mai este un cuvânt spus de Domnul Hristos: că sunt și oameni care nu vor merge la judecată. Bineînțeles nu în înțelesul că nu vor merge la Judecată și că nu se va hotărî asupra lor, ci în înțelesul că vor trece prin Judecată ca și cum nu s-au dus la Judecată. Zice Domnul Hristos: “Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel ce M-a trimis, are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte în viață” (Ioan 5, 24).

Să ne rugăm lui Dumnezeu să fim și noi între aceia care la Judecată nu vor merge, ci s-au mutat, se mută din moarte la viață.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

COMORILE CREDINȚEI

30 ianuarie 1999

Să vorbim mai întâi despre Taina Sfântului Botez, poarta de intrare în Biserica lui Hristos.

Sfântul Botez a fost rânduit de Mântuitorul nostru Iisus Hristos ca mijloc de intrare în viața spirituală a Bisericii. După ce a înviat din morți, către sfârșitul vieții pământești, Domnul nostru Hristos i-a trimis pe ucenicii Săi la propovăduire și, după mărturia Sfântului Evanghelist Matei, a zis: "Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer și pe pământ. Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului" (Matei 28, 18-20). Prin aceste cuvinte, Domnul nostru Iisus Hristos îi îndatorează pe ucenicii Săi să propovăduiască, să aducă la credință, să-i boteze pe cei credincioși.

În Sfânta Evanghelie de la Marcu, citim că Domnul Hristos a zis, după Înviere: "Propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi" (Marcu 16, 15-16). Cuvintele acestea, de instituire a Sfântului Botez, au rămas în Sfânta Evanghelie și au constituit temeiurile pentru practica Sfântului Botez.

„A boteza” înseamnă „a scufunda”. În vremea propovăduirii Mântuitorului nostru Iisus Hristos exista un botez al pocăinței, pe care îl primeau credincioși prin mijlocirea Sfântului Ioan Botezătorul; chiar și Domnul

nostru Iisus Hristos S-a botezat cu botezul pocăinței, în Iordan, când s-au deschis cerurile și s-a auzit glasul Tatălui ceresc: “Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit” (*Matei 3, 17*), iar Duhul Sfânt S-a coborât peste Mântuitorul, în chip de porumbel. Atunci S-a arătat Sfânta Treime, dar botezul cu care s-a botezat Domnul nostru Iisus Hristos nu este botezul creștin; botezul cu care se botezau cei care mergeau la Sfântul Ioan Botezătorul era un botez premergător, așa l-a prezentat chiar Sfântul Ioan Botezătorul, când a zis: “Eu v-am botezat pe voi cu apă, El însă vă va boteza cu Duh Sfânt” (*Marcu 1, 8*).

Botezul creștin este o Sfântă Taină în înțelesul că este un botez real, în care se întâmplă exact ceea ce s-a întâmplat la botezul Mântuitorului nostru Iisus Hristos, și aceasta pentru fiecare om botezat. La botezul Mântuitorului nostru Iisus Hristos s-au deschis cerurile, la fiecare nou botezat se deschid cerurile pentru cel botezat, cel botezat fiind un candidat al cerului, fiind cetățean al cerului și primind de la Dumnezeu confirmarea că este și el fiu iubit așa cum a fost mărturisit Domnul nostru Iisus Hristos. Dumnezeu spune în conștiința noastră, în credința noastră, pentru fiecare nou botezat: “Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru care am binevoit”.

Duhul Sfânt, care s-a pogorât la botezul Mântuitorului nostru Iisus Hristos, se pogoară și la scufundarea celui nou botezat în numele Sfintei Treimi. Tot atunci, după ce se realizează această Taină, se spune: “Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat, aliluia”. Sunt cuvinte care ne aduc aminte de cele ale Sfântului Apostol Pavel din Epistola către Galateni: “Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat”; sau din Epistola către Romani, unde Sfântul Apostol Pavel, făcând

anumite aprecieri în legătură cu botezul, zice: "Toți câți în Hristos ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat".

Botezul este Taina în care se șterg păcatele și se primește putere pentru o viață nouă întru nepăcățuire. După ce s-a realizat Sfântul Botez, preotul, vorbind cu cel nou botezat, îi spune: "Botezatu-te-ai, miruitu-te-ai, sfințitu-te-ai, spălatu-te-ai în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin". Sunt niște roade ale Sfintelor Taine, ale Sfântului Botez și ale Mirungerii (care se face tot împreună cu botezul). Deci "botezatu-te-ai", fii atent, te-ai botezat, te-ai scufundat, te-ai luminat, ai primit lumină.

Sărbătoarea botezului se mai numește și sărbătoarea luminii și eu cred că ar trebui să se răspândească cumva gândul acesta, că botezul oricărui creștin este o sărbătoare a luminii. Ar trebui să știe creștinii aceasta, iar ziua botezului s-o prăznuiască așa cum prăznuiesc ziua de naștere, botezul fiind tot o naștere, o naștere la viață. Omul cel vechi se transformă în om nou, care cugetă cele de sus, care a terminat cu păcatul, care este luminat, care este sfințit, care este spălat.

Toate acestea se realizează când Domnul Hristos îl transformă pe cel botezat în om nou, care începe urcușul duhovnicesc pentru a fi candidat la Înălțarea Mântuitorului, pentru a fi candidat la propria înălțare cu Mântuitorul, dat fiind faptul că după botez urmează viața cea nouă, care trebuie să fie o viață de înviere.

Ați vorbit despre Taina Mirungerii; care este rolul Sfântului Mir, având în vedere că omul este deja născut la o viață nouă în Hristos, prin Taina Sfântului Botez?

În Faptele Sfinților Apostoli se spune că în Samaria mulți credincioși au primit Evanghelia și au fost botezați,

și că Sfinții Apostoli au trimis pe Petru și pe Ioan ca să le împărtășească darul Duhului Sfânt prin punerea mâinilor.

Ceea ce s-a realizat atunci prin punerea mâinilor se realizează în Biserica noastră, de la început, prin ungerea cu Sfântul Mir. Aceasta s-a instituit din motive practice, dat fiind faptul că Sfinții Apostoli nu mai puteau ajunge la toți cei care se botezau.

Sfântul Mir este o materie de ungere, sfințită de către ierarhii unei Biserici în Joia Paștilor, și care se dă preoților pentru a-i unge pe cei nou botezați. Este o întărire în credință, este un dar de la Dumnezeu, un fel de înzdrăvenire, o putere nouă, pe care o primesc credincioșii prin formula: "Pecetea darului Duhului Sfânt. Amin". Este un fel de pecetluire cu Duhul Sfânt, un semn de recunoaștere a credincioșilor în fața celor care, neavând credință, nu au pecetea darului Duhului Sfânt.

Dacă botezul poate fi săvârșit în situații de urgență și de către un simplu credincios (așa numitul botez clinic), care este situația cu Taina Mirungerii?

Taina Mirungerii nu se poate săvârși de către credincioșii de rând, ci numai de către preoți. În cazul când s-a făcut un botez de necesitate și cel astfel botezat trăiește, se completează rânduiala botezului de către preot, după care se săvârșește și Taina ungerii cu Sfântul Mir.

A treia Sfântă Taină pe care o primește orice creștin la început de drum, după Botez și Mirungere, este Taina Sfintei Împărtășanii, cea mai importantă dintre cele șapte Sfinte Taine.

Am putea spune că este ce a mai importantă, dar Tainele sunt legate unele de altele. Nimeni nu poate să se împărtășească dacă nu este botezat. În cazul acesta ai putea zice că Botezul este mai important decât Sfânta

Împărtășanie. Esențialul este că Domnul nostru Iisus Hristos ne-a dat posibilitatea să ne unim cu El în mod real și în mod sfințit, prin Trupul și Sângele Său, pe care ni le dă El însuși, prin mijlocire preoțească, la Sfânta Liturghie, nouă, credincioșilor care dorim să avem unire deplină cu Mântuitorul.

La Cina cea de Taină, Domnul Hristos, după ce a luat pâine, a binecuvântat, a frânt și le-a dat ucenicilor, zicând: "Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor", a luat după aceea paharul cu vin, a binecuvântat și l-a dat ucenicilor Săi, zicând: "Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru voi se varsă spre iertarea păcatelor".

Prin aceasta Domnul Hristos a pus temelia Sfintei Liturghii, temelia posibilității de a se împărtăși credincioșii cu dumnezeieștile, sfintele, preacuratele și de viață făcătoarele, înfricoșătoarele lui Hristos Taine. Domnul nostru Iisus Hristos le-a mai spus ucenicilor Săi: "Aceasta să faceți spre pomenirea Mea"; Domnul Hristos a rânduit ca aceasta să se realizeze în istoria Bisericii, în cadrul Bisericii. Această lucrare nu s-a mărginit numai la Cina cea de Taină, ci ea se realizează la fiecare Sfântă Liturghie, cu scopul precis de a se împărtăși credincioșii, pentru că Sfânta Liturghie are scopul sfințirii pâinii și vinului care sunt aduse anume pentru a se transforma în Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Noi ne pregătim pentru a primi aceste Sfinte Taine și le păstrăm în sufletul nostru. Primim Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos pentru "iertarea păcatelor, pentru împărtășirea cu Sfântul Duh, pentru îndrăznirea către Dumnezeu, pentru tămăduirea sufletului și a trupului, pentru alungarea a tot

potrivnicului, spre luminarea ochilor inimii mele, spre împăcarea sufleteștilor mele puteri, spre credință neînfrun-tată, spre dragoste nefățărnica, spre împlinirea înțelepciunii, spre paza poruncilor Tale, spre adăugirea dumnezeiescului Tău har și spre dobândirea împărăției Tale”.

Toate acestea sunt cuprinse în rugăciunea de mulțumire către Mântuitorul, Care ne dă posibilitatea de a ne uni cu El și prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Lui, și cerem de la Mântuitorul nostru Iisus Hristos, zicând: “Intră în alcătuirea mădurelor mele, în rărunchi și în inimă și arde spinii tuturor păcatelor mele; curățește-mi sufletul; sfințește-mi gândurile și oasele; numărul drept al celor cinci simțuri îl luminează; peste tot mă pătrunde cu frica Ta; curățește-mă, spală-mă și mă îndreptează; îmbunătățește-mă și mă luminează; arată-mă lăcaș numai al Duhului Tău și să nu mai fiu sălaș păcatului, ci Ție, casă, prin primirea Împărtășaniei”.

Sunt lucruri pe care Biserica le afirmă, pe care noi le spunem și le trăim și din care reiese însemnătatea împărtășirii cu Sfintele Taine pentru noi.

Dacă Botezul și Mirungerea sunt Sfinte Taine irepetabile, Sfânta Împărtășanie este o hrană pe care trebuie să o luăm mai des. Cât de des se cuvine să ne împărtășim cu Sfânta Euharistie?

Una dintre poruncile Bisericii spune să se împărtășească credincioșii de patru ori pe an, în cele patru posturi, sau cel puțin o dată pe an.

Credincioșii ar putea să se împărtășească la fiecare Sfântă Liturghie, dacă sunt pregătiți pentru aceasta, dat fiind faptul că la fiecare Sfântă Liturghie este chemarea: “Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste,

apropiați-vă". Deci e o chemare, un îndemn, este un fel de angajare, se atrage atenția asupra faptului că există această posibilitate. Preoții trebuie să-i îndrume pe credincioși să se împărtășească mai des. Bineînțeles, împărtășirea deasă sau rară depinde și de situația credinciosului precum și de binecuvântarea duhovnicului, însă Sfânta Liturghie se face în vederea posibilității de a se împărtăși credincioșii.

Nu se poate fixa că trebuie să se împărtășească credincioșii la toate Liturghiile, pentru că aceasta ar putea duce la banalizare, dar nici o împărtășire rară nu înseamnă neapărat o mai bună pregătire. Credincioșii ar dori să se împărtășească de câte ori iau parte la Sfânta Liturghie, dar este necesară pregătirea, cu rugăciunile care se citesc, cu spovedania...

Eu nu trag de oameni să se împărtășească la fiecare Sfântă Liturghie sau să se împărtășească des, ci trag de oameni ca să se spovedească des și nu am succes în chestiunea aceasta, că oamenii tot nu vor să se spovedească des, deci nici nu vor nici să se împărtășească des. Pentru mine este important să se pregătească oamenii ca să se poată împărtăși, iar dorința mea personală este să se împărtășească oricât de des.

Care este relația între Jertfa de pe Golgota a Mântuitorului nostru Iisus Hristos și Taina Sfintei Împărtășanii?

Dat fiind faptul că Mântuitorul nostru Iisus Hristos a spus: "Acesta este Trupul Meu, care se frânge pentru voi...", „Acesta este Sângele Meu,... care pentru voi se varsă...", deci a numit separat Trupul și separat Sângele și a vorbit despre vărsarea sângelui, înseamnă că Domnul Hristos a avut în vedere Jertfa Lui de pe Cruce, unde s-a separat Sângele de Trup. Sfânta Împărtășire este

împărtășire cu *Trupul jertfit* al Mântuitorului, cu *Sângele vărsat* al Mântuitorului. De fapt este o împărtășire cu Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos așa cum este El acum în cer, după Înviere, dar în amintirea Jertfei Mântuitorului nostru Iisus Hristos, așa încât există o relație strânsă între Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos de pe Cruce și Trupul Mântuitorului nostru Iisus Hristos înviat din morți și înălțat la cer.

Sfânta Cruce devine altar de Jertfă și semn de biruință. Prin urmare, ne împărtășim cu Domnul Hristos cum este El, Fiul lui Dumnezeu care S-a întrupat, Fiul lui Dumnezeu care S-a răstignit, care a înviat, care S-a înălțat la cer. De aceea zicem noi că Sfânta Împărtășanie este Taina Tainelor, pentru că vedem pâine și vin și credem în Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, împărtășindu-ne nu cu ce vedem, ci cu ce credem, sau, și cu ce vedem, și cu ce credem.

Ce ne puteți spune despre Taina Sfintei Spovedanii? Care este importanța ei pentru viața omului și care este importanța ei în pregătirea pentru Sfânta Împărtășanie?

Domnul nostru Iisus Hristos S-a răstignit pentru noi și pentru a noastră mântuire. Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Sfânta Fecioară Maria pentru noi și pentru a noastră mântuire. Domnul Hristos a înviat din morți și S-a înălțat la cer și șade de-a dreapta Tatălui pentru noi și pentru a noastră mântuire. Mântuire înseamnă mântuire de păcate; Domnul Hristos a fost prezentat de la început ca Mântuitor de păcate: "Iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul. Că vi s-a născut Mântuitor, Care este Hristos Domnul" (*Luca 2, 10-11*). îngerul vestitor i-a spus mai

înainte de aceasta dreptului Iosif: "Vei chema numele Lui: Iisus, căci El va mântui poporul Său de păcatele lor" (Matei 1, 21).

Domnul Hristos, a făcut totul pentru a-l învrednici pe om de Dumnezeu. Or, păcatele îl despart pe om de Dumnezeu. Domnul Hristos a venit pentru nimicirea păcatului, pentru iertarea păcatelor. În ziua Învierii Sale le-a dat ucenicilor Săi puterea iertării păcatelor. Domnul Hristos, care iartă păcatele, a dat și oamenilor puterea iertării păcatelor, iar aceasta se realizează în Taina Pocăinței, în Taina Spovedaniei.

Puterea de a ierta păcatele, pe care a dat-o Mântuitorul în ziua Învierii Sale, este folosită de Biserică prin preoții săi duhovnici la Sfânta Taină a Pocăinței. O numim Sfânta Taina a Pocăinței pentru că iertarea păcatelor se dă pentru păcatele pocăite, pentru cei care regretă că au păcătuit, pentru cei care detestă păcatul. Se numește Taina Spovedaniei pentru că mărturisirea păcatelor precede pocăința. Mărturisirea păcatelor înseamnă părăsirea lor. În esența ei, pocăința este o părăsire a păcatului, iar credinciosul poate primi iertarea păcatelor cu condiția să se silească să nu repete păcatele pe care le-a mărturisit și pe care nu vrea să le mai aibă.

Spovedania și îndreptarea omului de la rău la bine se realizează în fața lui Dumnezeu și în fața preotului duhovnic, care are darul de a verifica conștiința celui care se spovedește, poate să-i dea îndrumările necesare și, mai presus de toate, poate să-i dea iertarea păcatelor. Când se împlinesc condițiile iertării păcatelor, preotul zice: "Cu puterea ce este dată mie, te iert și te dezleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin".

Oamenii sunt îndemnați mai întâi să se spovedească, după care se poate ști dacă cineva are binecuvântare să se împărtășească sau trebuie să facă vreun canon oarecare pentru a se putea împărtăși mai târziu.

Sfânta Spovedanie este un fel de poartă a cerului, o poartă a Împărăției lui Dumnezeu, este mijlocul prin care poate ajunge în rai cu tâlharul, unde este Domnul nostru Iisus Hristos împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt.

Dacă Taina Sfintei Spovedanii este un fel de vindecare a rănilor sufletești, în Biserică există și o Taină pentru vindecarea sufletească și trupească a omului, Taina Sfântului Maslu.

Mulți credincioși doresc să participe la slujba Sfintei Taine a Maslului, pentru darurile pe care le pot primi prin undelemn sfințit. Cuvântul maslu vine de la măslin, aduce aminte de untdelemnul care se sfințește în cadrul slujbei Sfântului Maslu și cu care se ung credincioșii spre tămăduirea sufletului și a trupu-lui, spre alungarea a toată boala, a toată neputința și răutatea, pentru înzdrăvenire trupească și pentru curățire sufletească.

Taina Sfântului Maslu este, am putea zice, soră cu Taina Sfintei Spovedanii. În Taina Sfintei Spovedanii nu se folosește o materie anume pentru iertarea păcatelor, ci doar cuvintele pe care le spune preotul duhovnic, cuvinte de dezlegare a păcatelor.

La Taina Sfântului Maslu, iertarea păcatelor și celelalte daruri se primesc prin ungerea cu untdelemn sfințit. Într-o rugăciune de la Sfântul Maslu se zice: "Facă-se, Doamne, untdelemnul acesta untdelemn de bucurie, untdelemn de sfințenie, îmbrăcămintă împărătească, pavază puternică, izbăvitoare de toată lucrarea diavolească, pecete nestricată, bucuria inimii, veselie veșnică". Dacă ne gândim și analizăm lucrurile acestea, ne

dăm seama care este rostul acestei Sfinte Taine. Vedeți, să se facă untdelemnul *acesta*, care se sfințește, “untdelemn de bucurie”. E interesant faptul că înșiruirea aceasta începe cu bucurie și se sfârșește cu veselie.

Chiar și numai atâta dacă am ști din cuprinsul Tainei Sfântului Maslu, știm cu ce rost se face această slujbă și cu ce rost se folosește această Sfântă Taină.

Am vorbit despre cele trei Taine care sunt repetabile în viața unui om, și am ajuns la concluzia că un creștin trebuie să se împărtășească cu ele cât mai des: Taina Sfintei Împărtășanii, Taina Sfintei Spovedanii și Taina Sfântului Maslu. Dacă prin Taina Sfântului Botez omul pune început vieții creștine și devine mădular al Sfintei Biserici, prin Taina Cununiei, a Nunții, omul pune început vieții de familie.

Cununia este o Taină care privește viitorul și chiar veșnicia. De fapt, oricare dintre Tainele Bisericii privește și veșnicia, privește și viitorul, însă Taina Cununiei privește în mod special viitorul. Această Taină se face în vederea vieții de familie așa cum o vrea Dumnezeu, pentru unirea celor care se hotărăsc să fie împreună cu îndatorirea de a aduce în lumea aceasta alți oameni candidați la sfințenie.

Unirea celor doi se face în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. La slujba logodnei care premerge Cununiei se spune: “Se logodește robul lui Dumnezeu (N) cu roaba lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”, aceasta se spune de trei ori dinspre logodnic spre logod-nică și tot de trei ori dinspre logodnică spre logodnic, ca să se întemeieze conștiința că nu este vorba de un contract social, că nu este vorba de ceva convențional, ci este vorba de ceva în care intră și lucrarea lui Dumnezeu, la care și Dumnezeu ia parte.

La fel și Cununia, se face în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, tot așa spunându-se de trei ori: "Se cunună robul lui Dumnezeu (N) cu roaba lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh", și tot de trei ori: "Se cunună roaba lui Dumnezeu (N) cu robul lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh". Prin urmare, se fixează în conștiința celor care se căsătoresc, că de acum încolo ei sunt oameni care lucrează împreună cu Dumnezeu și realizează totul în numele lui Dumnezeu.

Taina Sfintei Cununii este una din cele mai frumoase slujbe ale Bisericii noastre. Este minunat să auzi: "Binecuvinteză-i pe dâșii, Doamne Dumnezeul nostru, cum ai binecuvântat pe Avraam și pe Sarra. Binecuvântează-i pe dâșii, Doamne Dumnezeul nostru, cum ai binecuvântat pe Isaac și pe Rebeca. Binecuvântează-i pe dâșii, Doamne Dumnezeul nostru, cum ai binecuvântat pe Iacov și pe toți patriarhii. Binecuvântează-i pe dâșii, Doamne Dumnezeul nostru, cum ai binecuvântat pe Iosif și pe Asineta. Binecuvântează-i pe dâșii, Doamne Dumnezeul nostru, cum ai binecuvântat pe Moise și pe Semfora. Binecuvântează-i pe dâșii, Doamne Dumnezeul nostru, cum ai binecuvântat pe Ioachim și pe Ana. Binecuvinteză-i pe dâșii, Doamne Dumnezeul nostru, cum ai binecuvântat pe Zaharia și pe Elisabeta". Și mai departe: "Și să vină peste dâșii bucuria aceea pe care a avut-o Sfânta Elena când a găsit Cinstita Cruce".

Sunt niște lucruri extraordinare! Sunt niște făgăduințe făcute în conștiință, nu formale. Este minunat să fii în atmosfera aceea în care Dumnezeu îi încununează: "Doamne Dumnezeul nostru, cu mărire și cu cinste încununează-i pe dâșii"; să ai conștiința că de către

Dumnezeu se unește bărbatul cu femeia, să ai conștiința că Domnul nostru Iisus Hristos, Cel ce a luat parte la Nunta din Cana Galileii, i-a rânduit unul pentru altul pe cei care se cunună și să dorești împreună cu preotul slujitor „să fie învredniciți să-și petreacă viața fără de prihană, să ajungă bătrâ-neți cinstite, cu inimă curată împlinind poruncile Mântuitorului”.

Și apoi felicitarea aceea pe care o face preotul în numele Bisericii, iarăși este extraordinară: “Mărit să fii mire ca Avraam și binecuvântat să fii ca Isaac și să te înmulțești ca Iacob păzind poruncile lui Dumnezeu. Și tu, mireasă, mărită să fii ca Sarra și binecuvântată ca Rebeca și să te înmulțești ca Rahela, veselindu-te cu bărbatul tău și păzind hotarele legii, că așa a binevoit Dumnezeu”. Este ceva extraordinar de frumos!

Și în gândurile poeților s-au realizat poezii frumoase în legătură cu viața de familie. Voi aminti poezia “Ectenie” scrisă de Zorica Lațcu:

Pentru că iubirea noastră să înflorească,
 Albă cum e crinul Bunelor Vestiri,
 Pentru ca mlădița dragostei să crească,
 Plină de miresme, dulce de rodire;
 Pentru ca din neaua grea de peste iarnă
 Rod de viață caldă iarăși să legăm,
 Pentru ca lumină peste noi să cearnă,
 Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să-Și verse binecuvântarea,
 Ca un zvon de vânturi line, peste noi,
 Pentru ca în suflet să-I simțim chemarea,
 Când plecăm genunchii, seara, amândoi;
 Pentru ca-n iubirea Lui să ne-mpreune,

Când, cuprinși de patimi, numele-I strigăm,
 Pentru ca-n vecia Lui să ne cunune,
 Domnului să ne rugăm.

Pentru ca belșugul țărinilor grele
 Să ne facă traiul rodnic și umil,
 Pentru ca răsrângerii din surâs de stele
 Să sclipească-n lacrimi ochii de copil;
 Pentru ca sudoarea să ne miruiască
 Și-n lumina morții viața s-o cercăm,
 pentru ca din muncă pacea să rodească,
 Domnului să ne rugăm.

Pentru ca-n lumina îndurării Sale
 Însuși să-Și coboare pasul către noi,
 Pentru ca să-I ducem sufletul în cale,
 Cu miros de smirnă și cu ramuri moi;
 Pentru ca-n lumina alb-a dimineții,
 Din strânsoarea cărnii să ne dezlegăm,
 Și-ntr-un pas să trecem pragul larg al vieții,
 Domnului să ne rugăm.

*Să vorbim și despre Taina Sfintei Preoții, care-i pregătește
 pe slujitorii care săvârșesc celelalte Taine ale Bisericii.*

Sfânta noastră Biserică este o Biserică cu preoție. La Sfânta Liturghie se spune: "Pace lumii Tale dăruiește, bisericilor Tale, preoților Tăi și la tot poporul Tău". În Biserica Ortodoxă toți credincioșii Îi slujesc lui Dumnezeu. Nu există slujbă a Bisericii pe care s-o facă numai preotul sau s-o facă numai persoanele sfințite, ci slujbele noastre sunt făcute de toți credincioșii. La Sfânta Liturghie, de pildă, preotul sau diaconul spune: "Pentru cinstitele daruri ce sunt puse înaintea, Domnului să ne rugăm".

Toți credincioșii participă sau trebuie să aibă conștiința că participă la Sfintele Slujbe. Dar printre credincioșii care participă la sfintele Slujbe sunt unii care au o îndreptățire specială de slujire, cei care fac parte din clerul Bisericii, adică diaconul, preotul și episcopii, care constituie preoția funcțională a Bisericii. Preotul nu poate săvârși Sfânta Liturghie, de pildă, fără credincioși, nici credincioșii nu pot face Sfânta Liturghie fără preot. Este nevoie și de preoți, este nevoie și de credincioși.

Sfânta noastră Biserică, potrivit rânduielii date de Mântuitorul nostru Iisus Hristos dintru început, sfințește persoane anume rânduite în trepte bisericești: episcopii, preoții și diaconii sunt consacrați la Sfânta Liturghie prin Taina Sfintei Preoții, prin punerea mâinilor episcopilor care transmit Duhul Sfânt persoanei care este hirotonită și care asigură continuitatea de la Mântuitorul nostru Iisus Hristos până în zilele noastre a celor care fac parte din ceea ce numim noi succesiune apostolică. Duhul Sfânt se transmite prin rugăciunile speciale ale Bisericii, de față fiind credincioșii care confirmă că persoana așezată în treapta respectivă, este vrednică de slujire preoțească.

Care este diferența între cele trei trepte ale preoției: episcop, preot și diacon?

Episcopul are putere deplină de a face toate slujbele care sunt în Biserica Ortodoxă.

Preotul are puterea să săvârșească toate slujbele trebuitoare pentru parohia în care este așezat; nu poate să hirotonească preoți sau diaconi – aceasta poate face numai episcopul.

Diaconul este un ajutor al preotului, nu are mijlocire preoțească în înțelesul de a face vreo Taină sau de a da binecu-vântări la Sfintele Slujbe, ci este împreună slujitor

cu preotul. Un diacon nu poate nici măcar să se îmbrace cu veșminte diaco-nești fără binecuvântare de la preot.

Ne-ați vorbit astăzi despre cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii. Puteți spune că aceste Taine sunt veritabile comori ale credinței noastre creștine?

Da! Și prin faptul că ne transmit harul lui Dumnezeu, și prin faptul că ele se realizează în rânduieli de slujbă care sunt pline de conținut. Sunt comori ale credinței noastre prin ceea ce se afirmă, prin ceea ce se spune la sfintele slujbe ale Sfintelor Taine. La Sfânta Liturghie, de pildă: “Cu vrednicie și cu dreapta-te este a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimei celei de o ființă și nedespărțite”; “Pe Tine te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ție îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru...” .

Dar, mai cu seamă, sunt comori ale credinței prin bogăția nesfârșită a harului care se revarsă de sus, de la Dumnezeu.

Acesta și este rostul Sfintelor Taine. Sunt făcute nu ca să fie comori de suflet, ci sunt rânduite ca să fie comori de îmbogățire spirituală pentru cei care le primesc. Am scormonit în conștiința noastră în legătură cu Sfintele Taine și ne-am reamintit importanța pe care o au. Ne rămâne să participăm cât mai mult, cât mai bine și cât mai cu sinceritate la Sfintele Taine, pe care le putem folosi noi înșine.

Noi putem să-i avem în vedere pe cei care realizează aceste Sfinte Taine, preoții, care sunt rânduiți în lumea aceasta și putem să luăm parte la anumite Sfinte Taine care se fac pentru credincioși, cum e Maslul sau Cununia, ca să ne îmbogățim cu gândurile care sunt cuprinse în

Sfintele Taine și să ne rugăm pentru aceia pentru care se fac aceste Sfinte Taine.

Să nu uităm niciodată că Biserica noastră este o Biserică a Tainelor Sfinte, că Biserica noastră este Biserica credinței Tainelor, este ușa Tainelor. Biserica noastră este o Biserică în care aducem mărire lui Dumnezeu aici, pe pământ, așa cum îngerii aduc mărire în cer.

Să ne gândim la binecuvântările pe care le primim la sfintele slujbe și să nu uităm de Maica lui Dumnezeu și de Sfinții lui Dumnezeu, care toți s-au folosit de Dumnezeieștile Taine.

SFINȚII TREI IERARHI

„Unirea credinței și împărtășirea Sfântului Duh cerând, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”.

La fiecare Sfântă Liturghie și la fiecare Sfântă Cununie ni se dă îndemnul să dăm toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu ca să ajungem la unirea credinței și să ne împărtășim de Duhul Sfânt. Când Duhul Sfânt este lucrător în noi, El vine cu lumină, când Duhul Sfânt este lucrător în noi, El vine cu sfințire, când Duhul Sfânt este lucrător în noi, El vine cu preamărire pe care o aducem Domnului nostru Iisus Hristos, după cuvântul pe care Domnul Hristos Însuși l-a spus: „Acela (adică Duhul Sfânt) Mă va slăvi” (*Ioan 16, 14*). Noi spunem că suntem creștini ortodocși, deci trebuie să fim dreptmăritori. Numai dacă aducem mărire lui Dumnezeu în gândurile noastre, cu cuvintele noastre, cu faptele noastre, cu viața noastră întreagă, suntem în ortodoxie.

Cei pe care îi pomenim astăzi sunt trei oameni mari, trei sfinți deosebiți. Toți sfinții sunt oameni deosebiți, dar și între sfinți sunt unii care au parcă mai mult dar de la Dumnezeu și au mai mare lucrare în sfințire. Pe sfinții pe care îi pomenim astăzi i-am mai pomenit în cursul acestei luni: la întâi ianuarie am pomenit pe Sfântul Vasile cel Mare, la 25 ianuarie pe Sfântul Grigorie Teologul și la 27 ianuarie pe Sfântul Ioan Gură de Aur. Astăzi îi mai pomenim o dată și împreună, ca să se știe că fiecare dintre ei este mare în felul lui.

La această sărbătoare s-a ajuns pentru că unii creștini ziceau că este mai mare Sfântul Vasile cel Mare, alții că Sfântul Ioan Gură de Aur, iar alții ziceau că este mai mare Sfântul Grigorie Teologul. Ei credeau așa pentru că aveau unele preferințe și aveau unele măsuri. Cei care au văzut că Sfântul Vasile cel Mare a fost un bun organizator, un om practic, un om de acțiune, au zis: apoi Sfântul Ioan Gură de Aur n-a fost așa, Sfântul Grigorie n-a fost așa, mai mare între ei este Sfântul Vasile cel Mare!

Cei care credeau că Sfântul Grigorie este cel mai mare, ziceau așa pentru că Sfântul Grigorie are niște adâncimi de gândire mai mari decât ceilalți doi sfinți.

Alții au zis: nu, Sfântul Ioan Gură de Aur a fost mai mare, pentru că era tare pogorător, era tare îngăduitor, era tare doritor de a-i ajuta pe oameni, era propovăduitor al credinței, dădea oamenilor mai multă nădejde. Oamenii au zis așa pentru că n-au avut pe Duhul Sfânt să-i lumineze, n-au avut pe Duhul Sfânt să-i ducă în fața Mântuitorului nostru Iisus Hristos și să-L preamărească pe El pentru acești oameni mari.

Mitropolitului Ioan al Evhaidelor, în veacul al XI-lea, i s-a arătat pe rând fiecare dintre cei trei sfinți pentru a căror mărire se certau oamenii și apoi s-au arătat toți trei și i-au spus că certurile trebuie să înceteze, să fie liniște și pace între oameni, pentru că unele sunt măsurile lui Dumnezeu și altele sunt măsurile oamenilor.

Dintre cei trei sfinți, mai cunoscuți ne sunt Sfântul Vasile cel Mare și Sfântul Ioan Gură de Aur. De la ei avem câte o Liturghie. Sfânta Liturghie care se săvârșește de obicei este cea a Sfântul Ioan Gură de Aur; Liturghia Sfântul Vasile cel Mare se face de zece ori pe an. Cei doi sfinți sunt cunoscuți și pentru cuvântările lor. Sfântul Ioan

Gură de Aur are foarte multe cuvântări care au ajuns până în vremea noastră și sunt și acum actuale.

Sfântul Grigorie, mare prin adâncimea teologiei sale, este mai puțin cunoscut, pentru că oamenii nu pot primi în suflet adâncimile de teologie, nu le pot urmări, decât dacă au un dar de la Dumnezeu. Omul de rând nu poate înțelege adâncimea teologiei. Sfântul Grigorie este mare pentru puțini, pentru cei care înțeleg profunzimile lui de gând.

Mărimile sunt de multe feluri: Sfântul Vasile cel Mare este mare ca organizator; Sfântul Grigorie este mare ca gânditor; Sfântul Ioan Gură de Aur este mare ca ajutător spre mântuire, ca îndrumător de suflete. Are rost să se certe oamenii pentru aceas-ta? De altfel, acum nu se mai ceartă nimeni, dar a rămas ceva de pe urma certurilor dintre oameni – sărbătoarea de astăzi. Dacă vrem să-I fim pe plac lui Dumnezeu trebuie să ne unim, nu să ne certăm. „Unirea credinței și împărtășirea Sfântului Duh cerând”, să dorim să ne unim, să ne căutăm unii pe alții, să mergem unii spre alții, să desființăm piedicile dintre noi, să le înlăturăm, să avem iubire unii către alții și iubire față de Dumnezeu. Atunci suntem preamăritori de Dumnezeu și înseamnă că Duhul Sfânt lucrează în noi pentru că aduce mărire în om și îi aduce mărire lui Dumnezeu.

Cineva asemena iubirea dintre oameni cu o pâine caldă care se împarte, aburul ieșit din pâinea caldă simbolizând iubirea față de Dumnezeu. Noi uităm că există o poruncă a iubirii, că suntem datori cu iubire față de Dumnezeu și față de oameni; dar noi pe unii îi urăm, pe alții îi iubim, pe unii îi iubim mai mult, pe alții mai puțin, pe unii uneori îi iubim, alteori nu-i iubim și așa mai departe. Or, asta nu înseamnă că ținem seamă de porunca lui Dumnezeu! Porunca lui Dumnezeu este „să ne iubim unii pe alții ca într-un gând să mărturisim”; așa

formulează Biserica porunca lui Dumnezeu „să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți”.

Recunoaștem că nu ajungem la măsurile acestea, dar trebuie să fim preocupați de lucrul acesta. Atunci nu am avea motive să stăm unul împotriva celuilalt nici pentru sfinți. Noi trebuie să fim așa cum este Dumnezeu, care își revarsă iubirea Sa peste lume, când revarsă Soarele peste cei buni și peste cei răi, când trimite ploaia peste cei drepți și peste cei nedrepți, și nu zice „acestuia nu-i dau ploaie, pentru că este păcătos, acestuia îi dau ploaie, pentru că este drept”. Domnul Hristos a spus lucrul acesta și avem cuvântul Lui în Sfânta Evanghelie: „Iubiți pe vrășmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc, rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, că El face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni, și trimite ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți” (*Matei 5, 44-45*).

Așa ne-a spus Domnul Hristos, așa trebuie să facem și noi! Dar noi nu facem! Nu facem pentru că nu putem. Răutatea este o realitate! Întâi trebuie să desființăm răutatea din noi, ca să putem înmulți iubirea. De unde știm noi că există o legătură între răutate și lipsa iubirii? Domnul Hristos ne-a spus: „Din pricina înmulțirii fărădelegii, iubirea multora se va răci” (*Matei 24, 12*). Dacă nu avem iubire unii către alții, nu avem pâinea cea caldă pe care să și-o împartă oamenii între ei și nu avem aburul pâinii celei calde ca să se înalțe către Dumnezeu. De ce? Pentru că nu suntem cum trebuie, pentru că în loc să avem iubire – avem ură, pentru că în loc să avem înțelegere – avem ceartă.

Iată, și pentru sfinți ajung oamenii să se certe! Nu se poate, nu-i voie! Dacă ne gândim la Evanghelie, dacă

trăim Evanghelia, nu este voie să se ajungă la așa ceva! Trebuie să înțelegem de la început că mărimile sunt de multe feluri, că fiecare e mare în felul lui, că fiecare poate să fie și mare și mic, că părerile noastre sunt felurite. Același om poate să fie pentru unii mare, pentru alții mic. Un duhovnic, de exemplu, poate să fie mare – pentru cei care îl ascultă, poate să fie mic – pentru cei care nu-l ascultă, și de nimic – pentru cei care nu-l iau în considerare. Același pe care Dumnezeu poate-l primește și-l binecuvintează – oamenii îl hulesc. De ce-l hulesc oamenii? Pentru că ei nu seamănă cu Dumnezeu, pentru că n-au pe Duhul Sfânt să-i lumineze, pentru că n-au iubire în suflet, pentru că nu au considerație, pentru că sunt judecători în loc să fie oameni care să se plece cu mintea. Sfinții cei mari nu s-au bucurat niciodată de cei care s-au certat între ei pentru că nu știau cum să facă să-l pună pe unul mai mare decât pe celălalt. Dumnezeu este cel care ne primește pe toți, iar noi trebuie să fim cu înțelegere față de toți.

Eu v-am mai spus și altă dată și mi-e drag să vă spun și acum: când îi pomenim pe Sfinții Trei Ierarhi, ne putem gândi și la trei oameni mari cu care s-a început mănăstirea aceasta și care, într-un fel, au o asemănare cu Sfinții Trei Ierarhi. Mă gândesc la părintele Arsenie Boca, la părintele Nicolae Mladin, mitropolitul Mladin de mai târziu, și la părintele Serafim Popescu, Dumnezeu să-i odihnească!

Credincioșii, dacă i-ai fi întrebat sau dacă i-ai întreba acum, care a fost cel mai mare dintre aceștia, eu cred că aproape toți s-ar repezi și ar zice că părintele Arsenie. Într-adevăr, părintele Arsenie a fost mare, a avut o mărime deosebită pe care au înțeles-o cei mulți. Dacă citești ceva din scrierile părintelui Arsenie îți dai seama de profunzimea de gândire, dar nu asta i-a dat mărimea. Aici,

la mănăstire, părintele s-a distins în special ca îndrumător de suflete și ca bun organizator. Îmi spunea un meseriaș oarecare că părintele Arsenie era așa de priceput la orice lucru, încât știa mai bine decât un meseriaș ce trebuie să facă: „uite măi, asta o faci așa, vezi că aici lipsește ceva”... Și asta l-a făcut mare pentru oamenii care pricepeau ceva de ale meseriei. Altora le descoperea anumite stări sufletești și oamenii se minunau de cât de pătrunzător este părintele.

Alții au zis: Domnule, dar părintele Mladin avea un dar de cuvânt, a lăsat niște studii, a lăsat în urma lui niște profunzimi de teologie, parcă a semănat cu Sfântul Grigorie de Nazianz, cu Sfântul Grigorie Teologul, așa cum părintele Arsenie, ca organizator, a semănat cu Sfântul Vasile cel Mare.

Și a mai fost unul mare și nu prea mult băgat în seamă, părintele Serafim Popescu, pe care eu tare mult îl am la inimă. Tare mi-e drag părintele Serafim, pentru pogorământele pe care le făcea, pentru inima lui de părinte, pentru inima lui de frate, pentru inima lui de prieten, pentru faptul că era odihnitor de oameni, pentru faptul că aducea bucurie în jurul lui, pentru faptul că aducea seninătate în jurul lui. Părintele Serafim nu avea niște lucruri așa, de pricepere, de meserie, nu a făcut niște studii deosebite, dar a fost bun, învăluitoare, odihnitor, a fost un om de care s-au bucurat oamenii, așa că și el a fost mare.

Ne mai rămâne ceva și nouă: să ne silim și noi să fim mari! Oare e nevoie să te silești să fii mare? Vrea Dumnezeu ca un om să fie mare sau să se silească să fie mare? Eu zic că da! Numai că vrea ca omul să fie mare într-o smerenie, să fie mare într-o iubire, să fie mare într-o rugăciune, să fie mare în ceea ce apoi aduce și alte mărimi. De unde știm noi că Domnul Hristos vrea să le căutăm și

pe cele mari și înalte? După ce Domnul Hristos a înviat din morți, a zis către Sfântul Apostol Petru, la marea Tiberiadei: „Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu mai mult decât aceștia?” (*Ioan 21, 15*). Deci Domnul Hristos ne-a dat voie să înaintăm în înțelesul acesta: vreau să fiu mare, vreau să iubesc mai mult decât alții, vreau să agonisesc în sufletul meu nu coborându-i pe alții, ci înaintând eu însumi. Cine este mare întru smerenie, este cel mai mare, pentru că Domnul Hristos a spus: „Cel ce se va smeri, se va înălța”.

Deocamdată noi ce să facem? Să fim cinstitori de sfinți și să-i avem în considerație, pentru că numai cineva care este mare poate să aibă considerație față de un om mare. Noi facem ce putem la măsurile noastre: mulțumim lui Dumnezeu pentru oamenii pe care i-am cunoscut ca fiind oameni mari. Mă gândesc la cei trei cu care s-a început mănăstirea de aici, care fiecare, cu cuvântul, cu fapta, cu îndrumarea, într-un fel sau al-tul, și-a pus pecetea pe existența noastră, a celor ce suntem mai învârstă.

Să dorim din toată inima și din toate puterile noastre să avem unirea credinței, să-L primim pe Duhul Sfânt, să ni se împărtășească Duhul Sfânt ca să ne îndrume, să ne rugăm ca „toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm” și atunci toate sunt rezolvate: știm și cine-i mare, știm și că suntem mici. Cum zic copiii: „eu sunt mic, tu fă-mă mare”. Nu se mai potrivește la vârsta înaintată, dar se potrivește în ceea ce privește viața duhovnicească.

Știindu-ne mici și considerându-ne mici, să așteptăm ca Dumnezeu să ne facă mari ca să-i înțelegem și noi pe cei mari. Amin.

BISERICA ȘI LUMEA

Când ne spovedim cercetăm anumite îndreptare de spovedanie. Uneori întâlnim acolo scris despre păcate care nu ni se par a fi păcate. Este sau nu păcat ceea ce noi nu considerăm păcat?

Mai sunt și exagerări în listele astea de păcate. Omul trebuie să-și aleagă de acolo numai ceea ce știe că i se potrivește lui, nu să-și asume toate câte sunt scrise în listele de păcate. Nu te poți lua după lucruri generale pe care nici nu le poți considera păcate, ci stări. De exemplu, vin unii la spovedanie și zic: „Nu iubesc pe Dumnezeu din toată inima, nu iubesc pe aproapele ca pe mine însumi...”. Nu poți să zici că acestea sunt păcate, ci stări ale sufletului, care nu manifestă călcarea legii lui Dumnezeu, ci atestă mai degrabă o slăbiciune. Poate că omul nu ajunge niciodată să-L iubească pe Dumnezeu din toată inima, dar aceasta nu înseamnă că păcătuiește, ci că nu a ajuns încă la măsura aceea. „Nu iubesc pe aproapele meu ca pe mine însumi”... Păi, care om, din câți oameni știm noi, avem siguranța că iubește pe aproapele său ca pe sine însuși?

Mai sunt și altele care nu cred eu că trebuie luate în considerare. La spovedit, trebuie să spui ceea ce vezi tu că e în tine ca insuficiență. Sunt și lucruri care pot fi socotite la greșeli, sunt și lucruri care pot fi socotite la neputință, la neștiință, la rea voință, știu eu, la alte categorisiri decât păcatul, păcatul fiind călcarea legii lui Dumnezeu cu deplină voință și știință.

Se vorbește din ce în ce mai mult de secularizarea Bisericii... Este secularizarea o boală care apasă asupra Bisericii?

Biserica poate fi și ea influențată de lucrurile veacului acestuia. Sfântul Apostol Pavel le scria credincioșilor din Roma: "Nu vă asemenați chipului acestui veac ci vă schimbați prin înnoirea minții". Deci nu vă secularizați, nu fiți cum este lumea. Domnul Hristos le-a spus ucenicilor săi: „Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său; dar voi nu sunteți din lume” (Ioan15, 19). Sau le-a spus că ucenicii Îl primesc pe Duhul Sfânt, iar lumea nu. Pe cât putem, să ne ferim de influențe care ne apropie de lume și să căutăm să fim într-o sferă mai înaltă decât sfera în care sunt cei care nu știu de Dumnezeu.

Biserica Ortodoxă și cea Romano - Catholică nu hirotonesce femeile, dar Biserica Anglicană știm că a îngăduit preoția femeilor. De ce femeia nu poate fi preot?

N-aș putea să spun de ce nu poate fi preot, dar știm că noi avem tradiția ca femeia trebuie să nu fie preot. Sfântul Apostol Pavel, în concepția care era atunci, a spus că femeia să tacă în biserică și să întrebe pe bărbatul său, acasă, ceea ce vrea să știe. Deci nu i s-a dat femeii să propovăduiască și, în baza acestei tradiții, Biserica nu hirotonește femei. Noi nu putem să ne îndepărtăm de Tradiție, pentru că atunci ne îndepărtăm și de concepție. Ar însemna că noi suntem mai deștepți decât Sfântul Apostol Pavel, că în contextul existenței noastre, influențați de strădaniile femeilor de a ajunge egale cu bărbatul, admitem niște lucruri pe care nu le-ar admite Sfântul Apostol Pavel și pe care nu le-ar binecuvânta Dumnezeu.

Eu am fost astă-toamnă în Austria și am participat la un fel de adunare ecumenică, unde era și o femeie de la vechii catolici, hirotonită preot. M-a mirat foarte mult faptul că vechii catolici au fost împotriva dogmei infailibilității și acum admit lucruri de felul acesta. Deci, ești vechi catolic pentru că nu admiți dogma infailibilității papei, dar admiți preoția femeilor, pe care nu o admit catolicii. Am rămas uimit de lucrul acesta și numai Dumnezeu știe ce va mai fi în lumea asta. Biserica Ortodoxă fiind tradiționalistă, pe motivul că în Tradiție n-a fost așa ceva, nu admite preoția femeilor nici în actualitate.

Cum explicați cuvântul Sfântului Andrei Criteanul: "Evanghelia nu lucrează și toată Scriptura nu este băgată în seamă într-o tine, suflete". Vorbiți-ne despre actualitatea acestui aspect.

Chestiunea este simplă! Sfântul Andrei Criteanul și-a dat seama că adeseori noi trecem pe lângă Evanghelie; nu suntem interesați de lucrurile sfinte și atunci Evanghelia trece pe lângă noi și noi trecem pe lângă Evanghelie. Evanghelia nu lucrează pentru că nu s-a încorporat în noi și, în cazul acesta, nici Scriptura nu este băgată în seamă. Deci e vorba de o nepăsare față de lucrurile sfinte.

Cum poate un om din societatea de astăzi să urce pe scara spre mântuire?

Cum au urcat toți oamenii care s-au mântuit! Nu există o "societate de astăzi", fiecare a trăit societatea contemporană cu el ca „societatea de astăzi”. Mântuirea ne-o dă Domnul Hristos și se realizează în legătură cu Domnul Hristos. Mântuirea este un lucru care se poate realiza în toate generațiile de oameni, neexistând o

excepție pentru o anumită generație. Generația noastră se mântuiește cum s-au mântuit generațiile dinaintea noastră și cum se vor mântui generațiile de după noi: prin Hristos, prin asemănarea cu Hristos, prin înnoirea minții, prin neasemănarea cu chipul acestui veac.

Ce sfaturi dați tinerilor care vor să intre în monahism?

Să se gândească bine ce vor să facă, să se cerceteze dacă au vocație, să dorească monahismul ca mediul lor de mântuire și desăvârșire, să nu se joace cu viața lor și să nu-i lase nici pe alții să se joace cu viața lor. Să fie cu grijă, să fie cu întemeiere, să aibă conștiința că ce fac este mai important decât ce ar putea face în cazul când ar trăi viața comună. Deci, mai multă grijă, mai multă cumpănire pentru lucruri care sunt mai greu de realizat decât cele pe care le realizează societatea.

Monahismul este ceva mai presus de fire, este ceva mai înalt decât obișnuitul. Le dau tinerilor sfatul să fie cu multă gri-jă, să nu se grăbească, să se cerceteze din timp, să se verifice pe ei înșiși în societatea în care trăiesc, să fie oameni de treabă. Să fie ca niște călugări care trăiesc în lume și după aceea să se retragă la mănăstire, unde din nou să se cerceteze; apoi, cu aju-torul lui Dumnezeu, să pornească la slujirea lui Dumnezeu, ca să nu devină niște călugări improvizați sau, cum ar zice părintele Arsenie Boca, niște "cuiere de haine călugărești".

Ce puteți spune tinerilor de astăzi care preferă discoteca în locul Bisericii?

Ce aș putea să le spun? Să nu se ducă la discotecă, pentru că acolo este gura iadului! Să se ducă la biserică, pentru că acolo este poarta cerului!

Credeți că există și alte civilizații, pe alte planete?

Nu cred nimic, pentru că nu mi s-a descoperit. N-am de unde să știu dacă există sau nu. Însă, dacă ar exista, nu m-ar de-ranja cu nimic treaba asta.

Ce mesaj aveți pentru oamenii din ziua de azi, care au înlocuit bucuria Învierii cu tânguirea pentru neputința de a se mântui în mijlocul ispitelor?

Am convingerea că nu sunt pe calea cea bună. Toți suntem chemați la ospățul credinței. Sfântul Ioan Gură de Aur, în cuvân-tul său de la Paști îi îndeamnă pe toți credincioșii să se bucure de această zi de bucurie a Paștilor și chiar atrage atenția: „Nimeni să nu plângă pentru sărăcie, pentru că s-a arătat Împărăția cea de obște. Nimeni să nu plângă pentru păcate, pentru că iertare din pământ a răsărit. Nimeni să nu se teamă de moarte, pentru că ne-a izbăvit pe noi moartea Mântuitorului, a stins-o pe ea Cel ce a fost ținut de aceea. Prădat-a iadul Cel ce S-a pogorât la iad; amă-rātu-l-a pe el pentru că a gustat trupul Lui și aceasta mai înainte apucând Isaia a strigat: „Iadul s-a tânguit întâmpinându-Te pe Tine jos, s-a amărât pentru că s-a stricat, s-a amărât pentru că s-a batjocorit, s-a amărât pentru că s-a omorât, s-a amărât pentru că s-a legat. A luat trup și de Dumnezeu s-a lovit, a luat pământ și s-a întâmpinat cu cerul, a luat ceea ce a văzut și a căzut întru ce n-a văzut. Unde îți este moarte boldul, unde îți este iadule biru-ința? Înviat-a Hristos și tu te-ai surpat, înviat-a Hristos și au căzut dracii, înviat-a Hristos și se bucură îngerii, înviat-a Hristos și viața viețuiește””.

Deci, în condițiile acestea, nu se poate ca un creștin adevărat să se tânguiască, ci să aibă nădejde că Hristos, Cel care a înviat din morți, ne va învia și pe noi, că Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne este favorabil, că

Dumnezeu este Tatăl nostru. Toate acestea trebuie să înlăture tânguirea și nemulțumirea. Gândiți-vă că Dumnezeu nu dorește ca fiii Săi să fie niște tânguitori, privitori cu fața spre trecut, ci vrea să fie niște oameni fericiți, privind spre viitor și spre veșnicie.

Știm că anul acesta, pe 11 august, va fi o eclipsă de soare. Oamenii cred că a venit ceasul de apoi...

Nu a venit nici un ceas de apoi! Nimeni nu știe când vine ceasul de apoi! Eclipsa aceasta de soare a fost calculată cu sute de ani înainte. Se știe precis cum va fi. Înseamnă că lucrurile se petrec așa cum știe Dumnezeu. N-are nici o legătură cu sfârșitul lumii și cu semnele sfârșitului.

Unii care cred în ceea ce a scris Nostradamus, spun că el a prevestit aceasta.

Eu nu știu ce a scris, și pentru mine Nostradamus nu este o autoritate.

Ce sfaturi le dați viitorilor slujitori ai altarului din Seminarul Teologic?

Dragă, eu am vorbit odată la Teologie despre rugăciune, era în 1955, în 4 aprilie. Și în timp ce vorbeam despre rugăciune, într-o sală de curs, mi-a venit o idee: că ar putea cineva să fie preot înainte să fie creștin, înainte de a avea convingeri creștine. Și le-am spus celor care mă ascultau: Fiți atenți să nu ajungeți preoți înainte de a fi creștini!

Sfatul meu este să se formeze mai întâi în calitate de creștini și apoi să urmeze preoția. Să se formeze duhovnicește pentru ceea ce urmează să facă, pentru că și

ei, la rândul lor, trebuie să îndrume și să formeze alți oameni

În ziua de azi au apărut foarte multe ispite de care Sfinții Părinți nu vorbesc.

De exemplu ...

De exemplu, prietenia între tineri și limitele ei.

Prietenia dintre tineri e de când e lumea, de când e Adam și Eva. Nu se pune problema asta!

Între un băiat și o fată ...

Între un băiat și o fată... A, adică vrei să spui un tip de prietenie pe care Sfinții Părinți nu l-au avut în vedere. Păi sfinții au avut în vedere prietenia ca prietenie, nu cu implicații de căsătorie, cu implicații sexuale, așa cum este acum. Dacă un băiat îți prezintă o fată și zice că „ e prietena mea”, de obicei te gândești că este cea cu care trăiește el. Pentru că așa de mult s-a încetățenit practica aceasta și așa de mult s-a degradat noțiunea de prietenie, încât la asta te gândești în mod firesc.

Prietenia este altceva decât căsătoria, iar prietenia între un băiat și o fată nu implică cele ale căsătoriei. Sfinții Părinți nu au în vedere chipul acesta de prietenie, chipul acesta modern de înțelegere a prieteniei, și de aceea nu se ocupă de el. Dacă este vorba să răspundem la întrebarea “Cum trebuie să fie o prietenie între un băiat și o fată?” răspunsul este acesta: Prietenia între un băiat și o fată trebuie să fie la măsura legăturilor dintre un frate și o soră. Un frate și o soră nu se angajează la sexualitate și, deci, legătura între un frate și o soră poate fi luată drept măsură pentru legătura între un prieten și o prietenă.

Vă rugăm să ne spuneți ceva despre ce înseamnă „a iubi”.

Toată lumea știe ce înseamnă „a iubi”, pentru că știi când iubești și când nu iubești. Eu sunt dintr-un sat din care este și Lucreția Ciobanu. Lucreția Ciobanu, cântăreață de muzică popu-lară, are între altele și o cântare în care se cuprind și următoarele cuvinte:

Pe la poarta cui mi-i drag
Treabă n-am, și tot îmi fac.
Pe la care mi-i urât,
Am treabă și nu mă duc.

Dacă știi lucrul acesta, știi ce înseamnă să iubești, știi ce înseamnă să nu iubești. Însă, în lămurirea acestei chestiuni și în completare, aș putea spune că „a iubi” înseamnă a impropria, a aduce pe cel iubit în tine însuși, a nu-l lăsa în afară de tine, a-l purta în tine.

Asta înseamnă să iubești - să porți în tine, să poți spune persoanei iubite: „Nu ești numai în afară de mine, ci ești în mine, și *mai ales* în mine”.

DESPRE DEPLINĂTATE

Mănăstire Brâncoveanu

18 noiembrie 1998

De când am început să mă interesez mai mult de slujbele Bisericii noastre, mi s-a implantat în minte, dintr-o rugăciune de la Sfântul Maslu, o listă de binefaceri pe care nădărdim să le primim.

Sfântul Maslu este una dintre cele șapte Sfinte Taine prin care darul lui Dumnezeu vine peste credincioși și care este anume rânduită pentru oamenii care sunt în suferință, pentru tămăduirea sufletului și a trupului. De aceea se face și maslu de obște, nu numai pentru bolnavi. Unii au suferințe fără să se considere că sunt bolnavi. La Maslu se spune: „Ridică-l pe dânsul din patul durerii și din așternutul chinurii. Să se tămăduiască de toată boala și de toată neputințe, de întinăciunea trupească și sufletească”, deci și de întinăciunea sufletească. Se poate face Maslu și pentru binele credincioșilor în general, pentru înmulțirea darului lui Dumnezeu în conștiința noastră, în simțirea noastră, în ființa noastră întreagă.

În Sfânta Evanghelie de la Marcu este scris că ucenicii pe care Mântuitorul nostru Iisus Hristos i-a trimis să tămăduiască suferințele oamenilor, i-au tămăduit pe cei bolnavi ungându-i cu untdelemn (cf. *Marcu 6, 13*).

Practica aceasta, de tămăduire cu untdelemn sfințit, a exis-tat și pe vremea Sfinților Apostoli. Sfântul Apostol Iacov, fratele Domnului, în Epistola lui, zice: „Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului”

(Iacov 5, 14). Este vorba de o Taină, altfel, ungerea cu untdelemn se poate face și în afară de slujbă. Dar Sfântul Apostol Iacob zice „ungându-l cu untdelemn în numele Domnului”, cu un untdelemn anume, cum îl avem *după* Maslu, după ce ne-am rugat să se sfințească untdelemnul și după ce ne-am rugat ca prin untdelemn să vină daruri ale lui Dumnezeu pentru cei care sunt de față sau pentru cei care se vor unge.

Am zis că, în rugăciunea întâia de după prima Evanghelie care se citește la Sfântul Maslu, este o listă de binefaceri la care trebuie să luăm aminte: „Facă-se, Doamne, untdelemnul acesta, untdelemn de *bucurie*, untdelemn de *sfințenie*, *îmbrăcăminte împărătească*, *pavăză puternică*, *izbăvitoare de orice lucrare diavolească*, *pecete nestricată*, *bucuria inimii*, *veselie veșnică*”.

M-am oprit de multe ori asupra acestor binefaceri ale lui Dumnezeu, pe care dorim să le primim prin untdelemn sfințit, și am luat aminte la faptul că lista aceasta de binefaceri începe cu bucuria și se sfârșește cu veselia. „Facă-se, Doamne, untdelemnul acesta untdelemn de *bucurie*”. De ce de bucurie? Pentru că Dumnezeu vrea să fim oameni ai bucuriei, să fim primitori de bucurie și să fim lucrători de bucurie. În Epistola a doua către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, citim: „Noi suntem lucrători ai bucurie voastre”, deci suntem mijlocitori de bucurie, suntem oameni care răspândim bucuria.

Poate v-ați oprit vreodată cu gândul asupra celor scrise în Sfânta Evanghelie de la Matei, Capitolul XXVI, și în Sfânta Evanghelie de la Marcu, în Capitolul XIV, despre femeia care a turnat mir în semn de cinstire a Domnului nostru Iisus Hristos; în legătură cu ea, ucenicii Domnului nostru Iisus Hristos au zis că mai bine s-ar fi vândut mirul acela și banii să se fi dat săracilor. Domnul Iisus Hristos a

spus atunci un cuvânt pe care ar trebui să nu-l uităm niciodată, pentru că e un cuvânt veșnic al Domnului Hristos: „Nu faceți supărare femeii!” Adică acelei femei care I-a adus cinstire să nu-i facă supărare cei care au înțeles altfel, care au lucrat cu mintea lor și au gândit altfel decât a gândit femeia cinstitoare a Mântuitorului. Nu faceți supărare!

Ar trebui să avem în vedere cuvântul acesta, să nu facem supărarea niciodată și nimănui. Ce bine ar fi în lumea aceasta dacă fiecare dintre noi, în locul nostru de viațuire, am avea drept cuvânt de învățătură, drept cuvânt de ordine, cuvântul acesta: Nu faceți supărare! Domnul Hristos vrea nu numai să nu facem supărare, ci vrea să aducem bucurie, să fim lucrători de bucurie, să fim întâi de toate purtători de bucurie, pentru că în Sfânta Evanghelie e scris: „Acestea vi le-am spus, ca bucuria Mea să fie în voi și ca bucuria voastră să fie deplină” (Ioan 15, 11). Deci Domnul Hristos vrea să fim purtători de bucurie, să avem în sufletul nostru bucuria Lui și bucuria noastră să fie deplină, să nu fie cu împrăștiere, cu știrbire.

Deci, „Facă-se, Doamne, untdelemnul acesta untdelemn de bucurie, untdelemn de *sfințenie*”, să sporească sfințenia noastră. Toată lucrarea Bisericii este o lucrare de sfințire. Biserica noastră vrea să ne sfințească prin darurile sale, prin Sfintele Taine. Ne gândim cam puțin la faptul că ar trebui să fim sfinți. Ar trebui să ne gândim mai mult că suntem chemați suntem chemați la sfințenie, că avem mijloace de sfințire. Dar, pentru că suntem departe de o viață sfântă, ne gândim mai mult la o curățire a sufletului, la o curățire de păcate. Este bine să ne gândim, dar să ne gândim și la untdelemnul care să ne fie untdelemn de sfințire, untdelemn de sfințenie.

Deci, „Facă-se, Doamne, untdelemnul acesta, untdelemn de sfințenie, *îmbrăcămintele împărătească*”. Ne gândim cam puțin și la rostul acesta al untdelemnului: să fie „îmbrăcămintele împărătească”. Când ne aducem aminte de acest cuvânt, este poate cazul să ne gândim la faptul că Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Galateni, scrie: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat” (*Galateni 3, 26*) și că la anumite sărbători ale Bisericii noastre, spunem acest verset în loc de în loc de „Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare...”.

Îmbrăcămintele împărătească este îmbrăcămintea în Hristos sau îmbrăcămintea în virtuțile pomenite de Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Coloseni: „Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și prea iubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe, cu îndelungă-răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții și iertând unii altora, dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva; după cum și Hristos v-a iertat vouă, așa să iertați și voi. Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă întru dragoste, care este legătura desăvârșirii. Și pacea lui Hristos, întru care ați fost chemați, ca să fiți un singur trup, să stăpânească în inimile voastre; și fiți mulțumitori” (*Coloseni 3, 12-15*). Aceasta este îmbrăcămintea noastră. Îmbrăcămintele cu bunătate, îmbrăcămintele cu smerenie, cu blândețe. “Învățați-vă de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți avea odihnă sufletelor voastre” (*Matei 11, 29*), spunea Domnul Hristos. Îmbrăcămintele cu îngăduință, îmbrăcămintele cu iertare, îmbrăcămintele cu iubire, îmbrăcămintele aducătoare de pace, îmbrăcămintele aducătoare de mulțumire.

Mai departe, zicem: „Facă-se, Doamne, untdelemnul acesta untdelemn de bucurie, untdelemn de sfințire, îmbrăcă-minte împărătească, *pavăză puternică, izbăvitoare de orice lucrare diavolească*”. Pavăză puternică! O întemeiere

bună. Să ne fie untdelemnul acesta, ungerea cu untdelemn, o întemeiere bună, izbăvitoare de toată lucrarea diavolească. Să nu poată vrăjmașul să se apropie de nici unul dintre noi; „Ca de foc să fugă de mine tot lucrul rău, toată patima” zicem după ce ne împărtășim cu Sfintele Taine. Să fim sălaș al Duhului Sfânt și să nu mai fim sălaș păcatului. Aceasta se întâmplă prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, cu „dumnezeieștile, preacuratele și nemuritoarele, cereștile, de viață făcătoarele, înfricoșătoarele lui Hristos Taine”. Se întâmplă aceasta prin ungere cu untdelemn, se întâmplă aceasta prin stropire cu apă sfințită.

Când se fac aceste lucrări asupra noastră trebuie să avem întemeierea aceasta de îndepărtare de orice lucru rău, să fugă de la noi orice lucru rău. „Să vie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii lui. Precum se stinge fumul, să se stingă. Precum se topește ceara de la fața focului, așa să piară păcătoșii de la fața lui Dumnezeu, iar dreptii să se bucure și să se veselească” zicem la Paști, și ar trebui să simțim lucrul acesta întâmplându-se cu noi totdeauna.

„Facă-se untdelemnul acesta *bucuria inimii, veselie veșnică*”.

Am început cu bucurie, am sfârșit cu bucurie, cu bucuria inimii și veselie veșnică. „Bucurați-vă și vă veseliți”, a zis Domnul Hristos, „că plata voastră multă este în ceruri” (Luca 6, 23). Ungerea cu untdelemn sfințit trebuie să fie mijlocitoare și de aceste daruri: *bucurie, sfințenie, îmbrăcăminte împărătească, pavăză puternică izbăvitoare de toată lucrarea diavolească, bucuria inimii și veselie veșnică*. Așa trebuie să fie creștinii: oameni ai bucuriei, oameni căutători de sfințenie, oameni împotriviți față de păcat. Când se întâmplă toate acestea, se întâmplă și învăluirea noastră în bucuria cea veșnică, în veselia cea veșnică.

La fiecare Sfântă Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur, când credincioșii cântă "Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până-n veac", preotul spune o rugăciune care are urmă-torul cuprins: „Plinirea Legii și a proorocilor, Tu Înсуți fiind Hristoase, Dumnezeuul nostru, Cel ce ai primit toată rânduiala cea părintească, umple de bucuri și de veselie inimile noastre totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor amin". Cu alte cuvinte, fiecare Sfântă Liturghie trebuie să fie prilej de bucurie, pricinuitoare de bucurie, înmulțitoare de bucurie prin Domnul nostru Iisus Hristos, care este plinirea Legii și a proorocilor.

Ajutor pentru acestea ne dă și Maica Domnului. Maica Domnului are un loc de căpetenie în credința noastră. Să ne gândim, de pildă, la o alcătuire de la Sfântul Maslu, care tare mi-e dragă mie: „Pe tine, preacuratul palat al Împăratului ceresc, ceea ce ești mult lăudată, te rog, curățește mintea mea cea întinată cu tot felul de păcate și o fă locaș înfrumusețat al dumnezeieștii Treimi ca să laud și să măresc puterea ta și mila ta cea nemăsurată, fiind mântuit eu, netrebnicul robul tău". E așa de frumos, e atât de minunat!

Maica Domnului a fost „palat al Împăratului ceresc" când L-a purtat în pântecele ei pe Mântuitorul lumii, și a rămas în veșnicie așa, pentru că de inima Maicii Domnului - Domnul Hristos nu s-a despărțit nici când S-a născut din ea. Maica Domnului este purtătoare de Hristos în veșnicie: „Pe tine, preacuratul palat al Împăratului ceresc, ceea ce ești mult lăudată, te rog, curățește mintea mea întinată cu tot felul de păcate și o fă locaș înfrumusețat al dumnezeieștii Treimi".

De ce cerem de la Maica Domnului să fie inima noastră „locaș înfrumusețat al dumnezeieștii Treimi"? Pentru că și Maica Domnului este așa! Când preasfânta

Fecioară Maria, nedumerită de vestea pe care i-a adus-o îngerul a întrebat cum poate să fie aceasta, de vreme ce ea nu cunoștea cele ce premerg maternității, îngerul binevestitor i-a spus așa: „Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema” (*Luca 1, 35*). Sunt cele trei Persoane ale Sfintei Treimi: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Ceea ce s-a întâmplat atunci când Maica Domnului a primit să fie mamă a Mântuitorului, așezarea Sfintei Treimi în ființa ei, a rămas pentru veșnicie.

Dacă Domnul Hristos este purtat de Maica Domnului în inima ei în veșnicie, atunci și puterea Celui Preaînalt o umbrește în veșnicie, puterea lui Dumnezeu Tatăl, atunci și Duhul Sfânt, care S-a pogorât peste Maica Domnului, rămâne peste ea în veșnicie. Fiind locaș al Preasfintei Treimi, fiind preacurată, fiind neîntinată, Maica Domnului poate să ne ajute să fim și noi locașuri ale Preasfintei Treimi întru sfințire și să se facă mintea noastră, inima noastră, ființa noastră, „locaș înfrumusețat al Preasfintei Treimi”.

Când cerem aceasta, îi spunem de ce dorim noi să fim locașuri ale Sfintei Treimi, de ce dorim noi să ne fie inima curată și mintea să fie fără păcat: „Ca să te laud și să măresc puterea ta și mila ta cea nemăsurată”. Maica Domnului are putere și are milă nemăsurată. Noi nu cunoaștem această putere și milă decât prin ajutorul Maicii Domnului, prin ajutorul lui Dumnezeu, prin ajutorul Duhului Sfânt care, pogorându-se peste Elisabeta, a mișcat-o spre cunoștință și i-a zis: „Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău. Și de unde mie cinstea aceasta, ca să vie la mine Maica Domnului meu?” (*Luca 1, 42*).

Prin Duhul Sfânt, prin puterea lui Dumnezeu, prin mijlocirile Maicii Domnului, putem să înțelegem mărețiile Maicii Domnului, pe care noi le exprimăm de atâtea ori când zicem: "Pe ceea ce este mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui"; "Pe tine, Maica lui Dumnezeu, cea mai presus de minte și de cuvânt"; "Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea ta", sau când zicem "Pe ceea ce este mărirea a toată lumea, biserică sfințită și rai cuvântător", "Rai de taină ești, Născătoare de Dumnezeu care ai odrăslit nelucrat pe Hristos" etc.

Când zicem toate acestea, învățați fiind de Duhul Sfânt, care a dat gândurile acestea pentru alcătuirea sfintelor slujbe, spunem adevăruri pe care noi nu le putem înțelege decât tot prin puterea Duhului Sfânt. Sunt adevăruri pe care noi le spunem și nu suntem în stare să le și simțim, pentru că mintea noastră este întinată și pentru că nu ne-am făcut întru simțire, întru cunoștință, locașuri ale Sfintei Treimi. Numai dacă „eu, netrebnicul robul tău” sunt mântuit, numai dacă mintea mea este curățită „de tot felul de păcate”, numai dacă aş fi cu adevărat „locaș al Preasfintei Treimi”, aş putea „să laud și să preamăresc puterea și mila ta cea nemăsurată”. Milă nemăsurată, milă care n-are margini, milă care nu poate să aibă margini, putere nemărginită, cum este puterea Maicii Domnului.

Un părinte, Dumnezeu să-i ajute, poate unii îl cunoașteți, părintele Arsenie Papacioc de la Techirghiol, are un cuvânt în Convorbiri Duhovnicești, anume: "Ceea ce poate Dumnezeu cu puterea, poate Maica Domnului cu rugăciunea". Maica Domnului poate să ne ajute prin rugăciunile ei să primim binefaceri de la Dumnezeu. Puterea ei este nemărginită, pentru că rugăciunea ei este puternică și mijlocește revărsare de putere din puterea Fiului ei și Dumnezeului nostru.

Sunt niște gânduri pe care cred eu că e bine să le purtăm în suflet și care poate că sunt mai necesare acum decât gândurile despre desăvârșire, despre deplinătate, despre perfecțiune, pe care le știm din cuprinsul dumnezeieștii Scripturi. Este adevărat că Biserica noastră nu ne pune în față prin rânduielile de slujbă cuvinte privitoare la desăvârșire. Ceea ce trebuie să avem în vedere când e vorba de înaintare, când e vorba de perfecțiune, este aceasta: să împlinim tot ce putem împlini.

Cele dintâi cuvinte ale Domnului Hristos, pe care le întâlnim în Sfânta Evanghelie de la Matei, sunt: „Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea” (*Matei 3, 15*) și se referă la deplinătate, la desăvârșire, în înțelesul că spre desăvârșire merge numai acela care vrea să îplinească totul și în mod deplin.

Când fariseii și cărturarii dădeau zeciuială din veniturile lor, din izmă, din chimen și din mărar, Domnul Hristos, obser-vând aceasta, le-a spus: „Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățar-nici! Că dați zeciuială din izmă, din mărar și din chimen, dar ați lăsat părțile mai grele ale Legii: judecata, mila și credința”. Și vine cu învățătura: „pe acestea trebuia să le faceți și pe acelea să nu le lăsați” (*Matei 23, 23*).

Noi, cu neputințele noastre, din cât ni se cere, facem cât putem. Dumnezeu primește puținul pe care-l facem noi și împlinește El ce nu putem împlini; noi nădăjduim la mila lui Dumnezeu mai mult decât la dreptatea noastră, pentru că dreapta-tea noastră, ați auzit într-o rugăciune de la Maslu, „este ca o câr-pă lepădată”.

Nu ne putem lăuda cu dreptatea noastră, dar avem încredere în mila cea nemărginită a lui Dumnezeu. La rugăciuni de dezlegare zicem că „Precum mărirea Ta este neasemă-nată, așa și mila Ta este nemăsurată”. Atât

este de mare mila lui Dumnezeu, cât este de mare mărirea lui Dumnezeu, iar cele ale lui Dumnezeu sunt fără margini. Nimic nu are Dumnezeu mărginit: nici mila, nici bunătatea, nici iertarea, nimic. Totul este deplin.

Să căutăm și noi să fim cu deplinătate în tot ce este frumos și bun. Darul lui Dumnezeu să fie cu noi, rugăciunile Maicii Domnului și binecuvântarea Domnului să ne însoțească de acum și până-n veac! Amin.

DESPRE IUBIRE

Vorbind despre chintesența virtuților care este iubirea, arătați-ne cum lucrează ea în societate și, mai cu seamă, cum putem ajunge la o adevărată iubire.

Iubirea determină alte iubiri. Dumnezeu poruncește iubi-rea, Dumnezeu spune că iubirea este porunca cea mai înaltă, deci ne angajează în iubire. Dacă Domnul Hristos a spus: „Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan 13, 35) sau „Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul” (Ioan 13, 34), înseamnă că Domnul Hristos contează pe iubire la Judecata de Apoi. Vom fi întrebați atunci despre faptele iubirii pe care le-am făcut sau pe care nu le-am făcut. Fiecare dintre noi lucrează cu capacitatea lui, cu puterea iubitoare pe care i-a dat-o Dumnezeu, cu iubirea la care a ajuns.

Iubirea trebuie salvată, trebuie să fie mântuită, ca orice lucru pe care omul îl poate întrebuința în bine sau în rău, pentru că „ce faci te și face”, iar Sfântul Marcu Ascetul zice că „Dacă nu faci binele pe care îl știi n-are rost să cunoști alt bine” ca să-l faci pe acela.

Fiecare lucrăm cu capacitatea noastră și trebuie să veghem asupra iubirii, pentru ca iubirea să fie cum o vrea Dumnezeu, după poruncă, și să determine alte iubiri din partea celor care răspund iubirii noastre. Există o emulație în iubire, există o angajare în iubire. Domnul Hristos l-a întrebat pe Sfântul Apostol Petru: „Mă iubești tu mai mult decât aceștia?” (Ioan 21, 15). Deci Domnul Hristos vrea chiar o emulație în iubire, să iubim cât putem noi mai mult, ca să-i putem ajuta mai mult pe oameni.

Noi credem că societatea se îmbunătățește prin îmbunătățirea oamenilor, iar dacă ne angajăm cu o iubire adevărată, atunci înmulțim iubirea noastră și determinăm și înmulțim iubirea altora. Este un fel de lucrare care se întrepătrunde. Cei care sunt apropiați, se simt bine unii cu alții, simt datoria de a se angaja spre binele altora. Individul primește de la societate su-gestii în legătură cu tot ceea ce este frumos, nu numai cu iubirea, iar în măsura în care omul primește sugestiile societății, se mo-delează prin acestea, ca și prin Evanghelie, care ține de socie-tatea creștină. În măsura în care omul progresează în iubire, îi determină și pe alții să se angajeze la aceeași lucrare, formând astfel un *șuvoi de iubire*. Aceasta depinde de măsura în care oamenii sunt preocupați de lucruri de felul acesta, pentru că dacă nu ești preocupat, iubirea rămâne o calitate și atâta tot.

Apoi, în ce privește legătura între creștini și societatea necreștină, Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Romani, are cuvântul: „Nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții” (*Romani 12, 2*). Domnul Hristos, vorbind despre învățătura creștină, o aseamănă cu aluatul de dospire care schimbă structura frământăturii în care se pune. Ni se recoman-dă o preocupare cât mai atentă și cât mai stăruitoare de îmbu-nătățire a fiecăruia dintre noi.

În ceea ce privește viața călugărească într-o societate creștină: monahismul este o societate a Bisericii, o asociație de oameni care sunt preocupați mai mult de viața spirituală, care au niște condiții speciale pentru o viață de cercetare de sine, o viață de îmbunătățire, o viață de urmărire a perfecțiunii creștine. De aceea monahii sunt, sau ar trebui să fie, modele pentru credin-cioșii nemonahi care sunt și ei binecuvântați de Dumnezeu.

Viața comună este viața de familie, pe care Biserica o binecuvintează și pe care oamenii o trăiesc la măsurile lor și prin care se realizează continuitatea neamului omenesc, deci și posibilitatea de a exista călugării. Călugării nu există de la sine, ci există prin familiile din care pornesc. Odată ajunși în condițiile pe care le au călugării și realizând lucruri care țin de o viață sfântă, de o viață în care iubirea își manifestă prezența, călugării sunt un fel de ferment, un fel de aluat de dospire în raport cu societatea creștină și poate și în raport cu societatea necreștină, pentru că oamenii, de obicei, se interesează și de o viață care este diferită de viața lor.

În ziua când am depus voturile monahale (împreună cu încă doi candidați), mitropolitul de atunci a zis: „Voi, astăzi, ați propovăduit mai mult decât oricând în viața voastră de până acum și ați dovedit lumii, credincioșilor care au fost de față, că există și un alt mod de viețuire decât viața comună, a celor mulți”.

Pentru a rămâne în sfera iubirii, aș vrea să facem referire puțin la Emil Cioran care, într-una din lucrările lui, spune cam așa: „Între iubirea lui Hristos și iubirea comună (cum o defineați dumneavoastră), nu există diferențe”. În „Lacrimi și Sfinți, Emil Cioran vorbește cam așa, eronat, evident: „Câți vor fi fost geloși pe Iisus Hristos pe care soțiile lor Îl vor fi iubind sau câte soții la rândul lor” ș.a.

V-aș ruga să evidențiați diferențele dintre iubirea față de celălalt (între soți, între prieteni) și iubirea lui Dumnezeu, care este „un izvor care vuiește”, și să anulați diferențele.

În ceea ce privește esența iubirii, iubirea este aceeași. Creștinismul nu a creat iubirea. Creștinismul a accentuat iubirea, a pus-o în valoare, a scos-o în evidență. Creștinismul are rostul de a salva iubirea, de a o

direcționa, de a face din iubirea păți-mașă – iubire virtuoașă, iubire adevărată.

Domnul Hristos a spus: „Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubește pe fiu sau pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine. Și cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine” (Matei 10, 37-38).

Deci Domnul Hristos a avut în vedere posibilitatea de a se schimba calitatea iubirii, de a fi direcționată spre negativ iubirea, de aceea spune că „cel ce iubește pe tată sau pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine”, în înțelesul că cel care nu ține seama de iubirea lui Hristos, renunță la Hristos pentru a face ceea ce își doresc părinții lui. „Cel ce iubește pe fiu sau pe fiică mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine”. Aceasta nu desființează iubirea față de copii, ci o accentuează și o menține într-o sferă deosebită ce nu poate niciodată să fie nimicită, umbrită sau înlăturată nici măcar parțial, pentru că Domnul Hristos menține iubirea.

Eu am spus undeva că mi-am programat toate prietenii pentru veșnicie. De ce? Pentru că, mai înainte de toate, n-are rost să renunț la ceva pozitiv. În al doilea rând, când ele se realizează prin Hristos, rămân în veșnicie.

Deci esența iubirii e aceeași și la creștini și la necreștini, dar diferențele sunt acestea, că o iubire care este după poruncă și care nu face răul, este o iubire statornică prin faptul că te menține în legătură cu Domnul Hristos. Întâi e Hristos și apoi sunt ceilalți oameni!

Pentru a evidenția limitele dintre iubire și falsa iubire, s-ar cuveni să vorbim despre bucurie sau, mai exact, despre iubirea care zidește, aducătoare de bucurie și lumină.

Între învățăturile Domnului nostru Iisus Hristos este și una care dă probleme multora, care este mai puțin dorită de oameni dar care își are importanța și rostul ei. Este vorba despre *iubirea față de dușmani*. Înțelegem cu toții iubirea față de prieteni, față de părinți, față de copii, înțelegem cu toții că ni se cere iubire față de oamenii care nu ne fac nici un rău. Dorim cu toții să se înmulțească iubirea, am vrea să fie cât mai multă iubire în lumea aceasta, chiar dacă nu contribuim noi destul să se înmulțească iubirea, chiar dacă nu întrebuințăm întreaga noastră capacitate de iubire firească.

Toate acestea le înțelegem direct și fără un efort oarecare, însă când ni se spune „Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă sau vă prigonesc” (*Matei 5, 44*), parcă stăm la îndoială! Chiar dacă știm că au fost oameni care au împlinit lucrurile acestea, de exemplu, Sfântul Arhidiacon Ștefan, care s-a rugat pentru cei care îl ucideau cu pietre zicând: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!” (*Fapte 7, 60*).

Ne pare bine că Domnul Hristos a zis: „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac” (*Luca 23, 34*), cuvânt pe care l-a rostit fiind răstignit pe Cruce, referindu-se la răstignitorii Săi; totuși, când ni se spune nouă să facem așa, parcă avem ezitări. Domnul Hristos vine cu o argumentare și zice: „Ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, că El face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei dreپți și peste cei nedreپți” (*Matei 5, 45*). Și în continuare: „Dacă iubiți numai pe cei ce vă iubesc, ce răsplată veți avea? Au nu fac și vameșii același lucru?” (*Matei 5, 46*). Dacă faceți bine numai celor ce vă fac bine, ce răsplată puteți avea, că doar și vameșii (categorie disprețuită pe vremea aceea) fac același lucru. „Fiți, dar, voi desăvârșiți precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit

este" (*Matei 5, 48*). Domnul Hristos spune cuvintele acestea pentru a ne arăta că numai așa putem să fim fii ai Tatălui nostru Celui din ceruri, care nu-și măsoară iubirea cu starea pe care o au oamenii spre care Își îndreaptă iubirea.

Eu cred, însă, că atunci când Domnul Hristos a spus cuvântul „Iubiți pe vrăjmașii voștri”, s-a gândit și la faptul că iubirea este fericire. Nimeni nu este mai fericit decât acela care iubește și se simte iubit. În orice caz iubirea este aducătoare de mulțumire, aducătoare de fericire.

Când iubești pe cineva intri în sfera bucuriei, ești satisfăcut de însuși faptul că iubești. Pentru că Domnul Hristos știa și știe lucrul acesta, a rânduit și iubirea față de dușmani. Nu numai în înțelesul că dacă nu iubești pe dușmani te păgubești sau în înțelesul că dacă îi iubești nu răsplătești răul cu rău, ci mai cu seamă în înțelesul că, iubind pe dușmani, ai încă un prilej să te simți iubit, iubirea fiind aducătoare de fericire, aducătoare de bucurie.

În toată Evanghelia întâlnim gândul că Domnul Hristos ce-re oamenilor bucuria: „Bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri” (*Matei 5, 12*); „Acestea vi le-am spus, ca bucuria Mea să fie în voi și ca bucuria voastră să fie deplină” (*Ioan 15,11*); „Iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi” (*Ioan 16, 22*). Mântuitorul a prezentat Împărăția lui Dumnezeu ca pe un prilej de ospăț, ca pe un prilej de bucurie: „Mulți vor veni și vor sta la masă în Împărăția lui Dumnezeu cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov”; „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău” (*Matei 25, 23*). Oamenii s-au bucurat de Domnul Hristos, de prezența Lui, de atingerea

de El. L-au auzit vorbin-du-le, îndemnându-i spre bucurie. Mulțimea uimită și bucuroasă a alergat să I se închine când Domnul Hristos a coborât din Muntele Schimbării la Față (cf. *Marcu 9, 15*).

Sfinții Apostoli au insistat și ei în învățăturile lor și în scrierile lor pentru bucurie. Sfântul Apostol Pavel zice: „Bucurați-vă întru bucuria nădejdi”, cuvânt scris în Epistola către Romani, sau „Bucurați-vă pururea întru Domnul. Și iarăși zic: Bucurați-vă” (*Filipeni 4, 4*).

Toate acestea sunt îndemnuri la bucurie pentru că Dumnezeu vrea ca toți oamenii să intre în șuvoiul de bucurie, iar iubirea este un temei de bucurie. Cu cât iubești mai mult și pe mai mulți, cu atât ești mai mult în sfera bucuriei. Așa că nu se poate desprinde iubirea de bucurie, nici bucuria de iubire. Se condiționează una pe alta, se susțin. Bucuria susține iubirea, iubirea susține bucuria și acestea două îl caracterizează pe creștinul cel bun, care se modelează după voia lui Dumnezeu.

O temă de permanentă actualitate este iubirea în rândul tinerilor. Aveți și o carte care s-a ocupat cu acest subiect. Această iubire în rândul tinerilor este uneori denaturată, de multe ori este întinată, ajungându-se chiar la curvie. Care este sfatul Preacuvioșiei voastre?

Mai întâi de toate aș vrea să spun că pe când eram copil și auzeam de iubire aveam impresia că este un lucru interzis. Nu-mi aduc aminte ce gândeam în legătură cu porunca de a iubi, dar când se vorbea despre tineri că se iubesc, aveam impresia că este un lucru care nu trebuie să se facă. Nu-mi aduc aminte la ce mă gândeam anume sau până unde mă gândeam că duce iubirea, dar țin minte foarte bine că aveam impresia că iubirea este un lucru interzis, mai ales între tineri de sex opus.

În realitate nu este așa, pentru că iubirea este o virtute, este un dar de la Dumnezeu, este ceea ce ne aseamănă cu Dumnezeu. Dacă știm cum să ne rânduim iubirea la tinerețe și la bătrânețe, iubirea rămâne o realitate salvatoare, o realitate mântuitoare.

Însă, pentru că toate ale omului sunt la nivelul omului și pentru că în iubirea curată pot să intre și lucruri neconforme cu curăția, cu iubirea superioară, trebuie să avem în vedere niște lucruri. Mai întâi de toate, s-a ajuns la o înțelegere greșită a prieteniei. Odată eram în fața unei fete care se numea Monica, și i-am zis:

☀ Și eu am o prietenă pe care o cheamă Monica.

☀ Nu se poate!

☀ De ce să nu se poată?

☀ Pentru că dumneavoastră sunteți călugăr și nu puteți avea prietene!

În realitate, așa călugăr cum sunt, pot avea prietene cât de multe, dacă prietenia este înțeleasă cum trebuie înțeleasă, fără implicații de altă natură, care astăzi sunt gândite în legătură cu prietenia.

Prietenia este un lucru sfânt. Prietenia este ceva din realitatea raiului adus aici, pe pământ. De ce n-am putea (cum zice Sfântul Apostol Pavel) avea o soră cum au ceilalți apostoli, de ce n-aș putea avea și eu o prietenă cum a avut sfântul Ioan Gură de Aur? La măsurile acelea, putem avea toți prietene, cât de multe! Când este vorba de implicații care nu țin de prietenie, acelea nu țin nici de iubire!

Iubirea îi apropie pe oameni, dar nu-i angajează la lucruri care nu țin de prietenie, care pot aduce complicații (și de cele mai multe ori aduc complicații). Sunt puțini prieteni care își con-tinuă prietenia în căsătorie. Sunt atâția oameni care spun, și mai ales eu am posibilitatea să aud

spunând: „am avut un prieten și m-am certat cu el”. Nu se poate! Cum să te cerți cu un prieten? Ori ai prieten și nu te cerți niciodată, ori zici că ai prieten și te-ai certat cu el, dar asta înseamnă că nu ai avut un prieten.

În ceea ce privește iubirea între tineri, eu zic că trebuie ținută la măsurile iubirii dintre frate și soră. De obicei când ne gândim la o iubire curată, la o iubire salvată, ne gândim la iubirea dintre frați care se respectă ca frații și se iubesc ca frații. Când este vorba de o iubire care scade, care oferă ce nu trebuie să ofere, sigur că lucrurile se complică! Iubirea scade, se întinează și nu mai duce la ceea ce înțelegem noi a fi bucurie, ci duce la niște lucruri care nu țin de prietenie, ci țin de căsătorie. Sunt lucruri care în căsătorie merg bine, dar în prietenie nu trebuie admise!

Totuși, sfatul final în vederea realizării acestor lucruri, care ar fi, vizându-L și pe Dumnezeu?

Dacă ții seama de Dumnezeu, știi ce ai de făcut. Oamenii care fac altceva decât vrea Dumnezeu, de obicei nu țin seama de Dumnezeu! Pentru cei mai mulți oameni, chiar dintre cei care se consideră credincioși, Dumnezeu este mai mult o idee, decât o realitate, mai mult o probabilitate, decât ceva sigur. Ei nu se raportează la Dumnezeu.

Când te raportezi la Dumnezeu, te întrebi: „Ce vrea Dumnezeu de la mine? Ce așteaptă Dumnezeu de la mine? Ce-mi poruncește Dumnezeu, în cazul acesta?” Dacă ții seama de Dumnezeu, lucrurile merg bine de la sine. Nu a zis Domnul Hristos: „Cel ce iubește pe tată ori pe mamă sa mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; iar cel iubește pe fiu sau pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine. Și cel ce nu-și ia crucea și

nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine"? Tocmai asta a vrut să scoată în evidență, că în măsura în care ții seama de Dumnezeu, lucrurile decurg de la sine cum trebuie, iar când nu ții seama de Dumnezeu, atunci admiți lucruri pe care nu le binecuvintează Dumnezeu.

Părinții care-i lasă pe copiii lor în nerânduială, în nelegiuire, pentru că „sunt copiii lor” și... „lasă să se distreze”... „c-așa-i bine”... „c-așa-i modern”..., aceia nu mai țin seama de Dumnezeu! Copiii care-și necăjesc părinții făcând lucruri pe care părinții nu le vor, nu-și mai iubesc părinții, ci-și iubesc patimile și lucrurile la care n-ar avea dreptul până nu sunt în rânduială cu viața, cu căsătoria. În cazul acesta, bineînțeles că Dumnezeu este absent din gândurile lor, din simțămintele lor, și atunci lucrurile merg în afară de Dumnezeu, iar Dumnezeu nu poate binecuvânta o astfel de viață.

Când se ține seama de Dumnezeu, totul merge în legătură cu Dumnezeu și în legătură cu porunca lui Dumnezeu, iar viața nu suferă scăderi. În cazurile acestea, cu implicații care nu țin de prietenie, de cele mai multe ori, oamenii nu-și lucrează binele veșnic, ci un bine părut, un bine pe care îl admit ei pentru o vreme, apoi hai să ne certăm că n-am mai fost prieteni! Nu se poate! Când este vorba de Dumnezeu, lucrurile merg bine și bucuria este sigură, până la sfârșitul vieții. O iubire care are scăderi și umbre poate fi ducătoare la un fel de mulțumire vremelnică, după care aduce nemulțumiri.

O iubire desacralizată poate fi recuperată, și dacă da, cum?

O iubire desacralizată poate fi recuperată numai în măsura în care cineva o recunoaște a fi desacralizată. Dacă o socotește normală, „că așa face toată lumea” ș.a.m.d, nu poate fi recuperată. Se târăște la nivelul omului care se

angajează la acea iubire desacralizată, pentru că toate ale omului sunt la măsurile la care se găsește omul.

Cred că o iubire desacralizată poate fi și ea salvată așa cum poate fi salvat orice în viața omului, dar în măsura în care omul recunoaște negativul din iubirea lui și se silește, cu ajutorul lui Dumnezeu, să-și reabiliteze iubirea. Deci întâi este gândul că nu face bine când are o iubire pe care nu o vrea Dumnezeu așa.

Sunt necesare raportarea la porunca lui Dumnezeu, conștiința că nu-i bine, dorința de bine și rugăciunea către Dumnezeu. Mântuirea nu ne-o dăm noi, ci ne-o dă Dumnezeu. Iubirea n-o schimbăm noi cu puterile noastre, ci o schimbă Dumnezeu în noi, în măsura în care dorim să fim schimbați de Dumnezeu de la rău la bine.

Părinte Teofil, dați-ne un cuvânt de folos.

Să salvăm și să înmulțim iubirea!

SĂ MULȚUMIM DOMNULUI

Mănăstirea Brâncoveanu

26 noiembrie 1994

Voi vorbi astăzi câteva cuvinte în legătură cu îndemnul de la Sfânta Liturghie „Să mulțumim Domnului!” și cu răspunsul „Cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimei celei de o ființă și nedespărțite”, pentru a stăruii puțin cu gândul asupra datoriei noastre de a-I mulțumi lui Dumnezeu și de a-I sluji lui Dumnezeu. De cele mai multe ori, credincioșii noștri *cer* ceva de la Dumnezeu. *Cerem* de la Dumnezeu să ne miluiască, să ne mântuiască... numai că ar trebui să-I mai și *mulțumim* lui Dumnezeu și să-I *aducem și laudă*; noi facem și aceasta, dar nu cu îndeustulare. Cred că nici unul dintre noi nu este atât de angajat în lauda lui Dumnezeu și în mulțumirea către Dumnezeu, încât acestea să fie mai mari și mai adânci decât rugăciunea de cerere.

La Sfânta Liturghie zicem: „Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ție Îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru”, dar zicem numai atunci! Ar trebui ca toată viața noastră să fie o împlinire a cuvântului „Pe Tine Te lăudăm...”, și ar trebui ca toată viața noastră să fie o închinare adusă lui Dumnezeu, așa cum răspundem la cuvintele „Să mulțumim Domnului”, zicând: „Cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina...”.

Mulțumirea noastră trebuie să fie continuă și dorită din conștiința că așa se cuvine, că așa trebuie. Domnul Hristos a spus că „Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea sufletul răscumpărare

pentru mulți” (*Matei 20, 28*). Nu există o poruncă a lui Dumnezeu care să ne angajeze la slujire, ci este o îndatorire a noastră, noi vrem să-I slujim. De ce vrem să-I slujim? Pentru că așa este „cu vrednicie și cu dreptate”, pentru că așa trebuie, pentru că nu se poate altfel. Cineva care crede cu adevărat în Dumnezeu, nu poate să stea în fața lui Dumnezeu fără să-I aducă mărire, fără să-I aducă roadă, mulțumire, fără să se simtă îndatorat cu slujirea, atât în vremea sfintelor slujbe, cât și în cealaltă vreme a vieții. Trebuie să ne simțim îndatorați chiar și cu slujirea omului de lângă noi, pentru că Dumnezeu a pus omul de lângă noi ca să-i facem bine, să-l ajutăm, să-I slujim lui Dumnezeu prin el.

Cred că ați citit din Sfânta Evanghelie cuvântul spus de Domnul Hristos: „Nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați că numele voastre sunt scrise în ceruri” (*Luca 10, 20*). Poate ar fi bine să mă opresc asupra acestui cuvânt, pentru că este foarte important.

Este important în înțelesul că și noi trebuie să dorim a fi scriși în cartea cea din ceruri, în gândurile Mântuitorului. În cartea proorocului Isaia este scris că Dumnezeu a zis: „Te-am însemnat în palmele Mele” (*Isaia 49, 16*) (este vorba de Ierusalim). Ce înseamnă să ai ceva scris în palmă? Să vezi mereu ce este scris. De câte ori vezi mâinile, vezi și ce este scris în palmă. Bineînțeles, este un fel de a vorbi, pentru că deși vorbim de mâinile lui Dumnezeu („Mâinile Tale m-au făcut și m-au zidit” *Ps. 118, 73*), Dumnezeu nu trebuie gândit ca având mâini, ca având picioare ș.a.m.d. Numai Domnul Hristos, Care este Fiul lui Dumnezeu întrupat, este cu fire omenească și are trup omenesc, bineînțeles, transfigurat, mai presus de lumea aceasta. El poate să aibă ceva scris în palme. Și, de fapt, chiar are: semnul cuiei! Acesta este semnul iubirii

lui Dumnezeu. De câte ori privește Domnul Hristos prin firea Sa omenească la firea Sa omenească, la mâinile Sale, vede și semnul cuielor, semnul pe care voia să-l vadă Sfântul Apostol Toma. Când Domnul Hristos vede semnul cuielor, vede semnul iubirii, pentru că Fiul lui Dumnezeu S-a jertfit din iubire pentru noi, pentru ca numele noastre să fie scrise în ceruri.

Dar știm noi când anume vor fi scrise numele noastre în ceruri? Atunci când vor fi scrise mai întâi în cerul smereniei, după cum afirmă Sfântul Ioan Scărarul. Mai întâi să fim smeriți, și-atunci sigur suntem scriși în ceruri. Nu numai *pe* cer, ci și *în* cer. Sfânta Tereza de Lisieux era bucuroasă că vedea cumva că pe cer este litera T scrisă cu stele, și zicea că e numele ei scris acolo. Dacă suntem smeriți, Îi facem locaș lui Dumnezeu în sufletul nostru. Sufletul nostru devine cer al lui Dumnezeu, iar numele nostru, dacă-L avem pe Dumnezeu în noi, este scris în cerul smereniei.

În sfârșit, m-am mai gândit la ceva: astăzi pomenim un sfânt cu numele Nikon, care are supranumele „Pocăiți-vă”. De ce i s-a dat numele acesta, de „Pocăiți-vă”? Pentru că era un propovăduitor al pocăinței. El le spunea mereu oamenilor să se pocăiască, în înțelesul de a părăsi păcatul, pentru că acesta este sensul pocăinței, și de a face roadă vrednică de pocăință, de a face cât mai mult bine, ca să se astupe relele.

Pocăința trebuie făcută cu fața spre viitor și trebuie făcută cu nădejde și cu bucurie. Dacă ne îndreptăm mintea spre Dumnezeu și știm cât este de bun Dumnezeu, nu putem să ne îndoim de bunătatea Lui. Oricâte păcate ar fi făcut cineva, știe că până la urmă mila lui Dumnezeu este mai mare decât păcatele lui, știe că Dumnezeu ne primește pe toți dacă ne schimbăm viața.

„Așa și în cer va fi mai multă bucurie pentru un păcătos care se pocăiește, decât pentru nouăzeci și nouă de drepti, care n-au nevoie de pocăință” (*Luca 15, 7*) se spune în Sfânta Evanghelie, în legătură cu oaia cea pierdută. Numai că pentru a ajunge la aceasta trebuie să ne schimbăm viața. Ne schimbăm viața spre bine – e nădejde de bine. Rămânem mai departe în rele, se lătesc relele și nu putem avea nici măcar liniște sufletească, iar despre bucuria celor care au conștiința că numele lor sunt scrise în ceruri, nici nu poate fi vorba.

Trebuie să luăm aminte întâi să ne angajăm în slujirea Domnului și în slujirea omului, pentru că este „Cu vrednicie și cu dreptate a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh”; să dorim și să căutăm ca numele nostru să fie scris în cerul smerenie, ca să poată fi scris în ceruri și, în sfârșit, să facem binele, ca semn al pocăinței.

Să avem nădejde la mila lui Dumnezeu și pocăința noastră să fie cu bucurie și cu fața spre viitor. Amin!

PSALMUL 22

Mănăstirea Brâncoveanu

2 octombrie 1992

Astăzi vă aduc în atenție un psalm, anume Psalmul 22.

Este psalmul cel mai plin de încredere, cel mai plin de înălțare, este psalmul bucuriei, al optimismului. Psalmistul își exprimă bucuria de a-L avea pe Dumnezeu aproape, și zice: „Domnul este păstorul meu și nimic nu-mi lipsește”. Îl compară pe Dumnezeu cu un păstor de oi, cu un cioban, și spune, plin de încredere, că „Domnul este

păstorul meu” și, pentru că este păstorul meu, „nimic nu-mi lipsește”.

Face apoi o comparație între oile păstorite de un păstor bun și încrederea, bucuria pe care o dă Dumnezeu celui care-l slujește: „La pășuni bune mă sălășluiește, și mă povățuiește la ape line”. Pășunea și apa sunt două lucruri de căpetenie pe care le urmărește păstorul pentru oile sale. Comparativ vorbind, Dumnezeu ne dă toate cele de trebuință, exprimate în psalmul acesta prin pășunea cea bună și prin apa limpede.

„Sufletul mi-l întărește pentru numele Său, și pe cărările dreptății mă povățuiește”. Psalmistul vorbește acum despre el, despre unul care are suflet și care este mai presus decât oile cele necuvântătoare; „sufletul mi-l povățuiește, mi-l întărește”, adică Dumnezeu se preocupă nu numai de cele trebuitoare pentru viața fizică, ci se preocupă și de cele necesare vieții sufletești, pentru că omul este ființă cu suflet și are trebuințe mai presus de ale celor necuvântătoare.

Siguranța că Dumnezeu este cu noi și că ne dăruiește toate cele de trebuință este dusă până la aceea că se nimicește orice temere: „De-aș umbla pe valea umbrei morții (de-aș fi pândit de moarte), de rele nu m-aș teme, căci Tu cu mine ești”. Încredințarea prezenței lui Dumnezeu ne face hotărâți împotriva tuturor celor negative și, orice s-ar întâmpla, chiar de-am fi pândiți de moarte, având încredințarea și fiind pătrunși de adevărul că Dumnezeu este cu noi, n-avem nici un fel de teamă.

„Toiagul Tău și varga Ta, acestea sunt mângâierea mea”. În cuvintele acestea, Psalmistul vrea să spună că Dumnezeu, în grija Sa pentru mântuirea noastră, pentru binele nostru, ne poate trimite și necazuri, dar și în cazul când am avea necazuri, avem totuși mângâiere din

conștiința că necazurile ne vin ca din mîna lui Dumnezeu, pentru folosul nostru.

„Tu-mi gătești masă înaintea vrăjmașilor mei. Cu untdelemn ungi capul meu, și cupa mi-e plină rasă”. În aceste cuvinte arată belșugul bunătăților lui Dumnezeu revărsate peste cei credincioși, chiar în fața unor lucruri care ar inspira teama, chiar în fața vrăjmașilor. În fața vrăjmașilor avem belșug. Ne gătește Dumnezeu masă înaintea vrăjmașilor: „Tu-mi gătești masă înaintea vrăjmașilor mei. Cu untdelemn ungi capul meu”, adică îmi dai și cele care nu sunt de absolută trebuință, îmi dai mai mult de cât aş cere, de cât mi-ar trebui. „Cu untdelemn ungi capul meu” – cu untdelemnul cunoștinței, „și cupa e plină rasă”, adică nu există nici un fel de lipsă în legătura aceasta cu Dumnezeu, în belșugul pe care îl dă Dumnezeu.

„Mila Ta, Doamne, să mă însoțească în toate zilele vieții mele, ca să locuiesc zile multe în casa Domnului Dumnezeului meu”. Este o rugăciune către Dumnezeu cel milostiv, Care ne cuprinde cu mila Sa, și avem încredințarea că Dumnezeu ne însoțește în toate zilele vieții noastre: „Mila Ta, Doamne, să mă însoțească în toate zilele vieții mele, ca să locuiesc zile multe în casa Domnului Dumnezeului meu”.

Este cel mai senin psalm, un psalm al bucuriei, un psalm al încrederii, al încredințării. Noi repetăm niște gânduri ale altora și nu ajungem să le simțim pentru noi înșine, pentru viața noastră. Umblăm după cantitate și nu suntem atenți la calitate.

În Filocalia, vol. IV, se spune, că ucenicul l-a întrebat pe avva Filimon de ce citește mai ales din Psaltire? Cuviosul Filimon a zis: „Frate, atîta bucurie am în sufletul

meu din cuvintele psalmilor, ca și cum eu însumi i-aș fi făcut”.

Să ne ajute bunul Dumnezeu să avem și noi conștiința că Psalmul 22 este psalmul nostru, psalmul pe care noi înșine l-am făcut, psalmul în care ne revărsăm cel mai bine, în care ne ară-tăm cel mai bine încredințarea prezenței lui Dumnezeu în viața noastră, în care ne arătăm cel mai bine bucuria de prezența lui Dumnezeu, în care se manifestă cel mai mult și cel mai bine mulțumirea și împlinirea sufletului nostru.

Înaintea bunului Dumnezeu să ne facem mai buni, pentru că bunătatea cea mai multă se realizează în liniștea sufletului. În liniștea sufletului se realizează bucuria, se realizează conștiința prezenței lui Dumnezeu. Și unde este Dumnezeu cu darul Său, acolo nici un lucru nu este greu. Amin!

ÎNTÂMPINAREA DOMNULUI

Mănăstirea Brâncoveanu

5 februarie 1999

Suntem în cuprinsul sărbătorii Întâmpinării Domnului nostru Iisus Hristos, în care se face mereu pomenire despre fap-tul că Sfântul și dreptul Simeon L-a primit în brațele sale pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Acesta este un dar de la Dumnezeu și o învrednicire deosebită pentru Sfântul și dreptul Simeon. Noi, cum am spus Duminica trecută, suntem mai avan-tajați decât dreptul Simeon, pentru că putem să-L primim pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos în ființa noastră și să-L purtăm în noi nu numai câteva clipe, ci o viață întreagă și chiar o veșni-cie întreagă.

La Sfânta Liturghie, după ce se împărtășesc preoții, se spune: "Luminează-te, luminează-te noule Ierusalime că slava Domnului peste tine a răsărit. Saltă acum și te bucură Sioane, iar tu, curată Născătoare de Dumnezeu, veselește-te întru învierea Celui născut al tău". Se adresează după aceea o rugăciune Celui cu care preoții s-au împărtășit, care este Paștele: "O, Paștile cele mari și preasfințite, Hristoase; o, Înțelepciunea și Cuvântul lui Dumnezeu și Puterea, dă-ne nouă mai adevărat a ne împărtăși cu Tine în ziua cea neînserată a Împărăției Tale".

Nu considerăm că întâlnirea prin Sfânta Împărtășire este ultima posibilitate de întâlnire cu Domnul Hristos, chiar dacă este una dintre marile posibilități pe care le avem în această lume. De fiecare dată când ne împărtășim, zicem: "Dă-ne nouă mai adevărat a ne împărtăși", adică

ne-am împărtășit noi cum ne-am împărtășit, cum s-a putut, la măsurile la care am ajuns, dar sigur se poate mai mult, nu din partea noastră. Noi de multe ori credem că suntem vinovați înaintea lui Dumnezeu pentru că nu ajungem să avem în conștiința noastră bucuria, simțământul prezenței Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Nu știu dacă este așa, pentru că învrednicirea nu ne-o dăm noi, ci Dumnezeu. Nu trebuie să cerem de la noi lucruri pe care, până la urmă, nu le cere nici Dumnezeu.

Am citit odată o carte despre stareții ruși și nu mi-a mai rămas din cartea aceea decât o singură afirmație, o singură frază: "Nu poți să-i ceri unui copil să meargă la același pas cu un om mare". Este o frază cât o carte! Este o învățătură pe care ar trebui s-o avem în conștiința noastră și să ne gândim la ea.

Mi-aduc aminte, când eram copil, că am venit de la Ocna Sibiului pe jos, vreo nouă km, cu părinții mei; m-au mai luat în brațe, m-au mai lăsat pe jos, mă dureau picioarele, mi-era greu și ziceam: "Hai să mai stăm puțin..., hai să mai mergem". Atunci mi-am dat eu seama că trebuie să ai o înțelegere specială față de cei mici

Dacă este adevărat lucrul acesta pentru viața fizică, este adevărat și pentru viața spirituală, pentru viața sufletească. Nu-i poți cere unui om mic din punct de vedere spiritual, să facă lucruri mari, ca unul care este înaintat în viața spirituală. Or, Împărtășirea cu Sfintele Taine – Hristos ne-o dă la măsura la care suntem noi. Nu a cerut o viață extraordinară ca să te poți împărtăși! A cerut o viață corectă, o viață pe care pot s-o ducă cei mulți, dacă se silesc.

Am spus și altă dată, un lucru care se cam neglijează în gândirea noastră, iar în învățătura Bisericii nici nu se face măcar vreo referire la el, anume, că la Cina cea de

Taină, între cei care s-au împărtășit au fost și doi nevrednici, pe care Domnul Hristos totuși i-a împărtășit. Este vorba de Iuda, care L-a vândut pe Domnul Hristos, și de Sfântul Apostol Petru, care avea să se lepede de El. Știm lucrul acesta pentru că este mărturisit de Evanghelie. Este adevărat că în Iuda, după ce s-a împărtășit, a intrat satana, dar, oricum, Domnul Hristos nu a stat împotriva.

De ce a făcut Domnul Hristos aceasta? Nu știm! Dar știm că a făcut aceasta în fața vremelniceii și a veșniciei și, dacă Evanghelia a ajuns până la noi, a făcut-o și în fața noastră.

Sfântul Apostol Pavel, în Epistola I-a către Corinteni, spu-ne: "Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevred-nicie, osândă își mănâncă și bea. De aceea mulți dintre voi sunt neputincioși și bolnavi și mulți au murit" (*I Cor. 11, 28-30*). Noi nu vrem să osândim pe nimeni și nu știm dacă Sfântul Apostol Pavel s-a gândit la slăbiciunile fizice de pe urma nevredniciei cuiva de a se împărtăși; aici este vorba de faptul că un om intră în camera de nuntă fără să aibă haină de nuntă. Adevărul este că sunt oameni care nu pot face mai mult. Cel care a fost scos de la nuntă a fost un om care a sfidat, a fost un om care s-a împotrivit, care a vrut să-și arate cât este el de grozav că intră la nuntă neavând haină de nuntă.

Dar există și oameni care sunt mici ca măsură suflatească. Nu că n-ar vrea să fie mari, că nu pot să fie mari, dar aceasta le este măsura. Cu aceștia trebuie să avem îngăduință specială, să ne gândim la faptul că "nu poți cere unui copil să meargă la același pas cu un om mare".

Domnul Hristos a asemănat Sfânta Împărtășanie cu pâinea, cu pâinea cea de toate zilele și a zis: "Cine

mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci. Dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi. Trupul Meu este adevărata mâncare și sângele Meu, adevărata băutură” (Ioan 6, 51,53,55). Domnul Iisus Hristos n-a dat împărtășirea ca pe o recompensă, ca pe un dar, celor care duc o viață excepțională, ci a dat-o ca pe un ajutor. Pâinea pe care o mâncăm este ajutor ca să trăim! Cine nu mănâncă, moare, cine mănâncă, trăiește! Așa se întâmplă fizic, așa se întâmplă și spiritual.

Aceasta nu înseamnă că trebuie să fii nepăsător, că ai putea să ai niște pretenții să te împărtășești, că doar tu ești acela care are trebuință de Pâinea Vieții. Domnul Hristos n-a dat întâi Pâinea, întâi a dat alte Taine. Domnul Hristos le-a dat oamenilor învățătură, n-a spus: “No, oameni buni, uite, dacă vreți să vă mântuiți, vă dau Eu cale de mântuire: vă împărtășiți cu Trupul și Sângele Meu și vă mântuiți”. Nu așa! Ci i-a învățat să fie buni, să ierte, i-a învățat să creadă, i-a învățat să se smerească, i-a învățat să aibă îngăduință. Adică toată Evanghelia este un fel de împărtășire, toată Evanghelia este un fel de Întâmpinare a Domnului nostru Iisus Hristos și o întâmpinare a noastră pentru Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Evanghelia este împărtășire și Cuvântul lui Dumnezeu este Trup al lui Dumnezeu, în înțeles spiritual. Pentru a ne împărtăși, trebuie să ne încadrăm într-o viață care să ne facă pe cât posibil vrednici, deși, până la urmă, învrednicirea cea adevărată ne-o dă Domnul Iisus Hristos: “Învrednicește-ne, Doamne, în seara a-ceasta fără de păcat...”, “Învrednicește-ne, Doamne, în ziua a-ceasta fără de păcat...”, “Învrednicește-ne, Doamne, să zicem: Tatăl nostru...”. Sunt niște lucruri pe care Dumnezeu ni le dă în măsura în care suntem sinceri, ni le dă în măsura în care

facem rânduială în viața noastră, în măsura în care nu forțăm lucrurile ca să intrăm cu haină murdă în oameni cu haine curate. Cerem de la Dumnezeu învrednicire specială și credem că Dumnezeu ne învrednicește la măsurile noastre.

Tare îmi place mie împrejurarea aceea istorisită în Sfânta Evanghelie de la Marcu, în legătură cu omul care a zis: "Cred, Doamne! Ajută necredinței mele" (*Marcu 11, 24*). Domnul Hristos nu a zis: "Dacă n-ai destulă credință n-am ce-ți face! Să-ți înmulțești credința și apoi stăm de vorbă", ci l-a ajutat cu credința câtă a avut-o! Este foarte important lucrul acesta: să ai dorința de mai mult, ca să primești învrednicirea de la Dumnezeu. Și după ce te învrednicești din partea lui Dumnezeu de unirea cu Domnul nostru Iisus Hristos, să zici: „Dă-ne nouă să ne împărtășim mai adevărat” (nu numai atât, la măsura aceasta, ci la măsuri mai mari, la măsura cea mai mare cu putință) când? „în ziua cea neînserată a împărăției Tale”.

Pentru un om credincios care a intrat în împărăția lui Dumnezeu, „ziua cea neînserată a împărăției lui Dumnezeu” începe de aici. Un om credincios este deja intrat în „ziua cea neînserată” din punct de vedere spiritual, în ziua în care nu este alternanță, adică schimbare între lumină și întuneric, ci numai lumină din punct de vedere spiritual. Deci există progres, nu se ajunge niciodată la ultima posibilitate.

Cuvintele acestea le-am alcătuit în legătură cu cinstirea pe care i-o aducem dreptului Simeon pentru că L-a primit în brațe pe Domnul Iisus Hristos. Da, L-a primit în brațe pe Domnul Iisus și noi îl cinstim pentru aceasta! Dar cred că și el ne cinstește pe noi, pentru că-L primim pe Domnul Hristos în inimile noastre și-L putem ține o

veșnicie întreagă, nu câteva clipe sau câteva minute, cât L-a ținut dreptul Simeon.

Pentru rugăciunile dreptului Simeon, pentru rugăciunile Sfintei Ana, pentru rugăciunile Sfintei Agata, care înseamnă "cea bună", să ne ajute Dumnezeu să fim și noi buni, cu neclintire în bunătate, și atunci ne vom împărtăși sigur „mai adevărat” cu Domnul Hristos „în ziua cea neînserată a împărăției Sale”. Amin!

CUVÂNT LA ÎNMORMÂNTARE

7 februarie 1999

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh,
Amin.

„Îndrăznește, scoală-te! Te cheamă!” (*Marcu 10, 49*)

Cuvintele acestea se găsesc în Evanghelia de la Marcu și nu sunt nici cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, nici cuvintele vreunuia dintre ucenici, ci sunt cuvinte ale oamenilor din mulțime, adresate unui om fără vedere, care aflate că Domnul Hristos trece pe acolo și-L ruga pe Mântuitorul să-i dea vedere. Oamenii din mulțime mai întâi l-au dojenit ca să tacă, apoi, după ce au aflat că Domnul Hristos îl cheamă la El, i-au spus: “Îndrăznește, scoală-te! Te cheamă!”.

Cuvintele acestea reprezintă de fapt întreaga Evangheliie a Mântuitorului nostru Iisus Hristos! Oricare dintre paginile Sfintei Evanghelii este o chemare, este un îndemn la încredere, este un îndemn la o viață mai presus de viața obișnuită. Ai încredere pentru că te cheamă! Fii cu încredințare în viața pe care o trăiești, căci te cheamă Domnul Hristos!

Pilda cu fiul risipitor, care s-a citit astăzi din Sfânta Evangheliie de la Luca, este o chemare adresată nouă din

partea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Domnul Hristos le-a spus unor oameni care erau în preajma Lui, dintre care unii farisei și alții vameși, trei pilde pline de încredere: *pilda cu oaia cea pierdută, pilda cu drahma cea pierdută și pilda cu fiul risipitor*. Toate acestea exprimă încredere, pentru că Domnul nostru Iisus Hristos vrea să avem încredere, să trăim în această viață cu credința în El, cu încrederea în iubire. Ai încredere, nu-ți pierde credința, nu te lăsa obosit în această viață! Ai încredere în Mântuitorul, ai încredere în Dumnezeu Tatăl, ai încredere în Duhul Sfânt, ai încredere în rugăciunile Maicii preacurate, ai încredere în bine, ai încredere în mijlocirile sfinților! Ai încrede-re, nu te lăsa biruit de necazuri, nu te lăsa slăbit de greutate! Te cheamă Domnul Hristos! Te ajută Domnul Hristos! Scoală-te, nu fi nelucrător și nepăsător!

Domnul nostru Iisus Hristos le-a vorbit celor care erau atunci de față, fariseilor și vameșilor, despre păstorul care-și du-ce pe umăr oaia cea pierdută și cheamă pe cei din jurul său să se bucure împreună că a găsit-o. Apoi spune că „bucurie mai mare se face în cer pentru un păcătos care se pocăiește decât pentru nouăzeci și nouă de drepti care nu au nevoie de pocăință”. A mai spus Domnul Hristos o pildă, cu *drahma cea pierdută*, în care este vorba despre o femeie care a pierdut o drahmă, iar când a găsit-o, după ce a scotocit peste tot și a dat de ea, a chemat vecinele și a zis: “Bucurați-vă cu mine, căci am găsit drahma pe care o pierdusem” (*Luca 15, 9*); apoi a spus: “Așa se face bucu-rie îngerilor pentru un păcătos care se pocăiește” (*Luca 15, 10*). Iar bucuria care se face în cer pentru un păcătos care se pocă-iește, a înfățișat-o Domnul Hristos ca pe un ospăț, ca pe ospățul acela pe care l-a făcut tatăl cel primitor pentru fiul care, după ce și-a risipit

partea de avere, s-a întors acasă, cerându-și iertare pentru greșelile făcute.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos a spus lucrurile acestea la măsurile omului. El a vrut să înțelegem că Dumnezeu este Tatăl nostru. Dar, în pilda aceasta cu fiul risipitor și cu tatăl primitor, a vorbit despre un tată oarecare dintre cei de pe pământ: un tată oarecare a alergat în fața fiului care se întorcea, un tată bun l-a îmbrățișat pe fiul care se întorcea, un tată bun l-a sărutat, un tată bun a rânduit toate cele spre bine.

Domnul Hristos ne face să ne gândim la faptul că dacă un tată pământesc poate face așa ceva, cu atât mai mult Tatăl Cel ceresc, care este Tatăl nostru. Într-o altă împrejurare Domnul Hristos a zis: "Care tată dintre voi, dacă îi va cere fiul pâine, oare îi va da piatră? Sau dacă îi va cere pește, oare el îi va da în loc de pește, șarpe? Sau dacă-i va cere un ou, îi va da scorpie?" (*Luca 11, 11-12*); și a continuat: "Dacă voi, răi fiind, știți să dați fiilor voștri daruri bune, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri" (*Luca 11, 13*).

Noi știm că Dumnezeu este Tatăl nostru. Avem încredere în Dumnezeu Tatăl nostru, știm că ne cheamă Tatăl nostru la El, că ne ajută să mergem la El; avem încredere în Dumnezeu, ascultăm chemarea Lui, avem siguranța că ne primește și ne ajută.

Gândurile acestea le prezint cu prilejul mutării de la noi a unuia dintre credincioșii acestei parohii, Savu Popa. A avut și el încredere în Dumnezeu, a străbătut prin viață, a întâmpinat mul-te. Credința în Dumnezeu l-a ținut în liniște sufletească în fața împrejurărilor grele pe care numai el le știe care au fost și câte au fost.

S-a întors acasă din vâltoarea greutăților prin care a trecut și a pus temelie pentru o familie de care s-a bucurat de-a lungul anilor. Dacă n-a putut el să-I slujească lui Dumnezeu cu slujire preotească, l-a învrednicit Dumnezeu să aibă un copil preot, l-a învrednicit Dumnezeu să aibă o fiică preoteasă, l-a învrednicit Dumnezeu să se bucure de familia lui, și noi dăm slavă lui Dumnezeu pentru aceasta.

De obicei, când trece cineva din această viață, ne gândim la viața lui câtă o știm, îi aducem mulțumire lui Dumnezeu și zicem împreună cu toți credincioșii: "Fie numele Domnului binecuvântat, de acum și până în veac". Dar să nu uităm că a fost sprijinit în lucrarea lui de o soție bună care, lucru extraordinar de rar, *l-a așteptat patrusprezece ani* până când și-a putut împlini gândul de a fi împreună în viața de căsătorie. Este un lucru de laudă! De câte ori am ocazia, le spun oamenilor: „Cunosc o femeie la Ocna Sibiului, care l-a așteptat patrusprezece ani pe un băiat cu care voia să se căsătorească. Și l-ar fi așteptat și mai mult, dacă ar fi trebuit! Și vreme multă, și vreme pu-țină, trece, când e vorba de un ideal!

Să ne gândim la lucrurile acestea și să nu uităm niciodată că Domnul Hristos ne cheamă. Să avem încredere! Să avem încredere în ceea ce ne-a spus Mântuitorul!

Mai zilele trecute m-a întrebat cineva: „Părinte, cum explicați faptul că dumneavoastră sunteți așa de optimist și cum se explică faptul că atâta seninătate izvorăște din cărțile dumneavoastră?”. Și am răspuns: „Asta se întâmplă pentru că eu cred! Cred în Evanghelie, cred în ceea ce a spus Mântuitorul, cred că El ne cheamă, cred că ne ajută, cred că este «bun și iubitor de oameni», că este «milostiv și

iubitor de oameni», că al Lui este «a ne milui și a ne mântui», cred că Dumnezeuul nostru este «Dumnezeul milei și-al îndurărilor și-al iubirii de oameni»”.

În această împrejurare, având încredere în Evanghelie, având încredere în mijlocirile Maicii Domnului și-ale tuturor sfinților, îl recomandăm pe cel ce s-a mutat de la noi, robul lui Dumnezeu, Savu, ca să fie primit cu dreptii și cu sfinții. Îl însoțim cu gândurile noastre bune și-l ținem în sufletul nostru. Așa cum l-am avut în viață, îl ținem și pe mai departe, și așa îl vom avea și în veșnicie.

Cu sentimentele din viață, pe care le păstrăm și mai departe, ne vom întâlni cu el la vreme potrivită, dincolo de lumea aceasta, ca să-L mărturisim pe Tatăl pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită. Amin!

PSALMUL 102

Mănăstirea Brâncoveanu

9 octombrie 1992

Între cei 150 de psalmi, doi îmi sunt cei mai apropiați: Psalmul 22 și Psalmul 102. Sunt psalmii bucuriei, psalmii revăr-sării sufletești de mulțumire lui Dumnezeu pentru binefacerile primite. Am putea zice, ca odinioară avva Filimon: „Psalmii a-ceștia, parcă eu i-am făcut”.

Vom lua astăzi în considerare câteva versete desprinse din Psalmul 102, în care se arată bunătatea lui Dumnezeu față de fiecare dintre noi.

Vorbind cu Dumnezeu, ne gândim la bunătatea lui Dumnezeu și spunem că „Pe cât e de sus cerul deasupra pământ-tului, atât de mare este bunătatea Lui spre cei ce se tem de Dânsul”. Nimeni nu știe ce distanță este între cer și pământ. Nimeni nu știe unde este cerul. „Toți știm că este cer, dar nu știm ce este”, zice Sfântul Petru Damaschin; Ilie Miniat spune, vorbind despre rai: „O, raiule, noi putem să te dobândim, dar nu putem să te înțelegem”. În orice caz, între cer și pământ este o distanță foarte mare. Numai în măsura în care ne apropiem de cer ne dăm seama ce este cerul.

Dacă cerul este locul lui Dumnezeu, atunci inima omului este cerul. Prin urmare, când ne gândim la bunătatea lui Dumnezeu, cea mai presus de cunoștința noastră, ne gândim la ceva nemărginit, ne gândim că „Pe cât de mare este mărirea Ta pe atât de mare este și mila Ta”. Știm că mărirea lui Dumnezeu, ca și mila lui

Dumnezeu, este nemărginită. Și ne putem încrede în mila lui Dumnezeu. Sfântul Isaac Sirul zice că „păcatele noastre față de mila lui Dumnezeu sunt ca un pumn de nisip față de un șuvoi îmbelșugat care împrăștie nisipul”.

Prin urmare trebuie să fim încredințați că Dumnezeu este bun, să avem încredere în bunătatea lui Dumnezeu, dar nu ca să păcătuim, ci ca să știm că Dumnezeu ne iartă. Dacă Sfântul Evanghelist Luca s-ar fi gândit că pilda cu fiul risipitor, care este o mărturie despre bunătatea lui Dumnezeu, i-ar putea duce pe unii să păcătuiască, nu ne-ar fi lăsat această pildă. Nu ne este teamă că dacă credem în bunătatea lui Dumnezeu se înmulțesc păcatele, pentru că omul care are dreaptă judecată n-are de ce să înmulțească păcatele. Trebuie să fim încredințați că bunătatea lui Dumnezeu, iubirea lui Dumnezeu și mila lui Dumnezeu sunt nemărginite.

Apoi, vorbind mai departe despre cele ale lui Dumnezeu, zicem: „Pe cât este de departe răsăritul de apus, atât a depărtat de la noi fărădelegile noastre”. Putem să fim încredințați nu numai că Dumnezeu este bun, ci putem să fim încredințați că este bun cu noi înșine. Ne ridică mai presus de noi, ne duce acolo unde este El, ni Se dăruiește nouă. Acesta este un lucru extraordinar.

Mai departe zicem: „Cum miluiește un tată pe copiii săi, așa miluiește Domnul pe cei ce se tem de Dânsul”. Nu a găsit Psalmistul o comparație mai potrivită pentru a arăta legătura lui Dumnezeu cu noi, decât legătura dintre un tată și un fiu al său. Proorocul Isaia, vorbind ca din partea lui Dumnezeu, zice că Dumnezeu a spus „Oare va uita mama pe copiii săi?” și spunând apoi că nu va uita mama pe copiii săi, adaugă: „După cum mama își mângâie pe fiul ei și Eu vă voi mângâia pe voi, și voi veți fi mângâiați în Ierusalim” (*Isaia 66, 13*).

Dacă vrem să exprimăm legătura între Dumnezeu și om, trebuie să pornim de la faptul că Dumnezeu este Tatăl nostru și să ne gândim la Domnul Hristos, Care ne-a lăsat o rugăciune pe care noi o spunem fără să o gândim destul: „Tatăl nostru Care ești în ceruri” – avem Tată în cer! Avem și mamă în cer, tot pe Dumnezeu, avem și frate în cer, tot pe Dumnezeu. Dumnezeu este tot ce-i bun și frumos față de noi. Domnul Hristos a spus că „Dacă un fiu îi va cere tatălui său pâine, oare piatră îi va da? Și dacă-i va cere pește, oare șarpe îi va da? Și dacă-i va cere un ou, oare scorpie-i va da?”. Și spune Domnul Hristos: „Dacă voi, răi fiind (în calitatea de tată, fiind răi ca oameni), știți să dați fiilor voștri daruri bune, cu atât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri” (*Luca 11, 13*).

Eu nu știu cum oamenii sunt atât de încrezători în ceea ce spune Sfânta Evanghelie și Sfânta Scriptură despre pedepsele veșnice, și le este tot frică de iad și de pedeapsă și de mânia lui Dumnezeu ș.a.m.d. și nu cred în bunătatea lui Dumnezeu. Nu zic să nu credem în ceea ce se spune în Sfânta Scriptură, în toate privințele, dar să nu uităm de bunătatea lui Dumnezeu. Știind noi despre bunătatea lui Dumnezeu, să avem bucuria că suntem cuprinși în bunătatea Lui.

Iată de ce îmi plac mie acești psalmi, dintre care pe unul îl spunem în fiecare zi, la utrenie și, cu toate acestea, suntem așa de nebăgători de seamă față de el. Sfântul Isaac Sirul zice: „Cine nu se uimește de Dumnezeu, încă nu-L cunoaște pe Dumnezeu”. Dacă am cunoaște mai mult bunătatea lui Dumnezeu și am înțelege-o și am simți-o, ne-am uimi de bunătatea lui Dumnezeu și nu ne-am mai împrăștia cu lucrurile lumii acesteia, cu atâtea rele, cu atâtea deșertăciuni și chiar cu atâtea spurcăciuni.

Să ne ajute bunul Dumnezeu să ne încredințăm de tot ce-i sfânt, frumos, bun și înălțător, să ne ajute Dumnezeu să ne încre-dințăm și de mijlocirile Maicii Preacurate, de bunătatea Maicii Preacurate, pentru că se spune că tot ce poate Dumnezeu cu puterea, poate Maica Domnului cu rugăciunea.

Dacă avem încredințarea aceasta, n-avem de ce să ne mai temem: nici de moarte, nici de boală, nici de iad, nici de pedepse, de nimic, pentru că un tată nu poate să facă altceva decât să miluiască pe fiii săi, mai ales atunci când are la îndemână și mijlocirile unei mame bune, ale Maicii Preacurate, și ale tuturor sfinților. Dumnezeu să ne ajute!

VUIETUL DUHULUI

Mănăstirea Brâncoveanu

14 iunie 1996

Unul dintre gândurile pe care le am cel mai mult la inimă este gândul că Duhul Sfânt are un vuiet și că vuietul lui sunt sfintele slujbe. În Sfânta Evanghelie de la Ioan, acolo unde este scris despre convorbirea Domnului nostru Iisus Hristos cu fa-riseul Nicodim, Domnul Hristos a făcut afirmația că „Vântul suflă unde voiește și tu auzi glasul lui, dar nu știi de unde vine, nici încotro se duce” (Ioan 3, 8). Cuvântul acesta se poate spune tot așa de bine și despre Duhul, pentru că πνευμα (*pneuma*) în limba greacă înseamnă și *vânt* și *duh*. „Duhul suflă unde voiește și tu auzi vuietul lui și nu știi de unde vine și încotro se duce”.

Deci poate fi vorba de un vuiet al Duhului așa cum este vorba de un vuiet al vântului.

Tot în Sfânta Evanghelie de la Ioan, la un praznic al iudeilor, Domnul Hristos a zis către ascultătorii Săi: „Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pântecele lui” (Ioan 7, 37-38). Este vorba despre Duhul pe care aveau să-L primească cei ce credeau în Hristos, pentru că Duhul nu se coborâse încă. Duhul este asemănat aici nu cu vântul, ci cu un râu care viaște pornind nu din afara credincioșilor, ci din cre-dincioșii înșiși. Cei ce vor crede, râuri de apă vie vor curge din ființa lor.

La pogorârea Duhului Sfânt peste Sfinții Apostoli, se spune că s-a auzit un vuiet ca o vijelie care vine repede (cf. *Fapte* 2, 2). Încă o dată vuiet. De trei ori vuietul Duhului: prima dată comparat cu vântul din convorbirea Domnului Hristos cu fariseul Nicodim; a două oară asemănat cu vuietul râului care curge din ființa celui ce a primit pe Duhul Sfânt, și a treia oară asemănat cu vuietul care s-a auzit la pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli.

Domnul Hristos spune despre Duhul Sfânt: „El pe Mine Mă va preamări”. Dacă facem o legătură între cuvântul acesta și vuietul Duhului, ne putem gândi foarte bine că Duhul Sfânt are ca lucrare preamărirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Biserica noastră este o Biserică preamăritoare, Biserică doxolo-gică, este Biserică aducătoare de preamărire lui Dumnezeu, lucru care se realizează prin Duhul Sfânt la sfintele slujbe. Sfintele slujbe sunt o lucrare a Duhului Sfânt atât după conți-nutul lor cât și după felul în care se fac. Duhul Sfânt ne dă gândurile de la sfintele slujbe cuprinse în Molitfelnic, în Liturghier, în cărțile de la strană și de la altar. De fapt sfintele slujbe sunt ceea ce Duhul Sfânt a descoperit

Bisericii pentru slava lui Dumnezeu și pentru mântuirea credincioșilor.

Noi avem un dar de la Dumnezeu: acela de a spune cele rostite de Duhul Sfânt și de a auzi cele cuprinse în cărțile de slujbă. Sfintele slujbe ale Bisericii noastre sunt făcute pentru toți credincioșii din biserică, adică sunt făcute nu numai pentru preot și pentru cântăreț, de pildă, sau pentru cititorii de la strănă, ci pentru toți oamenii care iau parte la ele. Slujbele trebuie făcute în așa fel încât să fie auzite de toți, ca toți să se folosească de cuprinsul lor și de gândurile Duhului Sfânt.

Dacă avem rețineri la slujbă, greșim în fața lui Dumnezeu și a credincioșilor prezenți. Greșim în fața lui Dumnezeu, pentru că nu spunem lucrurile lui Dumnezeu cu convingerea necesară, și greșim față de credincioși, prin faptul că nu le dăm posibilitatea să se împărtășească de darurile Duhului Sfânt din cuprinsul sfintelor slujbe. În loc să audă vuietul Duhului, preamărirea lui Dumnezeu, cinstirea Maicii Domnului, cinstirea sfinților și rugăciunile către sfinți, credincioșii aud doar un zum-zet! Asta nu-i destul! Greșește oricine are de cântat sau de citit la strănă și nu face lucrul acesta la nivelul cuvenit. Nu vizez pe nimeni, deși fiecare se poate cerceta și poate să știe dacă îl privește chestiunea aceasta.

Lucrurile lui Dumnezeu trebuie spuse cu apăs, lucrurile lui Dumnezeu trebuie spuse cu siguranță, cu convingere, pentru că așa le-a spus Duhul Sfânt. Când apostolii au primit pe Duhul Sfânt și au fost sub puterea Duhului Sfânt, au început să vor-bească nu numai în limba cunoscută de ei, ci în limbile pe care le-a dat lor Duhul Sfânt. Dar ce au spus? Nu știm cuvintele pe care le-au spus, ci știm ce au spus: mărirea lui Dumnezeu. Cei care i-au ascultat pe Sfinții Apostoli sub puterea Duhului

Sfânt, au zis: „Îi auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu!” (*Fapte 2, 11*).

Slujbele noastre spun măririle lui Dumnezeu. Și noi, care ascultăm slujba, trebuie să auzim măririle lui Dumnezeu. Dacă n-auzim măririle lui Dumnezeu, pentru că nu sunt spuse cu glas hotărât, la intensitatea cuvenită, atunci greșește înaintea lui Dumnezeu cel care face să nu se audă măririle lui Dumnezeu. Le aude el, le aude poate vecinul lui, dar nu le aud cei din biserică. De ce? Pentru că nu vrea acela să spună măririle lui Dumnezeu cu glas hotărât, cu glas cuvenit.

Este adevărat că nu este necesară nici vreo intensitate care să deranjeze dar, în orice caz, să avem conștiința că suntem lucrători pentru preamărirea lui Dumnezeu, pentru conștiința noastră și pentru conștiința credincioșilor care sunt de față. Slujbele nu sunt ale noastre, slujbele sunt ale lui Dumnezeu pentru toți credincioșii care sunt de față.

Să spunem cu hotărâre lucrurile care sunt spre preamărirea lui Dumnezeu și angajante pentru ceilalți credincioși, așa încât să poată participa și ei la vuietul Duhului.

Dumnezeu să ne ajute!

